

Catalogul meșteșugurilor practicate în arealul Parcului Național «Orhei»
Catalogue of handicrafts produced in the «Orhei» National Park region

Catalogul meșteșugurilor practicate în arealul Parcului Național «Orhei»

Catalogue of handicrafts produced in the «Orhei» National Park region

PRELUCRAREA ARTISTICĂ A PIETREI
ARTISTIC STONE CARVING

pag. 10

PRELUCRAREA LEMNULUI
CARVING IN WOOD

pag. 16

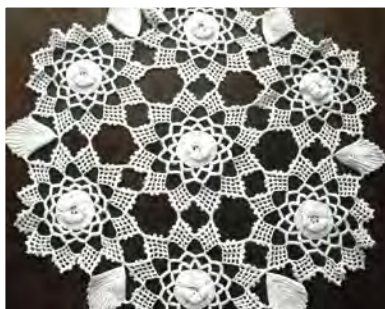
ÎMPLETITUL ÎN FIBRE VEGETALE
WAVING PLANT FIBERS

pag. 26

CONFEȚIONAREA DE ȚESĂTURI ȘI COVOARE
MANUFACTURE OF CLOTH AND CARPETS

pag. 32

BRODERIE ȘI CROȘETARE
EMBROIDERING AND CROCHETING

pag. 36

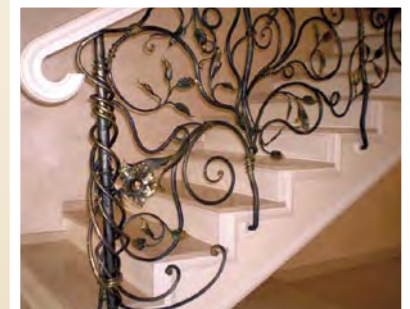
ÎNCONDEIEREA OUĂLOR
EGG DECORATING

pag. 48

CONFEȚIONAREA INSTRUMENTELOR MUZICALE
MANUFACTURE OF MUSICAL INSTRUMENTS

pag. 52

PRELUCRAREA ARTISTICĂ A METALULUI
ARTISTIC PROCESSING OF METAL

pag. 56

Empowered lives.
Resilient nations.

Copyright ©UNDP Moldova [2013]

CZU 39:008(076.5)

M64

Autori/ Autors: Marina Miron, Viorel Miron, Alexandru Rotaru

Redactori text/ Text editor: Ciocan Elena, Mardari Angela, Mutler Alison

Fotografii/ Photos: Viorel Miron, Radu Jechiu, Alexandru Rotaru, Aurel Lozan, © UNDP/ Julie Pudlowski, UNDP Moldova/ Elijah Hurwitz

Design/machetare: Ion Axenti

Catalogul a fost elaborat în cadrul proiectului PNUD "Fortificarea capacităților instituționale și a reprezentativității Sistemului de Aree Protejate din Republica Moldova", finanțat de Fondul Global de Mediu.

This Catalogue was developed in the framework of the UNDP project "Improving coverage and management effectiveness of the Protected Area System in Moldova", with financial support of the Global Environment Facility.

Opiniile exprimate în această publicație nu reflectă în mod necesar opiniile oficiale ale Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) în Moldova și ale Fondului Global de Mediu.

The views expressed in this publication do not necessarily reflect those of the United Nations Development Programme (UNDP) or Global Environment Facility

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII/ DESCRIPTION OF THE CIP OF NATIONAL BOOK CHAMBER

Miron, Marina

Catalogul meșteșugurilor practicate în arealul Parcului Național "Orhei"/ Catalogue of handicrafts produced in the "Orhei" National Park region
/Marina Miron, Viorel Miron, Alexandru Rotaru. – Chișinău.: UNDP Moldova, 2013. – p.57

ISBN

Ex. 1000

39:008(076.5)

SITUAȚIA GENERALĂ A MEȘTEȘUGURILOR ÎN LOCALITĂȚILE DIN PARCUL NAȚIONAL «ORHEI»

Parcul Național Orhei este situat în zona Codrilor din centrul Republicii Moldova, la o distanță de 42 km de capitală. Suprafața totală a parcului reprezintă cca, 1% din suprafața țării.

Relieful Parcul Național «Orhei» reprezintă o câmpie deluroasă, acoperită de pădure, despre care D. Cantemir scria "Copacii înalți sunt așa de deși că niciun om pe jos nu poate merge decât pe cărări cunoscute numai de locuitori". Teritoriul parcului este fragmentat de un număr mare de râpi și vâlcele, e traversat de râul Răut, alimentat de afluenții Cula, Cogâlnic, Draghinici, Molovateț, Motta ș.a., și își duce liniștit apele spre Nistru. Pe porțiunea Orhei – Mășcăuți Răutul trece printr-un defileu stâncos (de cca 200 m înălțime) deosebit de atractiv, în special la cotul de la Trebujeni.

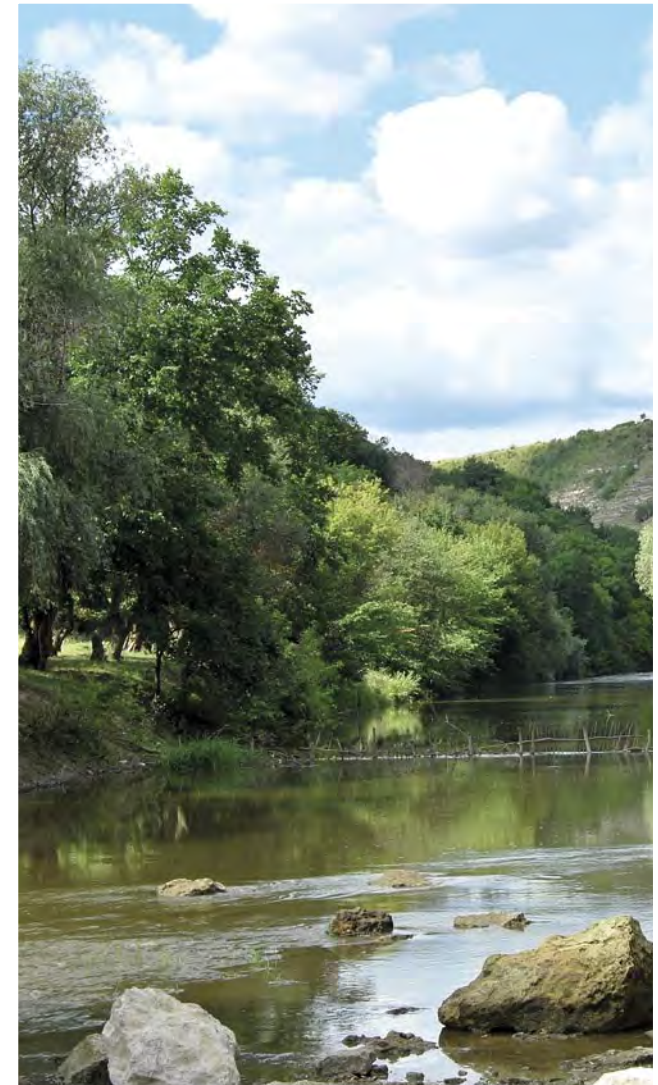
Cîteva decenii în urmă satele tradiționale din acest areal, datorită meșterilor locali, erau aproape total independente în tot ce ține de producerea bunurilor de primă necesitate, iar covoarele, Obiectele din piatră sau lucrute în lemn de aici erau bine vîndute în multe țîrguri din țară și peste hotarele ei. Îndeletnicirile din satele de aici erau de tot felul: de la zidari, pietrari, lemnari pînă la olari, dogari etc. În fiecare din domeniile vieții cotidiene erau cîteva feluri de meșteșuguri, care satisfăceau aproape toate necesitățile umane. Tradițional, satul era împărțit în mahalale de meșteri, mai numite și „ghildii”, membrii cărora erau specializați în meșterirea diferitor obiecte necesare pentru localnici. Dacă unele meserii nu erau într-un sat, atunci meșterii din alte sate vecine veneau prin țîrguri pentru a-i deservi pe toți. Astfel, în codrii Orheiului s-au format și au existat o anumită perioadă conglomerate de sate meșteșugărești. Dinastii întregi de meșteri lemnari, pietrari, cojocari specializați s-au perindat de secole prin satele codrene, iar acum

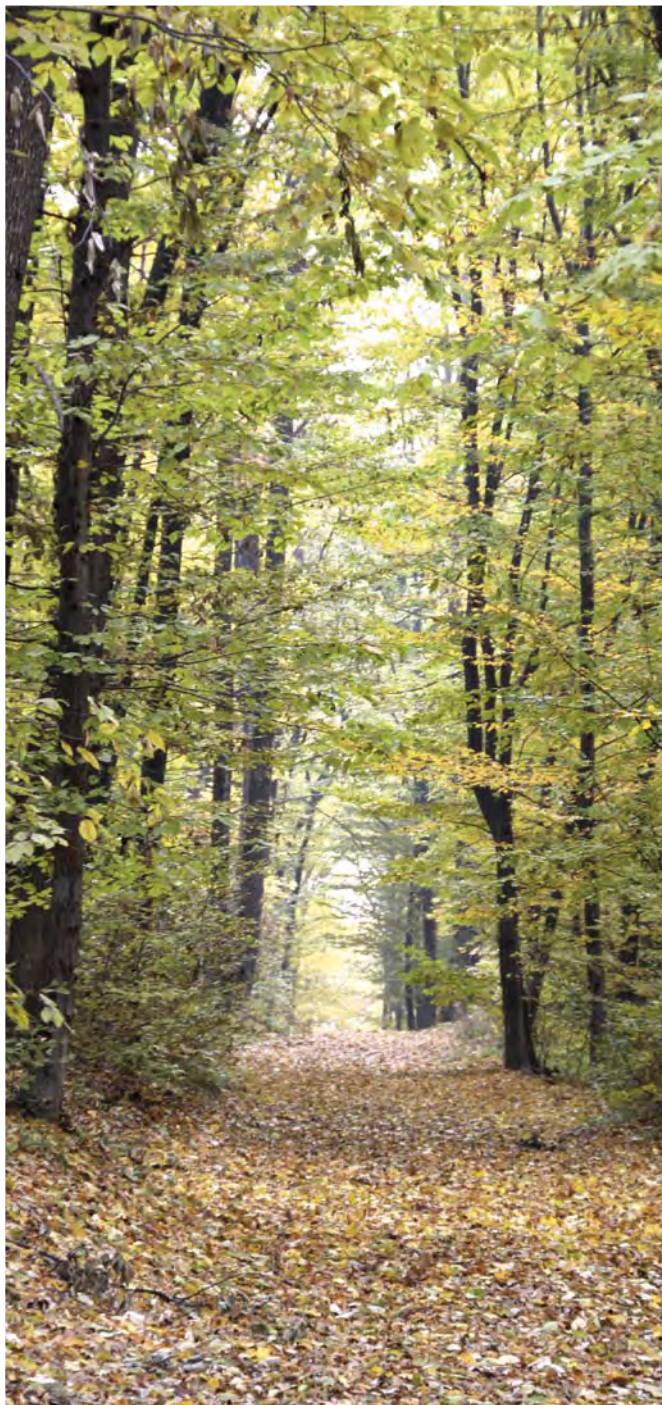
GENERAL SITUATION OF THE HANDICRAFTS IN THE SETTLEMENTS OF «ORHEI» NATIONAL PARK

«Orhei» National Park is located in the Codri area, in the centre of the Republic of Moldova, some 42 kilometers from the capital. The total area of the park covers some 1% of the country's territory.

Orhei National Park is a hilly plain, covered with forests, about which D. Cantemir wrote "The high trees are so thick, that people can only walk along paths known only by the local inhabitants". The territory of the park is crisscrossed by a large number of gullies and ravines and the Raut river, fed by Cula, Cogalnic, Draghinici, Molovateț, Motta and other affluents cross it before smoothly flowing towards the Nistru river. On the Orhei - Mascauti segment, the Raut flows through a rocky defile (about 200 meters high), which is an area of beauty, particularly on the Trebujeni bend.

Several decades ago, traditional villages in area were almost totally independent in the respect of producing primary goods thanks to local craftsmen, while carpets, objects carved in stone or wood sold well at fairs both in Moldova and abroad. There were various occupations in these villages, from builders, stonemasons, carpenters, potters, coopers and so on. There were several crafts in each area of life that met almost all human needs. Traditionally, the village was divided into "trade neighbourhoods," which were also called guilds, whose members were specialized in the manufacture of goods required by inhabitants. If a village did not have a specific trade, craftsmen from other villages used to come to fairs and provide what was needed. In this way, conglomerates of handicraft villages appeared in the Orhei Codri area and have existed for some time. Entire generations of carpenters, stonemasons and skinners have lived for centuries in the Codri villages and even today their centuries-long experience is used by dozens of craftsmen and craftswomen from Orhei National Park.

Întreaga experiență de veacuri ale acestora este valorificată de zeci de meșteri și meșterițe din Parcul Național «Orhei».

Peste 90 de meșteri populari sunt în 18 localități ale Parcul Național «Orhei», dintre aceștea sunt activi cca 60 de meșteri în nouă meșteșuguri:

- Prelucrarea artistică a lemnului (26 meșteri dintre care – 10 activi)
- Prelucrarea artistică a pietrei (5 meșteri)
- Prelucrarea metalului (3 meșteri)
- Croșetarea și broderia artistică (36 meșterițe dintre care 20 active)
- Țesături artistice (5 meșterițe)
- Împletitul în fibre vegetale (3 meșteri)
- Confecționarea instrumentelor muzicale (3 meșteri)
- Încondeierea ouălor (2 meșterițe, dar numărul persoanelor instruite în acest domeniu este mult mai mare)
- Alte activități meșteșugărești (5 meșteri)

Această stare de lucruri s-a precizat după inventarierea din perioada iunie-septembrie 2013.

Se știe că **prelucrarea lemnului** începe chiar înaintea prelucrării lutului, însă acesta este un material ce nu rezistă influențelor timpului, de aceea nu s-au păstrat asemenea dovezi din perioadele antice. Lemnarii din trecut se ocupau și de construcția caselor sau de confecționarea obiectelor casnice, iar în funcție de obiectele confecționate, în timp, s-au desprins un șir de meșteri specializați: în împodobirea casei, în confecționarea mobilierului țărănesc sau a uneltelor de lucru, a vaselor și accesoriilor de bucătărie, a mijloacelor de transport etc.

Aspectul exterior al satelor moldovenești din Codrii Orheiului încă mai poate servi drept dovadă că această veche îndeletnicire de prelucrare a lemnului nu a fost uitată, mai putem vedea case împodobite cu co-

More than 90 traditional craftsmen live in 18 settlements of Orhei National Park, of which about 60 craftsmen are active in nine crafts:

- Artistic wood carving (26 craftsmen, of which 10 are active)
- Artistic stone carving (5 craftsmen)
- Ironmongery (3 craftsmen)
- Artistic crocheting and embroidery (36 craftswomen, of which 20 are active)
- Artistic weaving (5 craftswomen)
- Plant fiber weaving (3 craftsmen)
- Manufacture of musical instruments (3 craftsmen)
- Decoration of eggs (2 craftswomen, but the number of people trained in this is much larger)
- Other crafts (5 craftsmen)

This is the situation as of June - September 2013.

It is known that **wood processing** began before clay processing, but this material does not resist over time which is why there isn't evidence from ancient times. Ancient carpenters also used to build houses or manufacture housewares and depending on the items they manufactured, over time they specialized in separate branches, such as: house decoration, countryside furniture or tools, kitchenware, means of transport, etc.

The exterior of Moldovan villages in Orhei Codri demonstrates that the old wood processing craft hasn't been forgotten. We can still see houses with finely carved wood columns, crosses at crossroads which are beautifully carved in wood and artistically chiseled wooden roof edges. The wineries and the inns along the roads attract us with their rooms and interiors which are embellished with panels carved in stone by the most skilled craftsmen of the area. Nowadays, people can visit carpenters' workshops in the Orhei National Park, where they can see how the skillful hands of a craftsman can transform a piece of wood into traditional

loane din lemn incrustate iscusit, răscruci cu răstigniri sculptate artistic din lemn, horboțele pe perimetrul acoperișurilor cioplite din lemn subțire etc. Iar vinăriile de aici, popasurile de-a lungul drumurilor ne atrag prin săli și spații împodobite cu panouri cioplite în lemn de cei mai iscusiți meșteri din regiune. Azi doritorii pot vizita în câteva sate din Parcul Național «Orhei» atelierele lemnarilor, care arată curioșilor în amănunte cum o buturugă se poate transforma în mâinile iscusite ale meșterului în opere de artă populară. Spre exemplu, în satul Trebujeni găsim atelierele lui Gavril și Mihail Turuta, Adrian Bălan și Vladimir Postolachi, în satul Neculăieuca crează în lemn Andrei Tihon, în satul Donici – tânărul Grigorie Berezantev, în satul Peresecina – frații Ion și Tudor Petrachi. În satul Bravicea raionul Călărași în propriul atelier lucrează meșterul Simion Rîșcovan, iar în satul Românești din raionul Strășeni se află atelierul meșterului Vasile Stratev. Toate sunt locuri unde vizitatorii sunt invitați să vadă marea taină a transformării lemnului în formele gândite de mintea creatorului popular.

Valoarea istorico-culturală a acestui teritoriu este greu de estimat. Pe teritoriul localităților din Parcul Național «Orhei» s-au descoperit câteva zeci de situri arheologice antice, un oraș tătar al Hoardei de Aur, un oraș medieval moldovenesc fortificat cu o cetate din piatră. Toate confirmă nivelul de măiestrie în ceea ce ține de lucrul cu piatra. Piatra naturală, care abundă în aceste locuri, precum și meșterii pietrari, erau cunoscuți departe de aceste meleaguri. Din piatra de aici, cu proprietăți unice, se creau adevărate opere de artă populară, naivă, într-un stil aparte. Pe vremuri, chiar în legendele vechi, aceste meleaguri erau cunoscute drept **Țara pietrarilor**. Azi, în preajma Parcul Național «Orhei», funcționează 5 cariere de piatră spartă și două mine unde se dobândesc blocuri tăiate de calcar, care oferă materia primă pentru lucrul meșterului. Aici se găsește una dintre cele mai vechi biserici parohiale din Moldova «Sf. Dimitrie» (Orhei), 5 mănăstiri ortodoxe, una dintre care este săpată în stâncă, trei conace boierești din sec XIX. Meșterii populari din satele de aici au reușit să se impună printr-un stil

works of art. For instance, in the village of Trebujeni, we find the workshops of Gavril and Mihail Turuta, Adrian Balan and Vladimir Postolachi; in the village of Neculăieuca - Andrei Tihon; in Donici - the young Grigorie Berezantev; in Peresecina - brothers Ion and Tudor Petrachi. Craftsman Simion Roscovan has his workshop in Bravicea village in the Calarasi district, while craftsman Vasile Stratev has his workshop in Romanesti village in the Straseni district. In these places visitors are invited to watch the mysterious process by which wood is transformed into forms that first appeared in the imagination of traditional craftsmen.

The historical-cultural value of this territory is difficult to assess. Dozens of ancient archaeological sites, a Tatar town of the Golden Horde, a Moldovan town from the Middle Ages strengthened with a stone fortress have been found on the territory of settlements in Orhei National Park. All of them point to a high level of stone masonry skills. The natural stone, which is abundant in this area, as well as the stone masons were renowned in the country. The stone, with its unique features, was used to create genuine, naive, specific works of art. Long ago, according to old legends, this area was called the **Stonemasons' Land**. Nowadays there are 5 broken stone quarries and two limestone mines in the Orhei National Park, which are raw material for the craftsmen. Here you can find one of the oldest parochial churches from Moldova, Sf. Dimitrie (Orhei); 5 Orthodox monasteries, one of which is cut in stone; three manor houses dating back to 19th century. The traditional craftsmen from these villages became famous for a specific style of decorating houses with stone flowers and columns. Even today we can find craftsmen working on artistic stone carving. Most of them (Tudor Gondiu, Serghei Rotari, Victor Tarnovschi) are from the village of Branesti and are well known for their carved stone flowers. The young stonemason Stefan Savin works in Butuceni crafting souvenirs of broken and processed stone. Another craftsman - Nicolae Vieru - creates his own masterpieces in a real "park of stone sculptures" in the village of Bravicea in the Calarasi district.

deosebit de ornamentare a caselor cu flori și coloane din piatră. Mai putem întâlni meșteri care se ocupă azi de prelucrarea artistică a pietrei. Cei mai mulți sunt meșterii (Tudor Gondiu, Serghei Rotari, Victor Tarnovschi) din satul Brănești, cunoscuți prin florile lor din piatră. În satul Butuceni muncește tânărul Ștefan Savin, care face din piatra spartă și prelucrată suvenire pentru turiști. Un alt meșter - Nicolae Vieru creează propriile capodopere într-un adevărat „parc al sculpturilor din piatră” în s. Bravicea raionul Călărași.

Prelucrarea fierului este o altă îndeletnicire veche și atât de răspândită în satele Orheiului, deoarece obiectele confecționate din metal erau, și mai rămân a fi, utilizate practic în toate sferile vieții cotidiene. De sub mâna iscusită a fierarului, din cele mai vechi timpuri, ieșeau diferite obiecte: unelte agricole, unelte meșteșugărești, obiecte pentru uzul gospodăresc, elemente din fier pentru construcții și instalații, detalii pentru mijloace de transport, feronerie decorativă, obiecte de cult etc. Asemenea ateliere, practic pînă la mijlocul sec.XX, puteau fi găsite în majoritatea satelor acestui areal. Acum în perimetrul Parcul Național «Orhei» pot fi vizitate 3 ateliere, dintre care în unul (s. Săseni, r-l Călărași) lucrează o echipă de fierari a lui Nicu Corobca, care folosesc metoda fierberii metalului și au un grad înalt de măiestrie. În celelalte două fierării, meșterii Valeriu Teut din s. Romanesti și Valeriu Buzu din s. Peresecina, lucrează singuri metalul, dîndu-i forme artistice deosebite.

Viața casnică a femeilor de prin părțile Orheiului era plină de griji, legate de confecționarea diferitor obiecte pentru interiorul casei și a hainelor pentru copii sau ceilalți membri ai familiei. Treptat, din aceste activități au apărut o serie de îndeletniciri meșteșugărești cunoscute și astăzi: țesutul, croșetarea și broderitul, împletitul în diferite materiale. Pe vremuri, aceste activități casnice aveau o legătură strînsă cu ciclul vieții de zi cu zi. Pînza pentru obiectele casnice mai întîi era țesută de gospodine, apoi brodată și croșetată. Materia primă – cînepa și inul erau crescute, prelucrate, toarse în fire, pe cînd bumbacul se cumpăra. De obicei, se țesea iarna. Din

Ironmongery is another old trade which is widespread in Orhei villages, because the metal items were and still are used in almost all areas of everyday life. Dating back many years, skilled blacksmiths have been manufacturing agricultural tools, craft tools, housewares, iron elements for constructions and installations, details for means of transport, decorative ironware, religious objects, etc. Such workshops could be found in most villages of this area almost until the mid-twentieth century. Currently there are three workshops in Orhei National Park, one of which is in the village of Saseni in the Calarasi district where Nicu Corobca's team of blacksmiths works using the iron boiling method which is a highly skilled craft. In the other two forges, blacksmiths Valeriu Teut from Romanesti village and Valeriu Buzu from Peresecina village are processing metal, creating special artistic forms.

Women's lives in the Orhei regions was mainly related to the manufacture of various household items and clothing for children and other family members. Gradually, these activities turned into crafts that are practiced even today: weaving, crocheting, and embroidery, the weaving of various materials. In those days these household activities were closely related to the daily routine. The cloth for household purposes was first woven by women, then embroidered and crocheted. The raw material - hemp and linen - was grown, processed, spun into threads, while cotton was purchased. They used to weave in the winter months. Fabric obtained was used to make pillow cases, curtains, towels for various traditional events, blankets, daily and special clothing. All this, depending on what it would be used for, was embellished with embroidery and lace.

Nowadays the wide range of fabric and threads of various colours offers more possibilities to craftswomen, who can embroider various prints on special fabrics. However, there are craftswomen in Orhei National Park who employ the old traditions of **embroidery and crocheting**, which is specific only for this area and they dedicate most of their free time to this activity. The

pânzele obținute se confecționau fețe de masă pentru perne, draperii, pentru prosoape destinate diverselor evenimente tradiționale, pentru cuverturi, haine de zi cu zi și de sărbătoare. Toate acestea în dependență de menirea lor erau înfrumusețate cu broderii și dantele.

Acum, gama variată a stofelor și firelor de diferite culori, oferă mari posibilități meșteritelor actuale, care pot folosi în broderie diferite imprimeuri pe stofe speciale. Totuși, sunt în Parcul Național «Orhei» meșterite care păstrează tradiția veche în **broderia și croșetarea** specifică doar aici, consacându-i cu mare drag acestei îndeletniciri tot timpul liber. Cele mai cunoscute meșterite sunt din diferite sate: Ivancea, Brănești, Piatra, Donici, Peresecina, Morozeni, Trebujeni (r. Orhei), Romanesti și Țigănești (Strășeni), Bravicea și Săseni (Călărași).

Păstoritul oferea lina - o altă materie primă valorificată mult pe vremuri în părțile codrilor Orheiului. Din lână se obțineau fire, utilizate apoi la **țesutul covoarelor**, covorașelor, lăicerilor și altor confecții din lână. La mănăstirea Tabăra era un centru important de țesut, unde maicile nu doar păstrau arta alesului covoarelor, ci și transmiteau aceste cunoștințe fetelor din localitate și din satele vecine. Multe meșterite de azi, de mici copile veneau la mănăstire la Tabăra ca să însușească arta țesutului.

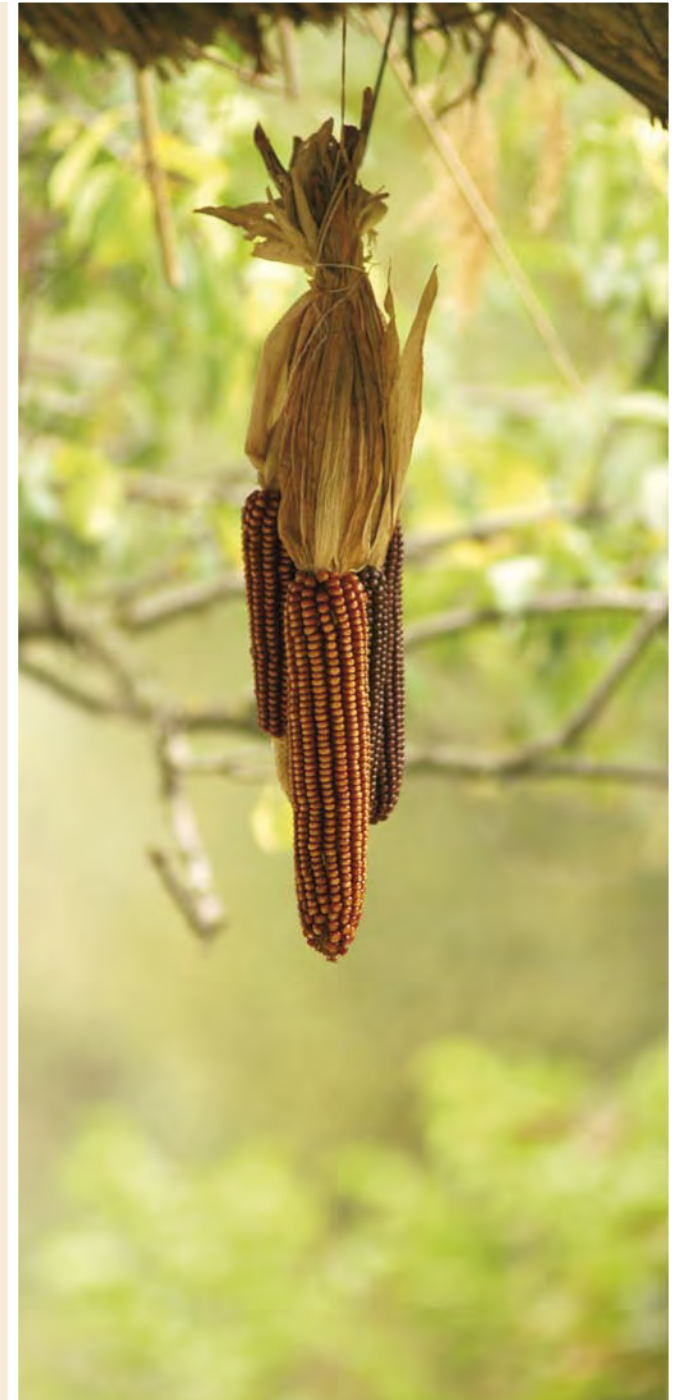
Totuși, odată cu dezvoltarea industriei urbane, în viața gospodăriilor de la sate au pătruns noi materiale, unelte, obiecte de uz casnic, țesături, coloranți, care au dus la transformarea și pierderea multor activități tradiționale, dar și înlocuirea lor cu produse industriale. Așa s-a întâmplat și cu alesul covoarelor tradiționale, care au fost treptat înlocuite de covoarele confecționate în condiții industriale, iar fetele nu mai sunt instruite în alesul covoarelor de mame și bunici. De la o vreme, totuși, interesul față de covorul țesut tradițional reînvie. De exemplu, în satul Tabăra găsim familii, în care această îndeletnicire a fost transmisă din generație în generație de la mamă la fiică apoi și la nepoate. Această îndeletnicire în s. Tabăra o practică meșteritele Nina Creciu și fiica sa Angela Pșeneac, Axenia Bolbocean și Veronica

most famous craftswomen come from various villages: Ivancea, Branesti, Piatra, Donici, Peresecina, Morozeni, Trebujeni (Orhei district); Romanesti and Tiganesti (Straseni district); Bravicea and Saseni (Calarasi district).

Sheep breeding provided wool - another raw material of high value at that time in the Orhei Codri. Wool was transformed into threads which were used to weave carpets, rugs, covers, and other wool garments. An important weaving centre was the Tabara monastery, where the nuns carried on the craft of **weaving carpets**, but also transferred this knowledge to women in the region. Many of today's craftswomen used to come to Tabara monastery when they were children to learn the art of weaving.

Nevertheless, as the urban industry developed, new materials, tools, household items, fabrics, colourants entered the villager's lives which transformed and led to the loss of many traditional activities and their replacement with industrial products. The same thing happened to the weaving of traditional carpets, which were gradually substituted by industrially manufactures carpets and the girls were no longer taught to weave by their mothers and grandmothers. However, some time ago the interest in traditionally woven carpets re-emerged. For instance, in Tabara village we see families where this craft was transmitted from one generation to another - from mothers to daughters and, then, to granddaughters. This trade is practiced in Tabara village by Nina Creciu and her daughter Angela Pseneac, Axenia Bolbocean and Veronica Cemirtan, Tatiana Tricolici; in Trebujeni village - L. Balan and Feodora Roscovanu; in Piatra village - Svetlana Buhaniuc. In Peresecina village Liuba Buzu teaches this art to the girls from the social centre.

Weaving plant fibers, such as maize husk, bulrushes, straw and wicker, was practiced in these villages by both men and women. These natural materials were abundant in Orhei Codri and in the forests. Wicker was used for household construction, for fences, baskets, carts or furniture. Cradles and various toys were also

Cemîrtan, Tatiana Tricolici, în s. Trebujeni - Bălan L. și Feodora Roșcovanu, în s. Piatra - Svetlana Buhaniuc. În s. Peresecina Liuba Buzu transmite această îndeletnicire fetelor din Centrul social.

Împletitul în diferite fibre vegetale cum ar fi pănuși de porumb, papură, paie și nuiiele era practicat în satele de aici atât de bărbați cât și de femei. Aceste materiale naturale se găseau cu îndestulare în zona Codrilor Orheiului și bălțile râurilor. Din nuiiele se făceau construcții gospodărești, garduri, coșuri pentru căruțe sau mobilier. Leagănele copiilor și diverse jucării la fel erau împletite din fibre vegetale. Iar acum această îndeletnicire uitată nemeritat revine. Meșterii de azi din satele Parcul Național «Orhei» lucrează mai mult cu pănușe de porumb, stuf și papură, confecționând obiecte decorative, dar și de uz casnic. În satele Trebujeni și Neculăieuca (Orhei) întâlnim cel mai mare număr de meșteri.

Parțial s-a păstrat **arta confecționării instrumentelor muzicale**, din gama vastă a instrumentelor confecționate cândva pe aici, acum se mai confecționează cele de suflat: fluier, naiuri, cavale, buciuri și cimpoaie.

În decursul ultimelor decenii unele îndeletniciri în localitățile Parcul Național «Orhei» s-au pierdut, de exemplu **„arta olăritului”**. Dar se știe că în secolul al XIX-lea numai în județul Orhei erau 9 centre de produs ceramică, iar vasele se produceau aici în 237 cuptoare de ars ceramică, de unde erau realizate în toate colțurile țării.

O altă îndeletnicire pierdută, dar datorită insistenței unor meșterițe locale, de curînd redescoperită este **arta încondeierii ouălor**. Aceste mici bijuterii pictate pot fi văzute în s. Trebujeni.

În localitățile din arealul Parcul Național «Orhei» sunt anual organizate mai multe manifestări culturale unde se pot vedea obiectele de artizanat:

- Festivalul-concurs al tradițiilor și obiceiurilor de iarnă „V-am ura, v-am tot ura” (Ianuarie),

woven from plant fibres. Currently this occupation is making a comeback, having being forgotten. Present-day craftsmen from Orhei National Park villages work mostly with maize husk, reed and bulrushes, manufacturing decorative and household items. The largest number of this kind of craftsmen is found in Trebujeni and Neculăieuca in the Orhei district.

The **art of manufacturing musical instruments** was partially preserved, so out of the wide range of instruments that used to be produced here wind instruments are still manufactured: flutes, pan-pipes, reed pipes, alphorns, bagpipes.

During recent decades some crafts have been lost in Orhei National Park, such as **pottery**. It is known that in the 19th century Orhei county alone had 9 ceramics manufacturing centres and the pots were produced in 237 clay kilns which were sold all over the country.

Another craft that was lost, but thanks to some local craftswoman has been recently rediscovered is the **art of egg decoration**. These small jewels can be seen in Trebujeni.

In other communities in Orhei National Park several cultural events are organized every year, where local handicraft products can be seen:

- "V-am ura, v-am tot ura" - festival-contest of winter customs and traditions (January);
- "Martisor" festival of traditional music (March);
- "Drag mi-i cantecul si neamul" - rayon festival of amateur artists' creation (April-May);
- "Vivat profesia" professional contest - day of the culture area worker (May);
- "Nistrule, pe malul tau" - festival-contest of folk music and dance (July);
- "De la lume adunate" - ethno-folk festival-contest (September);
- "Obiceiuri peste ani" rayon contest (April-November);

- Festivalul tradițional al muzicii „Mărțișor” (Martie),
- Festivalul raional al creației artiștilor amatori „Drag mi-i cântecul și neamul” (Aprilie-Mai),
- Concursul profesional „Vivat profesia” – ziua lucrătorului din domeniul culturii (Mai),
- Festivalul concurs al cântecului și dansului folcloric „Nistrule pe malul tău” (Iulie),
- Festivalul concurs etnofolcloric „De la lume adunate” (Septembrie),
- Concursul raional „Obiceiuri de peste ani” (Aprilie-Noiembrie),
- Concursul „Vatra” (Octombrie-Noiembrie).

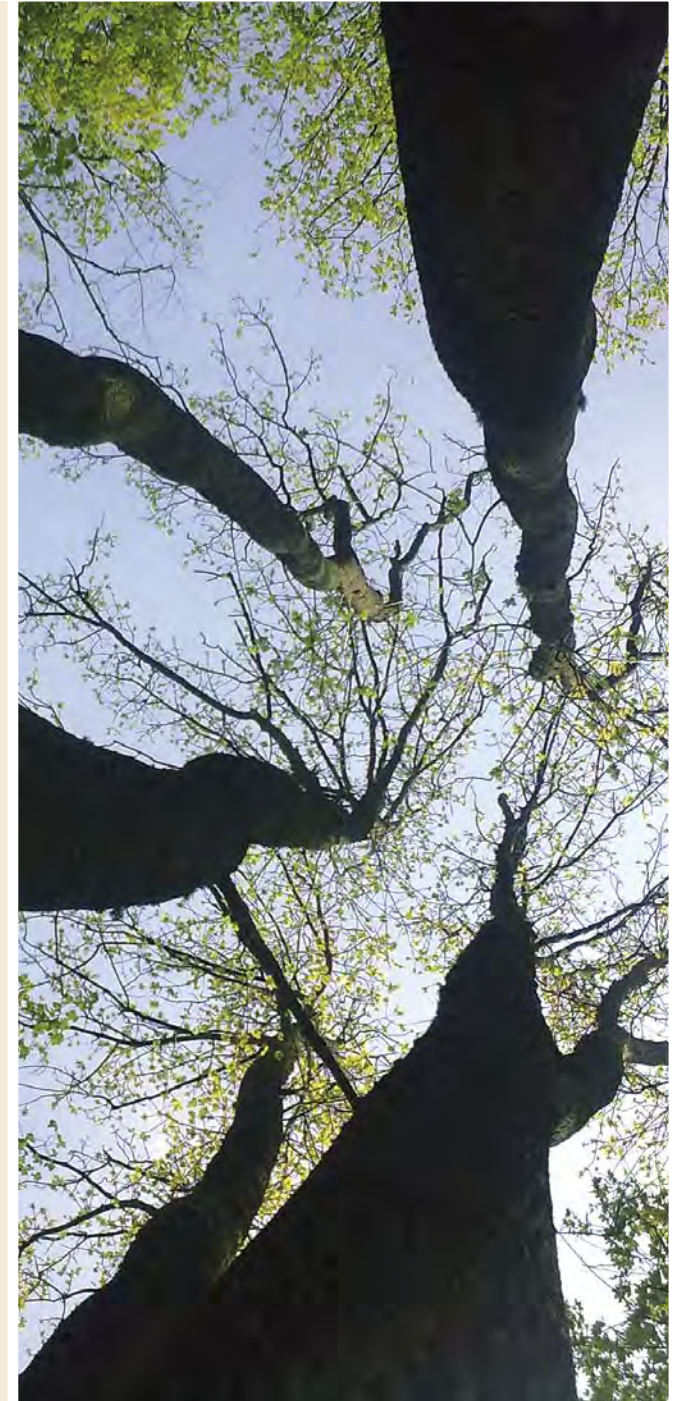
Se organizează expoziții anuale (la CEI Moldexpo: Tourism, Leisure, Hotels; Fabricat în Moldova, Farmer, Expoziție de Crăciun, de Paști etc.), în cadrul Zilelor vinului sau Gustar.

Totodată, o practică frumoasă este de a expune cele mai reprezentative obiecte meșteșugărești în pensiunile din regiune, unde acestea sunt admirate și cu mare plăcere procurate de către turiști.

- "Vatra" contest (October-November);

Exhibitions are organized annually at Moldexpo IEC: Tourism, Leisure; Made in Moldova; Farmer; Christmas Exhibition; Easter Exhibition, etc., and also on the Days of Wine or Gustar.

Another attractive custom is the exhibition of the most representative handicraft products in regional guest houses where they can be admired and purchased by tourists.

PRELUCRAREA ARTISTICĂ A PIETREI

Vizitatorul care ajunge prin aceste părți poate observa mai multe elemente de decor la casele și curțile țărănești nemiintuite în alte zone ale Moldovei. Florile de piatră, stîlpzii și coloanele caselor, stîlpzii masivi ai porților, incrustațiile în piatră, care se evidențiază prin cromatica lor vie, aplicată pe alb sau siniliu, pridvoarele din piatră ornate frumos, hornurile cu flori și păsările de piatră... toate par parcă desprinse din basme. În unele sate din zona Codrilor Orheiului pietrei i se mai spune poezie „împietrită”.

Prin părțile Orheiului prelucrarea pietrei devine o îndeletnicire cu multe milenii în urmă. Evident că primele obiecte din piatră purtau un caracter uzual, însă în timp apar și obiecte de decor și de artă - statuete stilizate, pietre ornamentate la izvoare și fântâni sau monumente funerare. Din perioada medievală pe teritoriul Moldovei, inclusiv pe teritoriul actualului Parc Național „Orhei” s-au păstrat chilii din mănăstirile rupestre (Orheiul Vechi), în care putem vedea amenajări cu mobilier și vetre din piatră, pereți decorati cu ornamente incrustate în piatră.

Conform unor surse scrise, în zona Orheiului, mai ales, în satele din apropierea râului Răut (Butuceni, Trebujeni, Brănești, Mășcăuți, Morovaia, Furceni, Pohorniceni, Ivancea ș. a.) cândva erau mulți meșteri pietrari, care confecționau elemente pentru exteriorul caselor tradiționale, pentru înfrumusețarea porților, pridvoarelor, fântânilor, răstignirilor de la intersecțiile drumurilor din sate. Obiectele din piatră confecționate de aceștia mai pot fi văzute pe alocuri. Cu timpul însă, numărul meșterilor cioplitori în piatră s-a micșorat substanțial. Unul din cei mai cunoscuți meșteri cioplitori în piatră era Alexandru Lisnic din Brănești, care a împodobit multe case de prin părțile locului. Populația din zona Orheiului dintotdeauna și-a împodobit cu mult gust și originalitate casele, beciurile, porțile, construcțiile auxiliare. Decorul fațadei beciului, stîlpzii de la poartă, hogaagurile, colacii de la fântână ș. a. alcătuiesc o unitate stilistică cu decorul casei. Meșterii din centrele de prelucrare artistică a pietrei din arealul Parcul Național «Orhei» au căutat modalități pentru individualizarea propriilor lucrări, prin utilizarea masivă și adaptarea mai multor motive din arta populară locală. Deseori aici pot fi regăsite cu ușurință motive din arsenalul croșetării, țesutului, broderiei sau cioplitorului în lemn. Se consideră că meșterii ciopleau ornamente cu caracter benefic, protector pentru proprietarii acestor obiecte, iar semnificația lor o cunoșteau toți membrii acestei comunități de oameni. Specific pentru această regiune este motivul soarelui și elementele provenite de la el – rozete, cercuri concentrice, spirale de toate tipurile. Se mai utilizau motive geometrice simple, care subliniau specificul materialului local. Rareori în decorul arhitectural local erau incluse motive animaliere: coarnele berbecului sau capul calului, care sunt frecvente la capitalurile coloanelor; pe virful hogaagului, pe lângă flori, mai era sculptat și cocoșul sau hulubul. O mare importanță are cromatica obiectelor cioplite în piatră. Conform tradiției locale, femeile preferau să vopsească cu var alb suprafețele plane, dar pe lângă alb, mai foloseau și alte culori – albastru, verde, maro, galben, roșu, care puneau în evidență ornamentele cioplite.

Unele mostre ale meșteșugului de prelucrare artistică a pietrei sunt expuse în muzee, cea mai bogată colecție aflându-se în fondurile Muzeului de Arte Populare din Ivancea, dar care la moment nu este accesibil pentru vizitatori, în schimb acestea pot fi văzute în cadrul expoziției Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău.

În satele Parcului Național «Orhei», unii meșteri, stabilindu-și atelierile în preajma obiectelor vizitate, confecționează suvenire neobișnuite – modele în miniatură de mănăstiri și cetățui cioplite în piatră.

Astăzi în arealul Parcul Național «Orhei» această îndeletnicire este practică activ de 8 meșteri, majoritatea lucrând în bază de comenzi. Trei meșteri reușesc să-și împărtășească secretele meșteșugului, ținând lecții pentru copii în atelierile lor proprii.

ARTISTIC STONE CARVING

A visitor who reaches these places notices several decorative elements in the houses and yards of the inhabitants, which are not seen elsewhere in Moldova. The stone flowers, pillars and columns of the houses, massive pillars of the gates, stone carvings, which draw your attention by their bright colours applied on white or light blue background, the beautifully decorated stone stoops, chimneys with stone flowers and birds look like they are straight out of a fairy tale. In some villages in Orhei Codri the stone is called “hardened” poetry.

Working with stone first became an occupation in the Orhei area several thousand years ago. The first stone objects were naturally for daily use, but over time decorative art objects appeared - stylish figurines, ornamented stones next to springs and wells, or funeral monuments. Since the Middle Ages, some cloisters of the cut-in-stone monasteries have been preserved including some in Orhei National Park (Orheiul Vechi), where the visitor can see stone furniture and fireplace, stones decorated with ornaments carved out of stone.

According to documented material, in the Orhei area, particularly in the villages close to Raut river (Butuceni, Trebujeni, Branesti, Mascuti, Morovaia, Furceni, Pohorniceni, Ivancea), there were many stonemasons who manufactured elements for the facades of traditional houses, for the decoration of gates, stoops, wells, and crosses at crossroads of the villages. The stone objects they made can be still seen in some places. However, the number of stone carvers decreased substantially over time. One of the most famous stone carvers was Alexandru Lisnic from Branesti, who decorated many homes in this area. The population in the Orhei area has always decorated their houses, cellars, gates, and auxiliary constructions with both taste and originality. The decoration of the facades of cellars, gate pillars, chimneys, and well brims stylishly match the style the house is decorated in. Craftsmen from the artistic stone carving centres of Orhei National Park looked for ways to individualize their own works, largely by using and adapting motifs from local traditional art. You can often find here motifs from crocheting, weaving, embroidery and wood carving. They say that the craftsmen used to carve beneficial and protective ornaments for the owners of the objects and their significance was known to all members of that community. A motif which is specific for this region is the sun and derived elements - rosettes, concentric circles, spirals of all types. Simple geometric motifs have also been used which highlighted the specific of local material. Rare local architectural decorations included animal motifs: ram horns or the head of a horse, which are often used as column heads or on top of chimneys; a rooster or dove used to be carved next to flower beds. The colour range of objects carved in stone is very important. According to local traditions, women preferred to whitewash the plain surfaces, but besides using white, they also used blue, green, brown and red - to emphasize the carved ornaments.

Some examples of artistic stone carving are exhibited in museums with the largest collection in the Museum of Traditional Arts in Ivancea which is currently not open for public viewing; however they can be seen in the exhibition of the National Museum of Ethnography and Natural History in Chisinau.

Some carvers from Orhei National Park set their workshops next to tourist sites and they carve unusual souvenirs - miniatures of monasteries and fortresses cut in stone.

Today eight craftsmen actively practice this occupation on the territory of Orhei National Park, most of them working for orders they've received. Three craftsmen have shared the secrets of the craft, giving lessons to children in their own workshops.

SERGIU ROTARI

s. Brănești, r. Orhei, tel.: 023576074, mob. 060711412

De-a lungul anilor satul Brănești a fost considerat principalul Centru al pietrarilor din Moldova, iar piatra de aici și elementele de decor confecționate tradițional și acum sunt apreciate drept cartea de vizită a localității. Toate grupurile de turiști care trec prin satul Brănești, urmând calea spre Orheiul Vechi, rămân încântați de frumusețea stîlpilor, coloanelor, hogeagurilor din piatră, prelucrate printr-o tehnică inedită. Pe vremuri pentru mulți bărbați din sat prelucrarea pietrei era o meserie. Printre ei se număra și tatăl actualului meșter Sergiu Rotari. Din copilărie Sergiu era înconjurat de o varietate de obiecte confecționate din piatră: în ograda părintească, în ogrăzile vecinilor, de aceea nu a stat mult pe gînduri cînd în anul 1997 a primit invitația de a învăța această îndeletnicire în cadrul unor instruirii practice, organizate de primăria satului. Astfel de la meșterii iscușiți din sat (Malaioc Gheorghe, Guțu Serghei, Bejan Fiodor) a deprins secretele tradiției de prelucrare artistică a pietrei.

Materialul prelucrat de Sergiu și ceilalți meșteri se extrage în mina de la Brănești, are o factură specifică, dar și proprietăți, care permit prelucrarea acestuia cu multă ușurință, deoarece are o densitate mai mică decît piatra extrasă din alte mine din vecinătate.

Din sortimentul obiectelor confecționate de acest meșter fac parte hogeaguri, înfrumusețate cu flori și păsări stilate, care încunună casele Brăneștiului și satelor vecine, stîlpi pentru porțile ogrăzilor consătenilor, împodobite cu flori de piatră specifice doar acestei zone, prispe și pridvoare cu stîlpi de piatră, ce au capiteluri inspirate din linia coarnelor berbecului sau capului de cal.

Blocurile de piatră pentru modelarea florilor, coloanelor, parapetelor sunt aduse din mină în atelier, unde începe procesul de creație și niciodată nu se știe care va fi produsul final, deoarece motivul ornamentului cu elemente vegetale sau geometrice se naște din factura pietrei, dispoziția sau inspirația meșterului. Pentru evidențierea ornamentului cioplit în piatră, meșterul nu se limitează la acoperirea cu vopsele tradiționale acestei zone, ci și aplică în interiorul ornamentului sticla colorată sau vitralii. O altă inovație a meșterului sunt coloanele, florile tradiționale aplicate sub formă de basorelief pe pereții interiori ai casei ca element de decor, având o valoare estetică nu doar practică, cum ar fi structurile de suport pentru acoperișul sau pridvorul casei.

În timpul liber meșterul sculptează și obiecte mai mici – bisericuțe, care, de obicei, le dăruie vizitatorilor atelierului său.

SERGIU ROTARI

Branesti., Orhei rayon, tel.: 023576074, mob. 060711412

For years Branesti was considered the main centre for Moldovan stonemasons and the stone from here and the decoration elements manufactured traditionally are still perceived as the business card of the community. Tourist groups who pass through Branesti on their way to Orheiul Vechi are amazed by the beauty of the stone pillars, columns, chimneys, which are carved in a specific way. Years ago there were many men in the village who used to carve in stone. One of them was the father of craftsman, Sergiu Rotari. Since he was a boy, Sergiu was surrounded by a range of stone objects in his parents' and the neighbours' yards; so when he was invited to learn this craft by means of hands-on trainings organized by the village mayor's office in 1997, he did not hesitate to learn the profession. He learned the secrets of artistic stone carving from the village's most skillful craftsmen (Gheorghe Malaion, Serghei Gutu, Fiodor Bejan).

The material Sergiu and other craftsmen work with is extracted from the Branesti mine. It has a specific texture and features, which allow for it to be processed very easily, because it has a lower density than the stone extracted from other nearby mines.

The range of products manufactured by this craftsman includes chimneys that are decorated with stylish flowers and birds, which adorn the houses of Branesti and other villages; pillars for the gates of village inhabitants, decorated with stone flowers that are specific just for this area; stoops and porches with stone pillars, whose heads are inspired from the line of ram horns or horse heads.

The stone blocks for carving of flowers, columns, parapets are brought from the mine to the workshop, where the creation process starts and you never know what the final product will be, because the motif of the ornament featuring either plant or geometric elements will result from the texture of the stone, mood or inspiration of the craftsman. To emphasize the ornament carved in stone, the craftsman uses not only painting the area in traditional colours, but he also embellishes the ornament with coloured glass or stained-glass. Another innovation of the craftsman includes traditional columns, flowers applied as bas relief on the inner walls of the house as a decoration element which have an aesthetic value as well as their practical one such as structures that support the roof or the porch of the house.

In his free time, the craftsman carves smaller objects - little churches, which he usually offers as a gift to visitors to his workshop.

ȘTEFAN SAVIN

s. Butuceni, r. Orhei, tel.: 023556068, mob. 068105916

Legenda spune că „...odată Dumnezeu a chemat toate neamurile ca să le împartă pământuri și îndeletniciri. Unui neam i-a dat pădurile și ei au devenit vânători, altui neam i-a revenit pământurile fertile și oamenii din acest neam au devenit agricultori. Al treilea neam a primit în dar pajiști bogate și ei au devenit păstori... Numai celui neam care a venit ultimul Dumnezeu nu prea avea ce să le dea, le-a dat ce a rămas - doar stînci și pietre. Însă acest neam cu mare iscusință și-a făcut din piatră tot ce nu avea - copaci și flori, păsări și animale diferite, chiar și apa a fost modelată din piatră. Printre vecini, această țară minunată era cunoscută ca Țara Pietrarilor. Spre nefericire, a auzit despre această țară neamul lui Rău, a venit pe pământurile pietrarilor și a distrus această țară. Și au făcut atît de mult rău că stîncile de aici nu au răbdat și au crăpat în două, iar din crăpătură a început să curgă apa, care a spălat Răul de pe pămînt. De atunci aici curge râul Rău, iar oamenii din cînd în cînd își aduc aminte de îndeletnicirea veche a strămoșilor săi... ”.

Tînărul meșter Ștefan Savin de doar 16 ani se trage din acel neam de creatori de frumos din piatră, fiind unul din pușinii meșteri, care au preluat acest meșteșug de la strămoșii săi. Acum frumusețea sobră a stîncilor, care înconjoară satul natal, îl inspiră pe Ștefan la crearea micilor sale lucrări: compoziții de flori și bisericuțe pe frînturi de stînci. Băiatul confecționează și oferă călătorilor care trec pe aici obiecte, ce reprezintă Crucea dorințelor, mănăstirea Peștera, o clopotniță pe deal, sau biserica din Butuceni.

Oricine poate pleca de aici cu o amintire cioplită în piatră de la strănepotul pietrarilor din legendă, un meșter iscusit, care imortalizează în piatra frumusețea din „Țara pietrarilor”.

ȘTEFAN SAVIN

Butuceni, Orhei rayon, tel.: 023556068, mob. 068105916

A legend says that “one day God called all peoples to share out among them land and crafts. The first was given the woods and they became hunters; the second was given fertile land, so they became farmers. The third was gifted with rich pastures, so they became shepherds... To the people who werelast God had almost nothing to give, so he gave them what was left - rocks and stones. However, these people carved skillfully in stone everything that they lacked- trees and flowers, birds and animals, even water was carved in stone. All the neighbours called this place “the Stonemasons’ Land.” Unfortunately, one day the evil people heard about this country, so they invaded the stonemasons’ land and destroyed it. And they destroyed it so thoroughly that the rocks could not stand and broke and water started to pour from the split rocks and it washed all the evil away. Ever since the Raut river has flowed here, people from time to time recall the old craft of their ancestors...”

Ștefan Savin is a 16 year-old craftsman and is the last in a line of stone carvers as well as being one of the few stonemasons who learned this craft from older generations. The austere beauty of the rocks around his village inspires Ștefan to create his own little works: compositions of flowers and churches on small pebbles. The youngster crafts and then offers to tourists objects that represent the Cross of Wishes, the Peștera monastery, the belfry on a hill, or Butuceni church.

Anyone can leave this place with a memory carved in stone by the great-great-grandson of the stonemasons of legends who was a skillful craftsman who immortalized in stone the beauty from the Stonemasons’ Land.

NICOLAE VIERU

s. Meleşeni, r. Călăraşi, tel.: 024465375, mob. 069538610

Istoria acestei dragoste faţă de piatră şi lemn, precum şi dorinţa de a imortaliza tot ce este caracteristic neamului moldav se trage de demult. În tinereţe meşterul a făcut studii la Institutul de Arte din Chişinău, pe care l-a absolvit în anul 1986. De mulţi ani predă sculptura la o Şcoală de Meserii din Chişinău, deţine titlul de maistru şi este membrul a Uniunii Meşterilor Populari din Moldova. Sculpturile din piatră şi din lemn sunt universul şi sensul creaţiei meşterului, care lucrează în piatră din 1990. Mottoul activităţii meşterului este „Istorie, tradiţie şi basm cioplite în lemn şi în piatră”. La început confecţiona obiecte bisericeşti – iconostase şi mobilier bisericesc, însă deja de câţiva ani el poartă în gând, pe hîrtie şi în mostre din lemn ideea creării „Parcului sculptural”, care după părerea meşterului ar trebui să fie amplasat pe o stîncă din Parcul Naţional «Orhei», la intrare în s. Bravicea.

Primii paşi spre realizarea acestui vis i-a făcut deja. O lucrare din ciclul sculpturilor pentru Parcul sculptural - „Hora Haiducilor” este înălţată pe costişa de codru la Bravicea. Compoziţia „Hora” maistrul o mai numeşte şi simbolul moldovenilor, deoarece este consacrată bărbaţilor moldoveni, care se unesc într-o horă, care-i îndeamnă spre realizarea unui lucru comun, înălţător, „Hora” fiind astfel o chemare spre revenire la tradiţii. Acest monument a fost făcut în anul 2010 cu contribuţia primăriei satului Bravicea. Dar lucrul cel mai important urmează încă a fi făcut.

NICOLAE VIERU

Meleseni, Calarasi rayon, tel.: 024465375, mob. 069538610

This love for stone and wood, as well as the desire to immortalize everything that represents the Moldovan people, has a long history. The craftsman studied at the Art Institute of Chisinau graduating in 1986. He has been teaching sculpture for many years in a Crafts School in Chisinau and has the title of master craftsman as well as being a member of the Craftsmen Union of Moldova. The stone and wood sculptures are the universe and purpose of craftsman's work, who has been carving in wood since 1990. The craftsman's motto is "History, tradition and fairy tale carved in wood and stone." Initially, he used to manufacture church objects - altar pieces and church furniture, but already for several years he has been carrying in his thoughts, on paper and in wooden prototypes an idea of "Sculptures Park," which he believes should be located on a cliff in Orhei National Park at the entrance of Bravicea village.

He has already taken the first steps toward fulfilling his dream. A piece of work from the Sculptures Park - "The Dance of Hajduks" is erected on the edge of the Bravicea forest. The master also calls the "Dance" composition the symbol of Moldovan people, because it is dedicated to the Moldovan men, who join in a ring dance that invites them to a common and inspiring idea, the "Dance" thus being a call to return to traditions. The monument was made in 2010 with the contribution of the Bravicea Mayor's Office. But the most important task is still ahead.

Schema Parcului, desenată detaliat de meșter ne arată că pe teritoriul lui ar trebui să fie instalate încă 10 sculpturi. Meșterul a sculptat în lemn mostrele altor 2 sculpturi care vor fi instalate în Parc – „Dacul”, care simbolizează rădăcinile poporului moldovenesc, și „Baciul cu Miorița”, eroul uneia dintre cele mai cunoscute balade populare, urmează acum lucrul asupra celorlalte creații – „Lupul”, „Călărașul”, „Crucea”, „Zîna pădurilor”, „Zimbrul”, „Carul cu grâu”... Conform ideii meșterului sculptura „Crucea” va fi consacrată tinerilor moldoveni, care au căzut în lupte în vara anului 1944 pe linia frontului din apropierea satelor învecinate cu viitorul Parc sculptural. Tema „Lupului”, „Zimbrului” și „Zîna pădurilor” - se înscrie armonios în Codrii, care înconjoară acest loc pitoresc. Majoritatea modelelor realizate în lemn vor fi sculptate în piatră.

Conform schițelor, Parcul prevede construcția după tehnologiile strămoșilor a unei Mori de vânt cu scopul de a promova ideea utilizării puterii vântului și de a aminti localnicilor, că pe vremuri aici în fiecare sat erau mori de vânt, și aproape toate dealurile din jur se numesc Dealul Morilor. Schițele prevăd și amenajarea unei piețe de meșteșuguri, care poate deveni un imbold pentru renașterea tradiției de a practica diferite meșteșuguri specifice acestui areal.

Între timp meșterul împreună cu discipolii săi lucrează asupra unor panouri tematice, incrustează în lemn diferite obiecte la comandă, de exemplu, un analoi pentru 4 coriști din Germania, participă la expoziții tematice și este sigur că visul său - Parcul sculptural - va fi realizat.

The park design, drawn in detail by the craftsman, shows that a further 10 sculptures are still to be put up in the park. The craftsman carved the prototype of other two wooden sculptures, which will be installed in the “Dacian Park,” which symbolizes the roots of the Moldovan people, and “Shepherd and the Little Ewe,” the hero of the most popular folk ballad and he still has to work on the others - “Wolf,” “Calaras,” “Cross,” “Forest Fairy,” “Aurochs,” “Wheat Cart”... The craftsman’s idea is to dedicate the “Cross” sculpture to Moldova’s young people, who died in the summer of 1944 fighting on the front close to the villages, located in the vicinity of the Sculptures Park. The theme of “Wolf,” “Aurochs” and “Forest Fairy” forms a harmonious part of the Codri that surround this picturesque place. The sculptures of most wooden prototypes will be made of stone.

According to the design, a Windmill will be built in the Park based on the ancient technologies with the purpose of promoting the use of wind power and remind residents that in the past each village used to have windmills, and almost all hills in the neighbourhood are called the Windmill Hill. The design also includes a crafts market, which could contribute to the revitalization of the tradition of practicing various crafts which are specific for this region.

Meanwhile, the craftsman and his disciples are working on some thematic panels, are carving various objects in wood to order, such as an *analogion* for four German choristers and participate in thematic exhibitions and are convinced that their dream - the Sculptures Park - will become a reality.

PRELUCRAREA LEMNULUI

Stilpii de la prispă, porțile încrustate, dantela fină variată a decorului acoperișurilor și fron-
toanelor casei țărănești sunt atributele, care evidențiază locuințele codrenilor din Orhei,
Călărași, Strășeni sau Criuleni. Vizitatorul, care ajunge aici, vede o parte din felul de a înfrumuseța
lumea, așa cum și-o închipuiau bunicii, cum au preluat-o tații și au transmis-o meșterilor de
astăzi. În tot ceea ce îi înconjoară: locuință, curtea țărănească, răscrucea satului.... Miinile lem-
narului anonim din cele mai vechi timpuri a știut să șlefuiască un fluier sau nai, să încrusteze
vasele sau mobila, să cioplească dantele și flori din lemn pentru a face viața mai frumoasă.

În cercul de preocupări ale localnicilor din Codrii Orhei prelucrarea lemnului este o îndeletnicire care
s-a înscris armonios sute de ani în urmă. În viața cotidiană obiectele din lemn din cele mai vechi
timpuri, mai ales, în zona Codrilor, ocupau un loc principal. Pe timpuri, breasla meșterilor lemnari
a dat naștere diferitor specialități: strungari, dulgheri, butnari, rotari, tâmplari, podari, blidari, albieri,
crucri, spătari, covătari, fusari, lingurari etc. Aceste denumiri de meserii le regăsim în numele de
familie: Strungaru, Butnaru, Dulgheru, Rotaru, Spătaru etc., fapt, care confirmă importanța acestor
îndeletniciri în cultura tradițională a codrenilor.

Prelucrarea lemnului a continuat să rămână o îndeletnicire de bază a bărbatilor pe parcursul veacuri-
lor. Pe timpuri, când lemnarii se ocupau de construcția caselor, au început să se desprindă, în funcție
de obiectele confecționate, un șir de meșteri specializați în împodobirea casei, confecționarea mo-
bilierului țărănesc, ustensilelor și uneltelor de lucru, vaselor și accesoriilor de bucătărie, mijloacelor
de transport etc. De fapt, reieșind din necesitățile de obiecte casnice ale populației și din bogăția
Codrilor, pe parcursul timpului lemnarii s-au specializat în confecționarea diverselor articole: laițe cu
spătar sau fără spătar, lăzi de zestre, podișoare, hambare, credențe, cufer și găleți diverse etc. Odată
cu dezvoltarea locuinței tradiționale se schimbă felul în care se fac ușile și ferestrele sau alte obiecte
decorate. Biserițele sau podurile peste râuri o bună perioadă de timp erau rezultatele măiestriei ex-
clusive a meșterilor lemnari din aceste locuri.

În zona Parcului Național «Orhei» vizitatorul poate admira obiecte din lemn confecționate din stejar,
gorun, cireș, nuc, corn, frasin, salcâm sau lemnul unor copaci fructiferi. În obiectele de lemn, cro-
matica săracă este suplinită de fantezia meșterilor locali, prin punerea în valoare a însușirilor naturale
ale esenței lemnoase și atribuirea unei expresii proprii.

Din mulțimea de elemente, motive și compoziții în arealul Parcului Național «Orhei» predomină obi-
ecte confecționate din lemn ornamentate cu desene geometrice, vegetale, cosmice sau mixte. Mai
recent, motivul antropomorf este utilizat cu mare iscusință în panourile decorative încrustate de
meșterii locali pentru pensiunile turistice din zonă.

Chiar dacă astăzi în viața cotidiană folosim puține obiecte confecționate din lemn, totuși, admirăm
cu multă plăcere estetică diferite panouri încrustate cu chipuri expresive de haiduci din legendele
tradiționale, care sunt, de fapt, întruchiparea baladelor moldovenești, sunt cântecul sculptat în lemn.
Trecând prin Codrii Orheiului, vom vedea la intersecții răscruci și sfinți din lemn, case înfrumusețate
cu coloane și capituluri din lemn ornate cu figuri geometrice. Interiorul sălilor beciurilor celebre din
Moldova este împodobit cu panouri consacrate vinului, mesele și scaunele inedite, care uimesc pe
toți vizitatorii acestor locuri, sunt create, în majoritate, de meșterii din zona Parcul Național «Orhei».
Uimitor, dar tot mai des observăm că aici sunt folosite diferite obiecte ecologice confecționate din
lemn. Mese, scaune, dulapuri pentru haine, veselă, paturi, scările de urcat la etaj, butoaie mari sau
mici – toate sunt făcute de meșteri locali cu grijă față de tradiția dinastiilor de odinioară.

CARVING IN WOOD

The stoop columns, inlaid gates, varied fine lace used to decorate roofs and facades of peas-
ants' houses are the decorative elements of the houses from Orhei, Calarasi, Straseni or Cri-
uleni. The visitors who come to these places have a chance to see the way of embellishing the
world through the eyes of our grandparents, whose skills were taken over by our fathers and
then transferred to the present-day craftsmen. In everything around them: house, peasant yard,
village crossroads... The hands of the anonymous carpenter of past times knew how to burnish
a flute or a pan-pipe, inlay pottery or furniture, carve wooden laces and flowers to make life more
beautiful.

Hundreds of years ago wood carving became a harmonious part of the life of the inhabitants of
Orhei Codri. From ancient times wooden objects played an important role in the daily lives of people
from the Codri area. The wood carving craft evolved into different specialties: wood turners, carpen-
ters, stave makers, wheel makers, woodworkers, bridge makers, wood pottery makers, bed makers,
cross makers, sword makers, pan makers, spindle makers, spoon makers, etc. These names of crafts
can be also found in people's last names: Strungaru (Wood Turner), Butnaru (Stave Maker), Dulgheru
(Carpenter), Rotaru (Wheel Maker), Spataru (Sword Maker), etc., which confirms the importance of
these crafts in the traditional culture of people from the Codri area.

Wood carving continued to remain a basic occupation of men throughout the centuries. In the past,
when carpenters used to build houses, a series of craftsmen appeared, specialized in decorating
houses, manufacturing peasant furniture, tools and instruments, pottery and kitchen equipment,
and means of transport, etc. Given the demand for household equipment and the richness of Codri,
the carpenters specialized in the manufacture of various items: beds with and without a headboard,
trunks, small bridges, barns, credenzas, chests and various buckets and so on. With the development
of traditional house, the doors and windows, or other decorative objects, are made in a different
manner. For a long period of time, churches and bridges used to be the result of the exclusive artistry
of the local carpenters.

In the Orhei National Park visitors can admire wooden objects, made of oak, durmast, cherry, walnut,
dogwood, ash, acacia or other fruit trees. In wooden objects, the poor chromatics is supplemented
by the fantasy of local craftsmen, who emphasize the natural features of the wood to be revealed
in its own way.

Most of the elements, motifs and compositions from the Orhei National Park are wood objects deco-
rated with geometrical, vegetative, cosmic or mixed drawings. More recently, the anthropomorphic
motifs are used skillfully in the decorative panels inlaid by the local craftsmen for the touristic resorts
from the area.

Though currently few wooden objects are used in people's daily lives, we nevertheless admire with
much aesthetic pleasure the various panels inlaid with expressive faces of "hajduks" from the tra-
ditional legends, which are a representation of the Moldovan ballads, of a melody carved in wood.
Passing through the Orhei Codri, the visitor can see wooden sculptures of saints at crossroads, hous-
es decorated with wooden columns and capitals inlaid with geographic forms. The interior of the
famous Moldovan cellars is decorated with panels dedicated to wine, unique and handmade chairs
and tables astound visitors. Most of them were created by craftsmen from the area of the Orhei
National Park. It is worth noting that more and more often we are finding various organic wooden
objects. Tables, chairs, wardrobes, pottery, beds, stairs, big or small barrels - all of them are manufac-
tured with respect for the ancient traditions.

GAVRIL TURUTA

s. Trebujeni, r. Orhei, tel.: 023556844

Oamenii din sat îl numesc cu respect - Meșterul cu dar de Dumnezeu. Se ocupă de prelucrarea artistică a lemnului din anii 70 ai sec. XX, de când a deprins meseria la fabrica de suvenire din or. Tiraspol. Vizitatorul îl poate vedea pe meșter muncind zi și noapte în atelierul său, aflat la marginea satului Trebujeni, unde în liniștea unei livezi de toată frumusețea își creează operele sale, care de decenii nu s-au repetat nici o dată.

În creația meșterului predomină panouri cu imagini și chipuri de oameni, statuete din rădăcini, obiecte utilitare – coșulețe de piine, linguri, mese decorative, bomboniere, etc. În tematica panourilor se evidențiază scene din viața cotidiană autohtonă – moldovenii la culegerea sau prelucrarea strugurilor, peisaje ale Orheiului Vechi, chipurile zeilor vinului, „Roata Vieții” etc. Panourile mari bucură ochiul în beciurile din Mileștii Mici, pensiunile „La Nuci”, „Casa din Luncă” din s. Trebujeni, „La Popas” din s. Butuceni, pensiunea turistică Hanul lui Vasile (Tohatin), popasuri „Safari”, „Budulai”, „Peșterari”, dar sunt și expuse în magazinul „Fantezia” din Chișinău. Vizitatorii din mai multe țări preferă să cumpere de la ei obiecte din rădăcini.

Materialul cu care se lucrează este adunat cu grijă din păduri, unde se culeg rădăcini de diferite feluri, iar pentru panouri mari sunt folosite scînduri lipite printr-un procedeu special, ținut în secret de meșter.

Remarcabil e că, treptat i-a implicat în procesul de creație și pe soția sa Vera Turuta și pe toți cei patru copii ai săi. Aceștia au învățat la școala de arte plastice din Tiraspol și acum toți prelucrează artistic lemnul, formînd o frumoasă dinastie de lemnari din Trebujeni. După cum mărturisește meșterul, împreună au realizat peste 5 mii de lucrări cioplite în lemn și niciodată imaginile reproduse în lemn nu au fost schițate inițial pe hîrtie.

GAVRIL TURUTA

Trebujeni, Orhei rayon, tel.: 023556844

Villagers respectfully call him “The Master gifted by God.” He has done artistic carpentry since the 1970s when he learned this craft at the souvenir factory in Tiraspol. Visitors can see the craftsman working day and night in his workshop located on the outskirts of Trebujeni where he creates his unique works of art, surrounded by a peaceful and splendid orchard.

The craftsman's works is dominated by panels with images and human faces, statues made of roots and utilitarian objects such as bread baskets, spoons, decorative tables, candy holders and others. Scenes from daily local life can be seen among the themes he illustrates on the panels- Moldovans picking or processing grapes, landscapes of Old Orhei, the faces of wine gods, “the Life wheel” and other images. His big panels can be admired in the cellars of Mileștii Mici or in guesthouses such as “La Nuci”, “Casa din Lunca” (Trebujeni), “La Popas” (Butuceni), the touristic guesthouse “Hanul lui Vasile” (Tohatin), at the rest stops “Safari”, “Budulai”, “Pesterari”, and they are also displayed in the shop “Fantezia” located in Chisinau. Visitors from many countries like to buy objects made from tree roots.

The material used for his works is carefully collected from the woods, where different types of roots are selected. For the big panels the craftsman uses boards bonded according to a special secret technology.

It is remarkable that gradually Gavril Turuta has managed to involve his wife Vera Turuta and their 4 children in the creative process. They studied in the Art School of Tiraspol and now all of them are involved in artistic woodworking, building a dynasty of carpenters from Trebujeni. The craftsman confessed that together they have made over 5,000 works carved in wood and the images reproduced in wood were never sketched initially on paper.

MIHAIL TURUTA

s. Trebujeni, r. Orhei, tel.: 023556844

Se spune în popor că, talentul într-o familie se transmite din generație în generație, iar fiul va fi la fel de talentat ca tatăl său. Tînărul Mihail Turuta prin propria creație și hărnicie demonstrează că talentul în unele cazuri se transmite și se diversifică de la tată la fecior. Toată viață sa el a fost înconjurat de diferite obiecte create de părinții săi - Gavriil și Vera, de mirosul de lemn proaspăt prelucrat. A crescut în atmosfera căutării permanente de subiecte, personaje, tematici noi, care apoi erau transformate din idei și imaginație în capodopere cioplite în lemn. Pregătirea fundamentală la școala de Arte Plastice din Tiraspol a format baza activității sale ulterioare. Desigur, tînărul meșter se află încă în proces de căutare a propriului stil de lucru, propriilor tematici și obiecte, prin care va fi reprezentat în țară și peste hotarele ei. El își încearcă puterile în crearea propriilor panouri tematice, dar și a suvenirelor sugestive. Încă în lucrările lui Mihail se mai simte influența stilului de lucru tatălui său – Gavriil Turuta, însă putem vedea un șir de lucrări proprii lui: stâlpi încrustați cu ornamente tradiționale geometrice, foișoare din lemn împodobite într-un mod deosebit, care se înscriu armonios în spațiul natural al arealului Codrilor Orheiului, dar și al pensiunilor din zonă. Meșterul lucrează în propriul atelier la marginea satului Trebujeni, unde nu este deranjat de tumultul vieții cotidiene, dar cu plăcere împărtășește vizitatorilor unele taine ale propriului meșteșug.

MIHAIL TURUTA

Trebujeni, Orhei rayon, tel.: 023556844

People say that in a family talent is passed from generation to generation and the son will be as talented as his father. By his own creation and diligence, the young man Mihail Turuta proves that in some cases talent is passed and diversified from father to son. All his life he has been surrounded by different objects created by his parents- Gavril and Vera, and by the aroma of freshly tooled wood. He grew up in the environment of a continuous search for topics, characters, themes, which afterward were converted from ideas and imagination into masterpieces carved in wood.

His basic training at the Art School of Tiraspol laid the foundation for his later work. Of course the young craftsman is still searching for his own style, themes and objects that will represent him at home and abroad. He tests his skills by creating his own thematic panels and souvenirs. Mihail's works still bear the hallmark of his father's style (Gavril Turuta), but we can also see some authentic pieces: pillars encrusted with traditional geometrical ornaments, wooden gazebos decorated in a special way that perfectly matches the landscapes of Orhei Codri and the surrounding guesthouses. The craftsman works in his own workshop on the outskirts of Trebujeni where he is not interrupted by the bustle of the daily life and where he gladly shares with visitors some of the secrets of his art.

GRIGORIE BEREZANTEV

s. Donici, r. Orhei, tel.: 023573724, mob. 068584987

Se știe că lemnul a început să fie prelucrat de om cu mult înainte de modelarea în lut, în special, în regiunile împădurite, unde oamenii erau obișnuiți să-și găsească necesarul pentru viața și hrană în pădure. Totodată, lemnul a fost primul material, pe care au fost incrustate primele decorațiuni și ornări pentru a-i reda un aspect estetic și nu doar cu scopul obținerii unor obiecte funcționale. Explicația la întrebarea, de ce omul a început să prelucereze lemnul înaintea altor materiale, e simplă de tot. Argumentele le găsim în viața contemporană, deoarece și astăzi, ca și mii de ani în urmă, lemnul se prelucrează suficient de ușor cu instrumente simple, care nu au suferit modificări foarte mari, și fără utilizarea unor tehnologii sofisticate.

Probabil că anume aceste argumente au fost intuite de tânărul meșter din satul Donici. Grigorie, care din 2008 se ocupă de prelucrarea artistică a lemnului, face studii speciale la Școala Profesională nr. 4 din Chișinău la specialitatea Sculptura în lemn. Acum lucrează în propriul atelier din satul natal. Gama obiectelor confecționate de meșter este destul de mare: de la iconostase pentru altare bisericesti (biserica din lemn din Chișinău, sectorul Rîșcani) până la casete de bijuterii la comandă. Meșterul cu mare iscusință cioplește în lemn și creează sculpturi pentru răstigniri, cruci de diferite forme, basoreliefuli tematice, scaune, seturi de mobilă incrustată pentru bucătărie și dormitor. În obiectele de decor, confecționate de Grigorie, predomină ornamente vegetale - compoziții florale în combinație cu frunze de diferite forme, iar motivele vin din imaginația proprie, vie și deschisă către nou. Materialul utilizat pentru confecționarea creațiilor proprii este local, fiind adus din uscătoriile de la Orhei.

Unele lucrări ale meșterului au ajuns peste hotarele Moldovei – icoana „Maica Domnului” cioplită în lemn, obiecte de uz casnic și pentru decorarea spațiilor locale. Are și experiență de participare la expoziții, cum ar fi „Bîlciul Olarului” din Iurcenii raionului Nisporeni. Turisților le propune farfurii decorative, statuete tematice, casete de bijuterii, și alte suvenire.

O pasiune aparte este confecționarea instrumentelor muzicale cu coarde, cum ar fi chitara.

GRIGORIE BEREZANTEV

Donici, Orhei rayon, tel.: 023573724, 068584987

It is well known that humans started to work wood long before they started to work with clay, especially in forested areas, where they used to find their life and food resources. Also, wood was the first material that was decorated with ornaments for aesthetic and not only functional purposes. Why did humans start to work wood before other materials? This question has a very simple answer that we can find in the contemporary life, for even nowadays, just like thousands years ago, wood is easy enough to process with simple tools that haven't undergone major changes over time, and without using sophisticated technologies.

Probably these arguments were in the mind of the young craftsman from Donici village. Grigorie, who started artistic wood-working in 2008 and is studying Wood Sculpture at the Professional School No 4 of Chisinau. Currently he is working in his own workshop from his home village. The young craftsman has a wide range of handcrafted objects: from altarpieces for churches (the wooden church from Chisinau, Riscani) to custom made jewelry boxes. The artisan carves the wood very skillfully and creates sculptures for crucifixes, crosses of various shapes, bas-reliefs, chairs, furniture for the kitchen and bedroom. Vegetal ornaments such as flower compositions and leaves of different shapes prevail in the adornment objects crafted by Grigorie. The motifs of his creation come from his open mind and lively imagination. For his works he uses local material brought from the wood dryers of Orhei.

Some of the craftsman's works have found themselves beyond the borders of Moldova. For instance the wooden carved icon of "Virgin Mary," various household objects and items for decorating living spaces. He also participated in some exhibitions like "Bailciul Olarului" (The Potter's Fair) from Iurcenii, Nisporeni district.

He offers decorative plates, statues, jewelry boxes and other souvenirs to tourists.

His special hobby is making string instruments, such as guitars.

SIMION RÎȘCOVAN

s. Bravicea, r. Călărași, tel.: 024434128, mob. 069957113

Deoarece lemnul nu rezistă la intemperiiile timpului, obiectele făcute din lemn au dispărut fără a lăsa urme și mărturii evidente despre istoria meșteșugului din cele mai străvechi timpuri. Lemnul este materia primă esențială de la natură, care l-a ajutat pe om din vremuri vechi să supraviețuiască, oferindu-i posibilitatea de a-și construi adăposturi, confecționa uneltele și obiectele necesare. Chiar și astăzi, în epoca noastră tehnologizată, obiectele din lemn confecționate manual, care păstrează căldura mâinilor meșterului, sunt la mare căutare și cu mare drag sunt folosite în viața cotidiană. Meșterul din Bravicea de peste 20 ani se ocupă de prelucrarea artistică a lemnului, câștigînd respectul oamenilor din sat, dar și de peste hotarele Moldovei. În colecția sa de obiecte confecționate din lemn se regăsesc mai multe obiecte practice de uz casnic: seturi de pahare cu ulciorușe din lemn, seturi de tacîmuri pe suporturi, coșuri pentru fructe. Interiorul caselor le-a înfrumusețat cu statuete din lemn, chiar și gardul în stil local tradițional confecționat de el, aduce un specific aparte și unei curți contemporane.

Altă pasiune a meșterului este pictura. Această latură a existenței sale durează deja de zeci de ani și este redată în lucrări cu diverse tematici. Putem observa că în picturile realizate în ulei predomină tematica iconografică cu diferite chipuri de sfinți, Maica Domnului cu Iisus Hristos etc., picturi cu imagini ale diferitor biserici, lăcașuri sfinte. O altă direcție în pictura sa este tematica rurală cu diferite peisaje din satul natal, prin care redă într-un stil propriu frumusețea naturii, apusul sau răsăritul soarelui.

Meșterul lucrează în propriul atelier din satul Bravicea, fiind învățător poate oferi vizitatorilor ore de master-class în prelucrarea artistică a lemnului sau de pictură.

SIMION RISCOVAN

Bravicea, Calarasi rayon, tel.: 024434128, mob. 069957113

Because wood is not weather-resistant, wooden objects have disappeared without leaving visible traces and obvious testimonies about the early history of this craft. Wood is an essential raw material that helped humans to survive, giving them the possibility to build shelters, produce the needed tools and objects. Even nowadays, in the century of technology, handcrafted wood works that keep the warmth of the artisans' hands are in great demand and are used with pleasure in daily life. The craftsman of Bravicea has been doing artistic wood-working for over 20 years, earning the respect of his villagers and of the people beyond Moldova's borders. In his collection of wood objects one can find many practical items for domestic use: sets of wooden glasses and pitchers, sets of tableware, fruits baskets. He used wooden statuettes to decorate his houses, and he made his fence in a traditional local style which gives a special touch even to a contemporary courtyard.

Painting is another of his passions. This side of his artistic personality has been part of him for decades and is reflected in his various works. We can notice that in his oil paintings themes from iconography are prevailing- the faces of saints, the Virgin Mary and Jesus Christ, paintings of different churches and sacred places. Another direction of his painting comes down to rural themes that illustrate landscapes of the home village and convey the beauty of the nature, sunset or sunrise, in his own style.

The craftsman works in his own workshop from Bravicea village and being a teacher, he can offer visitors master-classes in painting or artistic wood-working.

VASILII STRATEV

s. Românești, r. Strășeni, tel.: 023760279

De 39 ani meșterul din Românești practică această meserie străveche. Deși nu are studii în domeniu, este profesor de muzică, prelucrarea artistică a lemnului este pentru el mai mult decât o pasiune, este o lume aparte a creației. Lucrările meșterului sunt variate ca formă și conținut – figuri în volum, basoreliefuluri, farfurii decorative. Pentru propriile creații folosește lemn de nuc, cireș, tei, plop. Materialul este 100% local, iar meșterul singur îl alege și îl usucă după propria-i tehnologie. Cu multă măiestrie confecționează diferite panouri din lemn, pe care sunt immortalizate în relief scenele din viața cotidiană, momente de bucurie sau tristețe a omului de la țară, ospitalitatea moldovenilor. Din lucrările sale, cea mai aproape sufletului este „Vinătoarea lui Ștefan Vodă”, care redă o scenă din viața Domnitorului moldav.

Pentru vizitatorii Parcul Național «Orhei» meșterul poate propune panouri, sculpturi, dar și obiecte de artă aplicativă: suporturi pentru veselă, tacâmuri, plăci pentru tocat, ornamente tradiționale sau incrustate cu ornament vegetal sau geometric.

Pictura este o altă latură a talentului lui Vasile Stratev, care completează gama de obiecte confecționate din lemn. Pictează în ulei pe diferite materiale: pânză, carton, lemn sau alte suporturi. Pentru vizitatori propune picturi pe diferite obiecte de artă aplicativă.

VASILII STRATEV

Romanesti, Straseni rayon, tel.: 023760279

The craftsman of Romanesti has been practicing this ancient craft for 39 years. Even though he doesn't have studies in this field, as he is a music teacher, artistic wood-working is more than a hobby for him; it is a separate universe of creation. The artisan's works are of different shapes and content- 3-D figures, bas-reliefs, decorative plates. For his works he uses walnut, cherry, linden and poplar wood. The material is 100% sourced locally and the craftsman chooses the wood himself and dries it according to his own technology. He skillfully crafts various wood panels that capture in relief daily life scenes, joyful or sad moments from the peasant's life and Moldovan hospitality. From all his works, the closest one to his heart is "Stefan Voda hunting" that shows a scene from the ruler's life.

The craftsman offers to visitors who come to Orhei National Park panels, sculptures or applied art objects, such as dish holders, tableware, cutting boards ornamented in a traditional way or encrusted with vegetal or geometric ornaments.

Painting is another of Vasile's talents, an addition to his range of wood crafted objects. He does oil paintings on different materials: canvas, cardboard, wood or other supports. He offers visitors paintings on various objects of applied art.

VLADIMIR POSTOLACHI

s. Trebujeni, r. Orhei, tel.: 023556002

Meșterul se ocupă de prelucrarea artistică a lemnului din 1979. A început s-o practice la fabrica „Meșterul Faur” din Chișinău, unde se produceau suvenire, mascote făcute din rădăcini, farfurii și panouri decorative, linguri încrustate din lemn etc.

„Motivul este melodia, iar ornamentul reprezintă cuvintele operelor cioplite în lemn” – consideră meșterul. În motivele utilizate în ornamentarea lucrărilor meșterului predomină rozete solare, care simbolizează după părerea autorului, viața omului, spicul de grâu - munca, iar șarpele - înțelepciunea omului.

Atelierul său de prelucrare a lemnului este așezat la o intersecție pitorească din vatra medievală a satului Trebujeni, pe care oricine poate să-l viziteze.

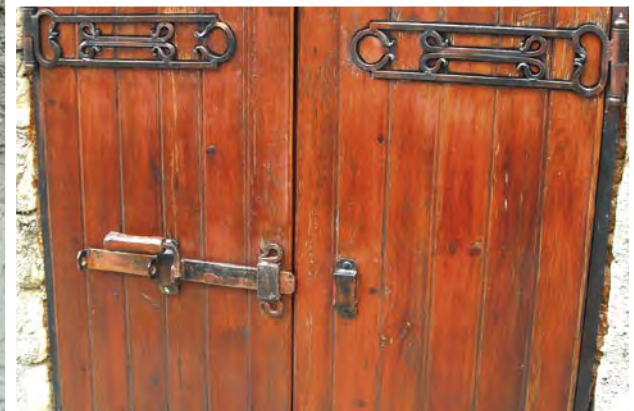
VLADIMIR POSTOLACHI

Trebujeni, Orhei rayon, tel.: 023556002

Craftsman Vladimir Postolachi has been practicing artistic wood-working since 1979. He started practicing this craft at the factory “Mesterul Faur” in Chisinau, that was producing souvenirs, mascots made of roots, plates and decorative panels, encrusted wooden spoons and other items.

“Melody is the motif and ornaments represent words carved in wood”- the craftsman says. Among the motifs he uses to decorate his works the visitor can observe solar rosettes symbolizing, according to the author, human life, wheat ears- as a symbol of work and snakes representing human wisdom.

His workshop is located on a scenic crossroads in the medieval area of Trebujeni which is open for everyone.

ANDREI TIHON

s. Neculăieuca, r. Orhei, tel.: 023560135, mob. 069442258

Din mărturisirile documentelor vechi se știe, că străvechea îndeletnicire de prelucrare a lemnului era practică de bărbați, rămânând una dintre ocupațiile lor de bază, care a supraviețuit pînă azi în satele codrene ale Moldovei. Inclusiv datorită frumuseții structurii și cromaticii calde a lemnului utilizat, a miroselor sănătoase și plăcute emenate de lemn.

Deoarece a crescut în aceste locuri pitorești din Codrii Orheiului, Andrei Tihon a fost atras din fragedă copilărie de frumusețea lemnului. Începe practicarea prelucrării artistice a lemnului din anul 1975. Inițial a învățat această meserie la școala profesională nr. 1 din Chișinău, apoi la facultatea de arte plastice la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Actualmente are propriul atelier în sat, unde de sub mîna meșterului apar lucrări cu tematici diferite, dar unite, în tot ce creează, prin dragostea meșterului față de frumos. Majoritatea obiectelor sunt rodul fanteziei și inspirației sale. Multe lucrări poartă un caracter religios: figurine biblice și răstigniri sculptate în volum.

Lucrările măiestrului sunt importante prin conservarea tradițiilor acestor meleaguri, prin elemente inspirate din frumusețea seculară a Codrilor, prin preluarea liniilor vii și expresive ale naturii, punerea în lumină a nuanțelor lemnului natural, neascunse sub straturi de vopsea. În panourile decorative predomină ornamente vegetale, motivul viței-de-vie, florilor de cîmp. Obiectele meșterite sunt procurate la târgurile din țară

ANDREI TIHON

Neculaieuca, Orhei rayon, tel.: 023560135, mob. 069442258

We know from old documents that the ancient craft of woodworking was practiced by men and was one of their main occupations. In the villages of Moldova this craft survived until the present day, partly thanks to the beauty of the wood structure and its warm colours, along with the natural and pleasant aroma it gives off.

Because he grew up in the scenic places of Orhei Codri, Andrei Tihon was attracted by the beauty of wood from early childhood. He started to practice artistic woodworking in 1975. Initially he learned this craft at the vocational school No 1 of Chisinau, then at the Fine Arts Department in the State Pedagogical University "Ion Creanga" of Chisinau. Now he has his own workshop in the village, where he creates works on various themes, all of them having in common his love of beauty. Most of his pieces are the result of his imagination and inspiration. Many of them have a religious theme: bible figurines and 3D crucifixes.

The craftsman's works are important because they preserve the local heritage and show the secular beauty of Codri, the lively and expressive lines of nature, bringing into light the colours of natural wood which are not hidden under layers of paint. Vegetal ornaments and motifs of vineyard and field flowers prevail in his decorative panels. The items handcrafted by Andrei are purchased at fairs in the country and

și de peste hotare ca suvenir sau pentru decor interior: fructe de lemn, păhare de diferite forme și mărimi, vase și farfurii, vase mari de podea pentru compoziții florale decorative etc.

În afară de meșteșugul de bază, Andrei Tihon confecționează cu mare pasiune și instrumente muzicale de suflat de la dimensiuni mici, cum este fluierul, pînă la instrumente foarte mari, de exemplu, buciumul de cîțiva metri. Aceste instrumente sunt incrustate cu motive geometrice în care se pot distinge ornamentele dintelui de lup, linii frînte sau zimți. Atelierul meșterului este amplasat în centrul satului Neculaieuca și este accesibil pentru vizitare.

Participă, expunându-și piesele create, la diferite expoziții locale din Moldova sau internaționale.

Are mai multe motive de a se mândri cu operele sale din lemn, care au ajuns în diferite țări cum ar fi Franța, Germania, SUA, Marea Britanie, România, Polonia etc. Menține frumoase relații de prietenie și cooperare cu alți meșteri din România și Polonia.

abroad for souvenirs or for interior decoration: wooden fruits, wooden glasses of different shapes and sizes, vases and plates, big floor vases for flower compositions and many others.

Besides his main craft, Andrei Tihon builds with great passion small aerophone musical instruments such as pipes, and very big instruments such as alphorns which are a few meters long. These instruments are encrusted with geometric motifs, including wolf tooth ornaments, broken lines or nicks. The craftsman's workshop is located in the centre of Neculaieuca village and is accessible to visitors.

Andrei Tihon displays his works at different local and international exhibitions.

He has many reasons to be proud of his wooden artworks that can be found in countries such as France, Germany, the USA, UK, Romania, Poland among others. He is linked by friendship and cooperation with other craftsmen from Romania and Poland.

ÎMPLETITUL ÎN FIBRE VEGETALE

Un colorit aparte arealului Parcul Național «Orhei» îi conferă obiectele confecționate din foi de porumb sau pănuși, lucrate manual prin împletituri groase sau subțiri, împodobite cu diverse ornamente geometrice, alternate cu texturi netede, și la care, pentru evidențierea ornamentului prin culoare, se folosesc doar coloranți naturali obținuți din coji de ceapă sau nucă. Totodată, în unele sate din această zonă se mai confecționează rogojini împletite din stuf și papură, precum și garduri decorative sau foșoare pentru spațiile de odihnă.

Evident că într-o societate tradițională majoritatea obiectelor casnice erau confecționate din materiale naturale, ușor de găsit în preajma localităților, ușor de colectat și prelucrat. Iată de ce în arhive s-au păstrat încă din perioada medievală mai multe mărturisiri despre această îndeletnicire tradițională – împletitul în fibre vegetale.

În arealul Parcul Național «Orhei» această îndeletnicire casnică – împletitul în fibre vegetale, inclusiv în stuf și papură, se dezvoltă acum ca și sute de ani în urmă, în special, în localitățile situate în apropierea râurilor Răut și Cula sau altor întinderi acvatice, unde stuful și papura cresc din abundență. Acum aceste suprafețe au scăzut simțitor datorită extinderii agriculturii, drenării terenurilor mlăștinoase și bălților râurilor.

Alte materiale, cum ar fi pănușa (foile de porumb) și paie, pot fi ușor găsite pe câmpurile de lângă orice sat sau în preajma fiecărei gospodării țărănești. Din foi de porumb, paie, papură, nuiele și stuf, meșterii locali, în special, bărbații împleteau o mulțime de lucruri: pornind de la case, hambare, căruțe până la leagăne și jucării pentru copii. În interiorul caselor țărănești erau prezente rogojini din stuf sau papură pentru așternutul podelelor, coșuri pentru păstrarea produselor sau chiar mobilă. În activitățile cotidiene se utilizau și acum se mai folosesc diferite coșuri împletite din lozie sau nuiele de răchită.

La începutul sec. XXI în unele sate de răzeși, inclusiv în satul Trebujeni din actualul Parcul Național «Orhei», au fost organizate școli de meșterițe, care au învățat acest meșteșug aproape dispărut pe parcursul deceniilor precedente. Meșterițele din Trebujeni împletesc din pănuși obiecte de uz practic, cum ar fi: coșuri, coșulețe de piine, bomboniere, fructiere, poșete etc., obiecte pline de simbolism (clopoței, sfințișori, fluturași), accesorii pentru interior (panouri împletite, seturi de șervețele de masă, vase pentru flori și flori artificiale), diferite păpuși și mascote. Materialele pentru confecționarea obiectelor împletite sunt pregătite cu grijă de meșterii contemporani, ținând cont, la fel ca predecesorii lor, de sezon și specificul obiectului lucrat. Astfel, pentru a obține diferite nuanțe de culori, paie sunt colectate de la începutul lunii iunie până în luna august, foile de porumb, respectiv, din august până în octombrie, stuful și papură – toamna târziu. Plantele colectate sunt uscate în locuri luminoase și bine aerate, sunt strânse și păstrate în snopi. Fibrele de porumb, papura, paie alese pentru confecționarea diferitor obiecte inițial sunt umezite, răsucite și apoi prelucrate de meșterii locali, obținându-se lucruri frumoase și pe placul tuturor vizitatorilor arealului Parcul Național «Orhei».

WAIVING PLANT FIBERS

Objects made of corn or husk leave which are manually worked with thick or thin braiding, decorated with different geometrical ornaments, alternated with smooth textures and painted only with natural dyes made of onion or walnut shells are of particular beauty in the Orhei National Park area. In some villages in the area artisans make reed and rush mats, as well as decorative fences or gazebos for recreation areas.

Obviously, in a traditional society most household items were crafted from natural materials that were easy to find in the surrounding areas and easy to collect and process. This is why the archives have kept some evidence from medieval times regarding this traditional occupation- weaving plant fibres.

In the Orhei National Park area, weaving plant fibres, such as reeds and rushes is developing much as it did centuries ago, especially in villages along the Raut and Cula rivers or other waterways, where reeds and rushes grow abundantly. Nowadays these areas have decreased significantly due to the expansion of agriculture and drainage of wetlands and river ponds.

Other materials, such as husk (corn leaves) and straws can be easily found in the fields of any village or next to any peasant household. Local artisans, especially men, used to weave many objects from corn leaves, straws, rushes, twigs and reeds: from houses, barns and carts- to swings and toys for children. Inside peasant houses there were reeds or rushes floor mats, baskets for storing products or even furniture. Different reeds or willow twigs baskets were used then and are still used for daily chores.

In early 21st century in some yeomen villages, including the village of Trebujeni village in the Orhei National Park, craft schools for women were formed, where women learned this craft that had almost died out in previous decades. The craftswomen from Trebujeni make husk items for practical use, such as: baskets, bread baskets, candy holders, fruits holders, purses, symbolic objects (bells, little saints, butterflies) interior accessories (woven panels, sets of table napkins, vases and artificial flowers), various dolls and mascots. The materials used for woven items are carefully prepared by contemporary craftsmen who take into account, as their ancestors did, the season and object's special features. In order to obtain different shades of colours, straws are collected from June till August, corn leaves- from August till October and reeds and rushes in late autumn. The plants are dried in bright and well-aired spots, then collected and stored in sheaves. Corn fibres, rushes and straws, picked up to manufacture various items, are initially moistened, twisted and then processed by the local craftsman, then resulting in beautiful works to the taste of all the visitors of Orhei National Park.

NATALIA GANGAN

s. Trebujeni, r. Orhei, tel.: 023556843

Și meșterita Natalia Gangan face parte din cele 18 persoane care au fost instruite în 2003 de Veronica Stici în cadrul cursurilor de formare profesională din satul Trebujeni, în pensiunea „Casa din Luncă”. De atunci această meserie a devenit partea componentă a vieții sale.

Evident, în vremurile de demult numărul și varietatea lucrărilor împletite în pănuși era mult mai mare, deoarece nu exista sortimentul necesar și posibilități pentru procurarea obiectelor fabricate industrial. În satele tradiționale puteai vedea de la case și hambare împletite din nuiete, căruțe și coșuri pentru păstrarea produselor, până la mobilier împletit din salcie sau răchită, de la leagăne pentru copii până la pălării, jucării și multe alte obiecte utile și frumoase. Acum, însă Natalia încearcă să dea viață obiectelor, care, deși ieșite din uzul cotidian, au o mare valoare estetică și reprezintă tradiția locală.

Pentru ca lucrările să fie fine și frumoase, meșterita colectează ea însăși materia primă, alege materialul după lungimea și culoarea foii, finețea și elasticitatea necesară. Calitățile, apreciate și sute de ani în urmă de meșterii locali, ale materialului pot fi obținute doar dacă pănușa este colectată până la coacerea porumbului.

Chiar dacă în viața contemporană de zi cu zi se folosesc în cele mai dese cazuri obiecte confecționate industrial, și astăzi sortimentul lucrurilor împletite din fibre vegetale de meșterită pot fi utilizate în scopuri diferite ca elemente de decor interior (ghivece decorative pentru flori, clopoței), cu scopuri utilitare (coșulețe de pâine, fructiere, bomboniere, seturi pentru rechizite de birou, seturi de șervețele pentru masă) și bucură privirea prin simplitatea formelor și culorile pastelate naturale.

NATALIA GANGAN

Trebujeni, Orhei rayon, tel.: 023556843

Craftswoman Natalia Gangan is also one of the 18 people who were trained in 2003 by Veronica Stici during the vocational training course held in “Casa din Lunca” guest house in Trebujeni. Since then this craft has become part of her life.

Obviously, in the past, the number and variety of husk objects was much higher, because there were much fewer industrially manufactured objects. In the traditional houses one could see many useful and beautiful objects, from wicker houses and barns, carts and baskets, to osier or willow furniture, from cradles to hats and toys. But now Natalia is trying to give life to these objects, which although are no longer part of daily use, still have a high aesthetic value and represent the local tradition.

For the works to be refined and beautiful, the craftswoman collects the raw material herself, selecting them by the husk length and colour, fineness and elasticity. The qualities of the material which were first appreciated hundreds of years ago by local craftsmen, can be obtained only if the husk ripens before the corn.

Though people currently prefer to use industrially manufactured objects in their daily lives, the objects made by the craftswoman from plant fibres can still be used as decorative elements (flower pots, bells) and useful objects (bread baskets, fruit bowls, sweet bowls, stationery sets, napkin sets) and are pleasing to the eye thanks to the simplicity of form and natural colours.

GHEORGHE STICI

s. Neculăieuca, r. Orhei, tel.: 023560354, mob. 060348109

Satul Neculăieuca, odinioară Ciurova, sat vechi moldovenesc din inima Codrilor Orheiului apare în jurul mănăstirii cunoscute cu denumirea Hirova sau „Sf. Simion Stîlpnicul”. Modul tradițional de viață păstrat în multe sate din Moldova, dar și revenirea în viața cotidiană a multor obiecte făcute din materiale naturale, l-a făcut pe Gheorghe Stici să înceapă acum de câțiva ani a practica prelucrarea stufului. Toate obiectele confecționate de meșter sunt din stuful ce crește de-a lungul râului Cula și în preajma lacurilor din apropierea satului. Materia primă meșterul o colectează toamna târziu și iarna, prelucrînd vara, când are mai multe comenzi.

Din stuful bine uscat, prelucrat și decojit confecționează la comanda consătenilor rogojini decorative, dar și pentru așternut pe podea, de învelit iarna legumele, de căptușit diferite uși, șoproane și alte acareturi din gospodărie. Mai nou, sunt la mare căutare perdelele și draperiile decorative pentru foșoarele din lemn construite în gospodăriile proprii sau în pensiunile turistice din satele vecine.

Meșterul încearcă să lărgescă gama lucrărilor și consideră că în scurt timp va începe producerea obiectelor din papură. În perioada socialistă împletitul din papură aproape că dispăruse, dar acest lucru este neîndreptățit, mai ales, că în preajma satului în locurile umede crește multă papură, care este mai elastică și mai ușor de mînuit, numai bună pentru a împleti din ea diferite obiecte de uz casnic și gospodăresc: diverse tipuri de coșuri, pălării, sacoșe, poșete, suporturi, huse pentru sticle și vase de capacitate mare, papuci de baie, ștergătoare etc.

GHEORGHE STICI

Neculaieuca, Orhei rayon, tel.: 023560354, mob. 060348109

Neculaieuca village, once known as Ciurova is an old Moldovan village in the heart of the Orhei Codri, which appeared around the monastery known as Hirova or “St. Simion Stîlpnicul.” The traditional life style which is preserved in many Moldovan villages, as well as a revived interest for objects made of natural materials, prompted Gheorghe Stici to start manufacturing reed objects. The craftsman makes all the objects from reeds which grow near the Cula River and in the vicinity of the village lakes. He collects the raw material during the late autumn and winter, and manufactures the objects during the summer, when he has more orders.

He uses well dried, processed and shucked (?) reed to produce decorative mats that can be laid on the floor, and used to cover vegetables during the winter and cushion different doors, hangars and other outbuildings. A new trend is the demand for decorative curtains and draperies for wooden pavilions built in private households or in guest houses in neighbouring villages.

The craftsman is trying to expand the range of works and believes that soon he will start producing bulrush objects. During the Socialist period, bulrush weaving almost disappeared, although this was not justified, because bulrush is growing abundantly around the village and it is elastic and easier to handle so perfect for weaving various household objects: various types of baskets, hats, bags, carriers, hoods for bottles and large vessels, slippers, wipers, etc.

VASILISA BUJOR, meşter popular

s. Trebujeni, r. Orhei, tel.: 023556858

Este uimitor cât de simple, frumoase și diferite pot fi lucrurile făcute din foile de porumb strânse de pe dealul satului, uscate și răsucite un pic ca să fie asemănătoare cu niște fire de ață numai bune de împletit. Meșterita Vasilisa Bujor ține minte de mică copilă păpușelele făcute din pănuși, de aceea cu mare drag a făcut cursuri de formare profesională, unde a însușit arta împletitului în fibre vegetale și a descoperit cu adevărat farmecul acestei îndeletniciri. În 2003 a urmat cursul susținut de Veronica Stici, membră a UMPM, care a avut loc în satul Trebujeni în pensiunea „Casa din Lunca”. La instruire au participat 18 tineri și persoane de vîrsta a treia. Cinci persoane au rămas fidele acestei activități și practică această meserie cu drag în continuare. De atunci meșterita a împletit un număr impunător de păpuși, fluturași, clopoței, coșulețe de pîine, genți, bomboniere și alte lucruri minunate, care bucură ochiul. Șervețelele de masă confecționate de Vasilisa Bujor sunt folosite în pensiunile din sat la servirea mesei turiștilor.

Actualmente ea este membră a Uniunii Meșterilor Populari din Moldova. Lucrările domniei sale sunt prezente la expozițiile cu vânzări, organizate în pensiunile din satele Trebujeni și Butuceni, în muzeul satului Trebujeni, în muzeele din Chișinău sau la multiple expoziții de la CEI Moldexpo. Lucrările meșteritei au ajuns aproape în toate țările, de unde turiștii vin în pensiunile satului: SUA, China, Marea Britanie, România, Rusia, Turcia etc.

VASILISA BUJOR, popular craftsman

Trebujeni, Orhei rayon, tel.: 023556858

It is amazing how simple, beautiful and different objects made of corn husks collected in the fields, dried and twisted a little to resemble knitting threads can be. The craftswoman Vasilisa Bujor still remembers dolls made of corn husks from her childhood which is why she was pleased to attend some vocational training courses, where she learned how to weave plant fibres and discovered the real craft. In 2003 she attended a training course led by Veronica Stici, a member of the CUM, which was held in “Casa din Lunca” a guest house from Trebujeni. The training session was attended by 18 people who were both young and elderly. Five people have carried on this activity and are still enjoying practicing the craft. Since then the craftswoman made plenty of dolls, butterflies, bells, baskets, bags, sweet bowls and other wonderful things that people delight in. The napkins made by Vasilisa Bujor are used in the village guest houses where tourists take their meals.

She is now member of the Craftsmen Union of Moldova. Her works are displayed at trade fairs organized in the guest houses in Trebujeni and Butuceni, in the museum of Trebujeni, in the museums of Chisinau or various fairs at Moldexpo International Exhibition Centre. Tourists who stayed in the village guest houses brought the craftswoman's works and took them to many countries: the United States, China, the

Materia primă este 100% autohtonă, adunată și pregătită cu mare grijă de ea, în special, pănușa de porumb, care este reprezentativă pentru zona Orheiului. De fapt, ea consideră că și tehnica țesutului cu pănușă a pornit de la Orhei. Pentru vopsirea fibrelor folosește doar coji de ceapă și nici un fel de coloranți artificiali, pentru că multe lucruri le confecționează pentru copii.

Creează micile sale capodopere acasă, în lungile seri de iarnă, pe care le umple cu sens și ... miros plăcut de pănușă. Astfel, clopoței, păpușile, gențile, bombonierele, pe care meșterița cu multă iscusință le împletește din fibre vegetale, practic au transformat Casa mare într-un muzeu adevărat, pe care fiecare este invitat să-l viziteze.

United Kingdom, Romania, Russia, Turkey, etc. Raw materials are 100% local, collected and prepared with great care, in particular corn husk, which is representative for the Orhei region. She believes that the husk weaving technique originates from Orhei. She only uses onion peels to paint the fibres, avoiding any type of artificial colourants, because she manufactures many things for children.

She is creating her little masterpieces at home, during the long winter evenings, which she fills with meaningful activity and the ... pleasant smell of husk. In this way, the bells, dolls, bags, sweet bowls, manufactured skillfully by the craftswoman from plant fibres have practically transformed the Guest Room into a real museum, which anyone can visit.

CONFEȚIONAREA DE ȚESĂTURI ȘI COVOARE

În călătoria noastră prin Parcul Național «Orhei» ne-am deprins cu gândul că acesta este o regiune deosebită cu meșteșuguri tradiționale conservate, unde se prelucrează în mod inedit piatra, sunt diferite și frumoase broderiile și croșetările, în mod uimitor răsună instrumentele muzicale confecționate prin părțile Codrilor Orheiului. La toate acestea, trebuie de adăugat și tradiția alesului covoarelor, care mai poate fi întâlnită în unele sate din Orhei.

Această zonă este cunoscută prin păstrarea tradițiilor vechi mănăstirești în țesutul covoarelor și folosirea războiului vertical. Bineînțeles că satul Tabăra este cel mai bogat în meșterițe. În mănăstirea de aici maicile de-a lungul secolelor dezvoltau acest meșteșug și transmiteau secretele covorului țesut fetelor din această localitate.

Covoarele de aici în marea lor majoritate se deosebesc prin fundal închis (negru, maro, brun, albastru) cu ornamente vii, aprinse. În ornamentarea covoarelor predomină elemente vegetale, figuri geometrice, rareori se întâlnesc imagini exotice – o consecință a dorinței creatorilor de a experimenta. În arealul Parcul Național «Orhei» predomină confecționarea covoarelor din materiale naturale, cu tehnici vechi de vopsire a lînii și folosirea unor unelte arhaice (război cu stativ vertical mînuit cu un pieptene greu de lemn). Acestea sunt folosite de meșterițele de aici de sute de ani, dar de fapt sunt utilizate din momentul apariției țesutului obiectelor textile pe aceste locuri milenare.

Meșterițele din satele Codrilor Orheiului lucrează în echipă, deoarece aici se țes covoare mari (3,5m pe 2m). Acestea mai practică și restaurarea covoarelor vechi la comanda muzeelor din țară și de peste hotarele ei. Aici tradiția țesutului se transmite din generație în generație, există familii întregi, în care femeile cunosc acest meșteșug de mici de la mamele și bunicile lor.

Pe parcursul secolelor, la Orhei au fost create mai multe tipuri de țesături tradiționale: covoare mari de perete, păretare alese, lăicere alese, ghindare, covoare de podea, covoare de nuntă etc. Fiecare avea o anumită funcție, respectiv, o anumită mărime și un anumit ornament tradițional. Perioada de înflorire a artei covorului prin părțile Orheiului se referă la secolul al XVIII-lea – prima jumătate a secolului al XIX-lea, căreia i se spune perioada „covorului vechi basarabean”. Sfârșitul secolului al XIX-lea se caracterizează prin apariția unor influențe și schimbări în decorul, cromatică și proporțiile covoarelor.

Covoarele alese manual reprezintă la moldoveni un mod aparte de a-și impune cultura tradițională, păstrată până în prezent în mediul de trai, în ritualuri și ceremonii, iar în trecut era și o apreciere a stării sociale și economice, precum și a măiestriei familiei. Chiar și astăzi, Casa mare în casele moldovenilor este împodobită neapărat cu covoare: pe perete, paturi, pe podea. Unii părinți în satele noastre mai consideră că în zestrea fetei trebuie să fie prezente unele obiecte textile necesare pentru împodobirea locuinței: covoare, lăicere, păretare, țoluri, prosoape, fețe de masă ș. a.

Covoarele moldovenești se aleg cu mult gust și talent, unele meșterițe nici nu au nevoie de schițe reproduse pe hîrtie, deoarece ornamentul covorului se „naște” și se reproduce din imaginația meșteriței. Mai răspîndite denumiri ale compozițiilor ornamentale sunt „Buchetul”, „Laleaua”, „Șapte frați”, „Umbră”, „Coronița miresei” ș. a., care sunt înrămate cu „marginea națională”, „potcoava”, „merele”, „căpșună”, „trandafirii” etc.

Pentru suveniruri țesute manual în localitățile Parcul Național «Orhei» mai pot fi comandate la meșterițele locale: catrințe, chingi pentru fete, brăie pentru băieți, traiste și desagi decorativi, șervețele de lână, lăicere, ștergere, cuverturi, țuhali, păretare diverse, covorașe pentru scaune etc.

MANUFACTURE OF CLOTH AND CARPETS

During our trip to the Orhei National Park we soon became accustomed to the idea that this is a special region, where traditional crafts are preserved, where stone is processed in an unique manner, where embroideries and crochets are both different and beautiful, where music instruments, manufactured in the region of the Orhei Codri, chime magnificently. We should also add here that there is a carpet weaving tradition, which still can be found in some villages in Orhei.

This area is also known for the ancient well-preserved monastical traditions in carpet weaving and use of the vertical loom. The village of Tabara has the biggest number of craftswomen. Monks from the local monastery have developed this craft for centuries and conveyed it to girls from the community. Local carpets are distinguished by their dark background (black, brown, grey and blue) with lively and bright decorations. The carpets are mainly decorated with vegetal elements, geometric forms, and occasionally some exotic images which are an expression of the creator's wish to experiment. In the Orhei National Park region, carpets are predominantly made of natural materials, using old wool colouring techniques and using some archaic instruments (vertical loom operated by a heavy wooden comb). These have been used for hundreds of years by local craftswomen, since the weaving craft originated in this millenarian region.

The craftswomen from the villages of Orhei Codri are working in teams, because they weave big carpets (3.5m by 2m). They are also restoring old carpets at the request of local and foreign museums. The carpet weaving tradition here is learned from one generation to the next and there are entire families where women learn this craft from an early age from their mothers and grandmothers.

Over the centuries, a number of traditional carpet weaving courses were set up: big and small wall carpets, mats, rugs, floor carpets, wedding carpets, etc. Each had a certain function, a certain size and a certain traditional ornament. The carpet weaving art flourished during the Orhei region in the second half of 18th century - the first half of 19th century, which is known as the period of the "old Bessarabian carpet." The end of the 19th century is characterized by some new influences and changes in the carpet background, chromatics and sizes.

The manually selected carpets represent a special way of imposing the traditional culture in Moldova, preserved so far in the living environment, rituals and ceremonies, and in the past times represented a proof of the social and economic status and the family's artistry. Even today, in Moldovan houses the Guest Room is still decorated with carpets: on walls, beds, floor. In our villages some parents still believe that the girl's dowry ought to have the necessary textile objects to decorate a house: carpets, mats, wall carpets, saddle blankets, towels, tablecloths, etc.

Moldovan carpets are selected with great taste and talent; some craftswomen do not even need to make a design, because the carpet ornament is "born" and it reproduced from the craftswomen's imagination. The most common names of the ornamental compositions are "Bouquet", "Tulip", "Seven Brothers", "Shadow", "Bride's Crown", etc., which are framed with a "national edge", "horseshoe", "apples", "strawberry", "roses", etc.

For the souvenirs woven manually in the settlements from Orhei National Park it is possible to order from the local craftswomen: peasant skirts, belts for girls, belts for boys, decorative bags and knapsacks, wool napkins, mats, towels, blankets, sacks, various wall carpets, chair mats, etc.

NINA CRECIUN (împreună cu Angela Pșeneac, Veronica Cemîrtan, Axenia Bolbocean)

s. Tabăra, r. Orhei, tel.: 023559360

Până în prezent, majoritatea caselor tradiționale din arealul Parcul Național «Orhei» sunt împodobite neapărat cu covoare, fie pe peretele central, de-a lungul paturilor și scaunelor sau pe podea. Arta covoarelor moldovenești de la Tabăra s-a modificat permanent, alegînd pe parcurs de secole motive ornamentale locale, compoziții și o gamă cromatică particulară.

Din păcate, astăzi numărul meșteritelor s-a redus considerabil, și doar cîteva sate se pot mindri cu păstrarea tradițiilor alesului covoarelor și altor obiecte textile. În satul Tabăra raionul Orhei, cîndva renumit prin covoarele sale, astăzi sunt cîteva meșterite foarte active, dintre care cea mai iscusită este Creciun Nina. Aceasta de mică copilă de 6 ani mergea la mănăstirea din sat, unde maicile i-au transmis dragostea pentru această meserie și i-au format abilitățile necesare ca ea să devină cea care păstrează tezaurul covorului local.

Cîteva decenii în urmă în sat funcționa o fabrică de covoare, unde lucrau 500 de femei din sat și localitățile vecine, care confecționau sute de metri de covoare. Covoarele se vindeau în diferite colțuri ale lumii. Acum fabrica este închisă, și puține femei din localitate practică această îndeletnicire.

Pe parcursul vieții, spune meșterita, a țesut mii de metri de covoare - un număr impunător pentru o singură femeie. Alesul covoarelor este un proces foarte dificil, într-o zi sunt țesute doar cca 15-16 cm la 2,15 metri lungime. Un covor întreg (de 2,15 m x 3,5 m) este țesut de trei meșterite conduse de dna Nina Creciun într-o lună. Împreună la covoare lucrează doamnele Veronica Cemîrtan și Axenia Bolbocean. Secretele acestui meșteșug foarte complicat, dar tradițional pentru zona Codrilor Orheiului meșterita l-a transmis ficei sale și nepoatei.

Covoarele țesute de meșterite sunt vîndute atît în Moldova, cît și în diferite alte țări ale lumii, ajungînd pînă și în China. O perioadă au țesut la comandă covoare pentru clienți din Turcia și SUA. Lucrările lor pot fi văzute la diferite expoziții naționale și internaționale: Festivalul vinului, „Bucium”, Festivalul covorului din Orhei. Special pentru turiști sunt produse covorașe cu imagini specifice zonei sau simbolica țării.

NINA CRECIUN (together with Angela Pseneac, Veronica Cemirtan, Axenia Bolbocean)

Tabara, Orhei rayon, tel.: 023559360

Most traditional houses in the Orhei National Park region are decorated with carpets, either on the central wall, on beds, chairs or floor. The art of Moldovan carpets from Tabara has been continuously changing over the centuries, using local ornamental motifs, compositions and a particular chromatic range.

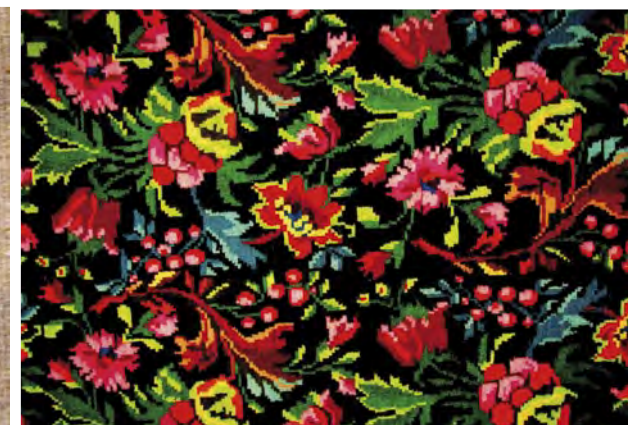
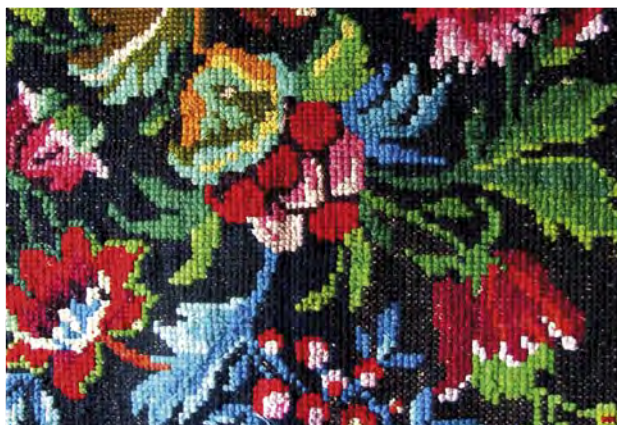
Unfortunately, the number of craftswomen has decreased significantly in recent years, and only several villages can take pride in keeping alive the tradition of weaving carpets and other textile objects. In the village of Tabara, Straseni district which was once famous for its carpets, there are several very active craftswomen, Creciun

Nina being the most skillful. As a six-year-old child, she used to go to the village monastery, where the monks instilled into her the love for this craft and developed the necessary skills, transforming thus her into the one who is preserving the treasure of the local carpet.

Several decades ago the village had a carpet factory, which used to employ 500 women from the village and neighbouring communities, who used to manufacture hundreds of meters of carpet. The carpets were sold in various countries. Now the factory is closed, and only few women in the community are practicing this craft.

The craftswoman said she had woven hundreds of meters of carpet - a very high amount for just one woman. Carpet weaving is a very difficult process, with only 15-16 cm of carpet which is 2.15 m long being woven in one day. Three women weave one carpet (2.15m by 3.5m) under the supervision of Mrs Nina Creciun in one month. Veronica Cemirtan and Axenia Bolbocean are working together on carpets. The craftswoman taught her daughter and granddaughter the secrets of this very complicated craft, which is traditional for the Orhei Codri area.

The carpets, woven by craftswomen, are sold both in Moldova, and in other countries, as far away as China. At a certain time, they used to weave carpets at the request of clients from Turkey and the USA. Their works can be seen at various national and international fairs: the Wine Festival, „Bucium,” Carpets Festival of Orhei. They will make small carpets especially for tourists with images which are specific for the area or bearing Moldovan symbols.

LIUBA BUZU

s. Peresecina, r. Orhei, tel.: 023542168

Alesul sau țesutul covoarelor pe întreg perimetrul Moldovei din timpuri arhaice a fost una dintre activitățile casnice ale gospodinelor, care țesau diferite covoare ca menire și mărimi. Această îndeletnicire a fost practică mult timp, în special, de maicile de la mănăstirea Tabăra, iar după tradiția locală fetele din sat și din satele vecine deseori veneau la mănăstire pentru a învăța acest meșteșug. Nu a făcut excepție nici doamna Liuba Buzu, care în copilărie venea din Peresecina la Tabăra în vacanță la mătușa ei, și cu multă plăcere frecventa lecțiile maicilor din mănăstire. Deși primele ei învățătoare de mult nu mai sunt, dumneai cu mare drag păstrează două schițe pentru covoare (o schiță brodată și una pictată), rămase ca amintire despre lecțiile de țesut din copilărie. După opt clase de școală s-a angajat în calitate de lucrătoare la fabrica de covoare din Orhei, iar după ce s-a căsătorit a adus acasă 3 războaie verticale și de atunci practică această îndeletnicire în timpul liber.

Dar peste un timp, în satele arealului Parcul Național «Orhei» aproape că a dispărut această îndeletnicire frumoasă. Doamna Buzu la fel a fost nevoită să-și schimbe meseria pentru o altă afacere mai „bănoasă”, și abia în anul 1992 a revenit la vechea ei pasiune – țesutul covoarelor. Gama tematicii covoarelor țesute de meșterită este foarte mare: de la covoare cu ornament geometric sau elemente cosmice, la tradiționalele covoare cu „Buchete de trandafiri”, mai recent - covoare în stil „turcesc”.

Acum câțiva ani cu ajutorul preotului satului, părintelui Vasile Garbuz, au fost deschise cercuri de prelucrare a lemnului, de broderie și croșetare și de țesut pentru copii din familii social vulnerabile. Aici meșterita își începe activitatea în calitate de profesor, restabilind tradiția veche de a transmite acest meșteșug din generație în generație. Ea își împărtășește propria experiență, abilitățile și dragostea sa față de acest meșteșug fetelor din sat, mai întâi, în cadrul cercului de mîini dibace, iar din 2010 și în Centrul Comunitar din Peresecina. În atelierul Centrului au fost instalate războaiele personale ale meșteritei, au fost procurate cadre – războaie portative, pentru ca fetele să însușească mai bine arta țesutului covoarelor, covorașelor decorative, traistei tradiționale moldovenești, cuverturilor din lînă naturală.

Ea participă cu propriile lucrări la diverse expoziții. Împreună cu discipolele sale caută modele de ornamente, pe care le schițează pe hîrtie. În tematica lucrărilor predomină elemente tradiționale ale acestui plai – trandafirii de la Orhei sau stejarii Codrilor de pe aici. Atelierul este amplasat în incinta Centrului, iar doritorii îl pot vizita și urmări procesul de creație a tinerilor meșterite, dar și lua ore de master-class de la meșterita Liuba Buzu.

LIUBA BUZU

Peresecina, Orhei rayon, tel.: 023542168

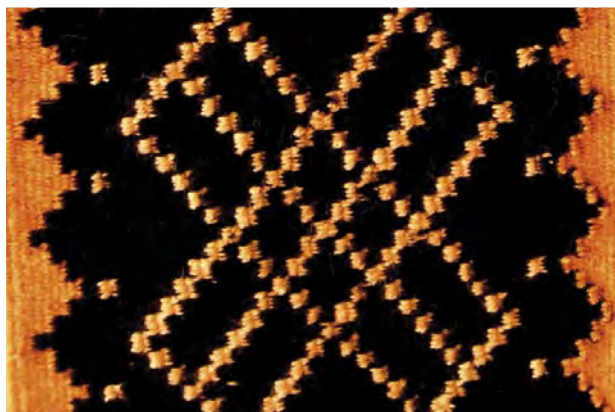

Carpet weaving has been a task of Moldovan housewives since ancient times, when women used to weave carpets of various sizes for various purposes. This craft has been practiced for a long time, in particular by monks from the Tabara monastery who carried on the local tradition of girls from the village and from the neighbouring villages who used to come to the monastery to learn the craft. Mrs Liuba Buzu was not an exception. As a child, she used to come from Peresecina to Tabara during the school holidays to stay with her aunt, and attended with pleasure the monks' lessons in the monastery. Though her first teachers are no longer alive, she still lovingly keeps two sketches for carpets (an embroidered one and a painted one) as a memory of her weaving lessons from childhood. After she graduated secondary school she got a job at the Orhei carpet factory, and after she got married she brought home three vertical looms, and since then she has been practicing this craft in her free time.

But some time later, this exquisite craft almost disappeared in the villages from the Orhei National Park region. Mrs Buzu also changed her profession for a better paid job, and only in 1992 did she return to her old passion of carpet weaving. The themes of the carpets woven by the craftswoman are very diverse: from carpets with geometrical ornaments or cosmic elements to the traditional carpets with “Rose bouquets,” more recently - carpets in “Turkish” style.

Several years ago, with the help of the village priest, father Vasile Garbuz, wood carving, embroidering and crocheting classes started up for children from socially vulnerable families. It is here that the craftswoman started her activity as a teacher, revitalizing the old custom of transmitting this tradition from generation to generation. She started sharing her experience, skills and love for this craft with the village girls at the Crafty Hands Circle, and since 2010 - in the Community Centre of Peresecina. The Centre was equipped with the craftswoman's personal looms, as well as portable looms were brought, so that girls could learn better the art of weaving carpets, decorative mats, Moldovan traditional bags and natural wool blankets.

She participates with her own works in various exhibitions. Together with her apprentices she looks for models of ornaments, which she then draws on paper. The themes are dominated by traditional elements of this region - roses from Orhei or oaks from the Codri. The workshop is located in the Centre, and anyone can visit it and see the creative process of the young craftswomen, as well as take master-classes from craftswoman Liuba Buzu.

BRODERIE ȘI CROȘETARE

Atenția vizitatorilor Parcul Național «Orhei» cu siguranță nu va trece alături fără ca să apare interes deosebit față de elementele decorative brodate și croșetate de meșterițele locale. Universul acestor capodopere poate fi descoperit în timpul vizitelor la aceste meșterițe sau participând la expozițiile locale, unde por fi admirate deosebite obiectele brodate și croșetate cu elemente caracteristice anume acestei zone - „Trandafir de Orhei”, „Trandafir de Piatra”, „Trandafir din Moldova” ce se intersectează cu florile albe cioplite în piatră în mod deosebit în părțile Orheiului.

Se consideră că croșetarea cu cârligul diferitor ațe și mai ales de lână, apare mai înainte de cât țesutul textilelor tradiționale. Cel mai bine se dezvoltă croșetarea ca ocupație meșteșugărească în atelierile mânăstirești și cele domnești, în centre urbane, inclusiv și în Orhei, începând din epoca medievală. Arta horboțelilor alături de broderie în sec. XVII-XVIII ajunsese la un înalt nivel de dezvoltare. La început firele pentru croșetare ca și firele pentru împletit sau țesut se torceau manual și rar se procurau de la comercianți ce le aduceau din alte țări.

Piese textile cu broderii și elemente croșetate în părțile Orheiului de multe secole sunt partea componentă a costumului tradițional, interiorului caselor boierești, iar gospodinele bune tot timpul găseau posibilitate ca și Casa mare a caselor țărănești să fie împodobită cu obiecte brodate și croșetate de stăpina și fiicile ei. Varietatea asortimentului obiectelor brodate și croșetate în cultura tradițională datorează faptului că femeile în societatea tradițională încă de mici învățau să brodeze, croșeteze. Apogeul său aceste îndeletniciri ajung mai aproape de mijl. sec. XIX-lea când îndeletnicirile casnice și atelierile meșteșugărești de pe lângă mânăstiri și casele boierești erau în deplină dezvoltare, iar tradițiile țesutului și broderiei erau înalt apreciate ca valori al statutului social-economic al fetelor tinere.

Pe lângă covoarele țesute, mobilierul tradițional confecționat din lemn, obiectele ca fețe de masă, fețe de perne, prostiri de perete, cerșafuri și prosoape brodate și croșetate cu dantele inedite și irepetabile erau obiectul de mândrie a fiecărei gospodine și ocupau locurile bine meritate în împodobirea Casei mare în fiecare casă tradițională. În afară de împodobirea casei și pregătirii obiectelor de ritual – pentru nunți, botez, înmormintare etc. toate hainele pentru întreaga familie erau confecționate de stăpina casei ce cerea capacități impecabile, mai ales la confecționare hainelor de sărbătoare. Cu cât mai desăvârșite erau elementele de înfrumusețare a costumelor cu atât mai apreciată era gospodina în societatea sa.

În broderia tradițională a arealului Parcul Național «Orhei» predomină combinația unor culori vii, cum ar fi – roșu cu negru, roșu cu verde aplicate pe fondal alb. Este specific acestor părți prezența pe broderie nu mai mult de trei culori concomitent. În broderiile locale se utilizează ornamentare cu elemente vegetale/florale, geometrice, cosmice executate în procedee tehnice sau puncte de cusătură (broderie) cum ar fi - cruciuliță simplă sau complicată, mai numită aici și „bulgărească”, broderie simplă înaintea acului sau în urma acului, găurică, broderie netedă.

În ritmurile vieții contemporane în satele Codrilor Orheiului broderia și croșetarea rămân îndeletnicirea gospodinelor, care pe lângă tehnici noi – canva, goblen, broderie cu biser etc. au preluat tehnici vechi de la bunici. În unele exemple de croșetărie putem observa și așa numite ornamente antropomorfe, adică chipuri, corpuri umane așezate pe dantelă într-un dans, o horă, de exemplu, „Hora fetelor”, elemente zoomorfe combinate cu cele vegetale - cum ar fi „Hulubul și Pomul vieții”. Trebuie de remarcat că aici croșetăria este folosită nu doar pentru înfrumusețarea marginilor prosoapelor, fețelor de masă, ci și la închegarea obiectului, în textura lucrării finisate.

Până și acum ca bază pentru operele croșetate și brodate sunt folosite de meșterițele din arealul Parcul Național «Orhei» în majoritatea cazurilor doar țesături vechi, adunate cu multă grijă și răbdare din gospodăriile vechi, unele țesături ating vârsta de peste 100 ani și au fost țesute de bunicile actualelor meșterițe. Totodată au apărut în vânzare pe piața autohtonă multe modele pentru brodat care aduc la standartzarea obiectelor brodate și treptat șterg din bagajul meșterițelor cunoșterea tehnicilor și procedeele vechi.

EMBROIDERING AND CROCHETING

Visitors to Orhei National Park will surely not overlook the decorative elements embroidered and crocheted by local craftswomen. The universe of these masterpieces can be discovered during the visits to these craftswomen or to the local fairs, where one can admire various objects embroidered and crocheted with elements characteristic for this region - “Rose of Orhei,” “Stone Rose,” “Rose of Moldova,” intersected with white flowers carved in stone, in a particular way in the Orhei region.

It is believed that crocheting with several threads, in particular using wool, appeared before weaving the traditional textiles. Crocheting developed the most as a craft in the monastical and royal workshops, in urban centres including Orhei, since Medieval times. The art of lace and embroidering reached a high level of development in the 17th and 18th centuries. Initially the threads used for crocheting, knitting or weaving were spun manually and were hardly ever purchased from foreign traders.

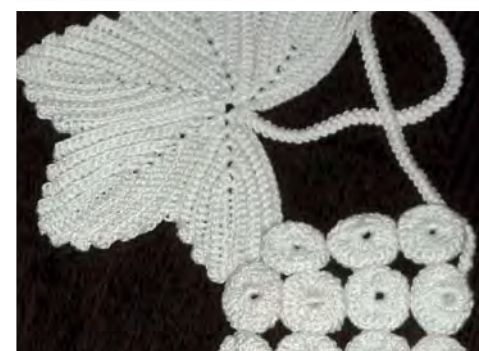
The textile pieces which have been embroidered and crocheted in the Orhei region for centuries are part of the national costume, the interior of houses of noblemen, and skilled housewives always knew how to decorate a guest room using embroidered and crocheted objects. There is such a rich variety of embroidered and crocheted objects in the traditional culture due to the fact that in traditional society women studied how to embroider and crochet from a very young age. These crafts reached their peak in the mid-19th century, when the household chore and crafts workshops of the monasteries and royal houses were fully developed, and weaving and embroidering traditions were highly appreciated as values of the social-economic status of young people.

Besides the traditional woven carpets and wooden furniture, objects such as tablecloths, pillow cases, wall sheets, blankets and towels, embroidered and crocheted with unique and high quality lace were the pride of each housewife and played an important role in the decoration of the guest room in each traditional house. Besides decorating the house and preparing ritual objects - for weddings, baptizing, funerals, etc., housewives also used to make the clothes for all family members, which required special skills, in particular for festive clothes. The more refined the costumes' decorative elements were, the more appreciated was a housewife in the society she came from.

In the traditional embroidery in the Orhei National Park region, the predominant colour combinations are bright colours, such as - red with black, red with green applied on a white background. In this region embroideries contained no more than three colours simultaneously. Local embroideries use ornaments with vegetal/floral, geometric, cosmic elements, executed in technical procedures or stitches (embroideries), such as - simple or complex cross, also called “Bulgarian” here, simple embroidery before or after needle, holes, and smooth embroidery.

Even in the fast paced contemporary life, embroidery and crocheting are still a core duty of housewives in the villages in the Orhei Codri area. They master both new techniques - canvas, gobelin, beads embroidery, etc. and the old ones too which were inherited from their grandmothers. In some crocheted items there are the so-called anthropomorphic ornaments, i.e. faces, persons joined in a dance on a lace, such as “the Girls' Dance,” a combination of animal and vegetal elements - such as “the Dove and the Tree of Life.” It is important to note that crocheting is not used here only to decorate the edges of towels and tablecloths but also to finish the object, in the texture of the finished works.

The craftswomen from the Orhei National Park region are still using old cloths as a basis for their crocheted and embroidered works, which they collect with both patience and care from previous households. Some of these cloths are more than 100 years old and were woven by the grandmothers of the contemporary craftswomen. At the same time, plenty of samples for embroidery appeared on the local market, which contribute to the standardization of embroideries and are gradually erasing the old techniques and procedures from the craftswomen's package.

MARIA ANGHEL

s. Peresecina, r. Orhei, tel.: 023547256, mob. 069364364

În unele documente din sec. XV-XVI (testamente, foi de zestre, etc.) păstrate în Arhiva națională putem găsi menționate majoritatea pieselor textile pentru decorul interiorului, vestimentare, ritualuri cunoscute și azi. Astfel, putem concluziona că arta populară de înfrumusețare a obiectelor textile este prezentă în viața moldovenilor, inclusiv și din ținutul Orhei, până în zilele noastre deoarece secretele acestor îndeletniciri se transmiteau din generație în generație. Activitatea meșteritei Maria Anghel confirmă că ea a păstrat această tradiție de a transmite fetelor din generația următoare arta împodobirii obiectelor din textil cu broderii multicolore. Fetele din s. Peresecina învață de la profesoara sa brodarea cămeșilor tradiționale, prosoapelor moldovenești, fețelor de masă și altor obiecte utilitare și decorative. În Peresecina prin această activitate se renaște speranța de viață a vechilor îndeletniciri casnice. Meșterita din anul 2004 deține titlul de meșter popular, este membrul Uniunii Meșterilor Populari din Moldova. De mică copilă doamna a învățat și a îndrăgit broderia și croșetarea, toată viața a cercetat și a restabilit tradiția prosopului moldovenesc brodat și croșetat manual în tehnica cruciuliță simplă sau numită în popor „moldovenească” ce are doar 4 capete și nu 6 capete ca la cruciulița complicată sau altfel numită „bulgărească”. Pe prosoapele brodate de meșterita predomină ornamente vegetale cu flori și motivul păsărilor, mai exact cocoșului - acestea sunt motive caracteristice anume zonei Orheiului. Prosoapele brodate de meșterita sunt diferite și după semnificația lor în timpul evenimentelor la care sunt utilizate - prosopul nunului, pentru botez, pentru diferite alte obiceiuri tradiționale.

O altă activitate ce pe vremuri a fost caracteristică acestor părți și într-un fel restabilită de meșterita și discipolii săi este confecționarea măștilor sau „obrazarilor” cum se mai numesc ei în Peresecina. Măștile tradiționale sunt un element foarte important pentru arta teatrală populară. Așa numitul teatru popular are o vîrstă de sute de ani și reflectă viziunea poporului nostru asupra anotimpurilor, calendarului tradițional. Multe sărbători tradiționale încorporau în sine tradiția realizării unor scenete tematice de actorii teatrului popular, adică de propriu zis localnicii, o adevărată bogăție reprezintă tot ce s-a păstrat din tradițiile teatrului popular legate de sărbătorile de iarnă, de Caloianul, de Ruda paparuda etc. În cabinetul cercului condus de meșterita din Peresecina copiii de 10 ani însușesc arta veche de confecționare a măștilor teatrului popular. De pe pereții cabinetului ne privesc cu ochi curioși haiducii Codrilor, baba și moșneagul, căprițele tradiționale și ursul, căluții și cocoșii - eroii sărbătorilor calendaristice populare.

MARIA ANGHEL

Peresecina, Orhei rayon, tel.: 023547256, mob. 069364364

Some documents from the 15th to 16th centuries (wills, dowries notes, etc.), kept in the National Archives, mention most of the textile items used for interior design, clothes design, rituals that are still in use. So we can conclude that the popular decorations of textile objects are still present in the life of Moldovan people, including in the Orhei region, as these are secrets that are transmitted from generation to generation. The activity of crafts-woman Maria Anghel confirms that she kept the tradition and has conveyed the art of decorating the textile items with multi-coloured embroideries to the young girls from the next generation. The girls from Peresecina village learn from their teacher how to embroider traditional shirts, Moldovan towels, tablecloths and other unique decorative objects. In

Peresecina this activity gives hope that these old crafts may be revived. Since 2004 the craftswoman holds the title of popular artisan; she is a member of the Craftsmen Union of Moldova. Since early childhood she has been in love with embroidery and crocheting; all her life she has been studying and trying to recover the tradition of Moldovan towel, embroidered and crocheted manually using the small cross technique, also known as the “Moldovan” technique, which has only 4 ends, and not 6 ends as in the case of complex cross which is known as “Bulgarian” technique. The towels, embroidered by the craftswoman, predominantly contain vegetal ornaments with flowers and birds motifs, more specifically the cock motif - which are characteristic of the Orhei region. The towels embroidered by craftswomen have a special significance during the events that are used at, such as the godfather’s towel, for baptisms and for other traditional rituals.

Another activity, which used to be characteristic for this region and is to a certain degree has been revitalized by the craftswoman and her apprentices is the making of masks or “cheek covers”, as they are also called in Peresecina. The traditional masks are an important element for the popular theatre art. The so-called popular theatre is hundreds of years old and reflects our nation’s vision of seasons and the traditional calendar. Many traditional holidays used to incorporate the tradition of thematic scenes, played out by actors in popular theatre, meaning the local inhabitants themselves; the heritage of the popular theatre related to the winter holidays, Caloianul and Ruda Paparuda rain invoking ritual etc is a real treasure. The craftswoman of Peresecina teaches 10-year-old girls the old art of manufacturing masks for popular theatre. The legendary Hajduks, old woman and old men, traditional goat and bear, horses and cocks - heroes of the popular calendar holidays, are watching us from the walls with their curious eyes.

SVETLANA FRUNZE

s. Donici, r. Orhei, tel.: 023573622, mob. 078615781

Astăzi broderia ca modalitate de decorare a pieselor textile, care era o îndeletnicire a fiecărei femei în trecut, în societatea contemporană s-a redus mult. Broderia artistică este continuată în mare parte de femei amatoare dintre care face parte și actuala meșterită din satul Donici care de demult a fost cucerită de arta brodatului și croșetatului. La început motivația principală a fost doar curiozitate, dorința de a încerca propriile sale puteri pentru a face ceva frumos. După ce a înțeles că reușește a venit și inspirația de a face aceste obiecte frumoase și utile în viața cotidiană. Mai târziu apare dorința de a atrage atenția altora spre lucrurile frumoase care pot fi făcute cu ajutorul aței și acului sau cîrligului. De 30 ani de sine stătător a studiat această artă, inițial fiind atrasă de frumusețea șervețelilor de masă, pe urmă a început studierea și confecționarea ștergarelor tradiționale mari pentru nunți, pe care le făcea la comandă. Ceva mai târziu încearcă și reușește să brodeze fețe de masă în stil moldovenesc brodate cu negru și roșu înfrumusețate cu croșetării ce corespund tradițiilor croșetării – împrejurul feței de masă cu dantelă croșetată manual. În continuare completa bagajul cunoștințelor în domeniu în baza unor exemple concrete și studiind literatura de specialitate, ca rezultat – sunt patru icoane brodate, inclusiv și una brodată cu biser. Meșterita lucrează în procedee tehnice ca „cruciuliță” simplă și în „spicușor”, în care sunt brodate tablouri tematice inclusiv cu chipuri de copii și îngerași, icoane cu chipul Maicii Domnului, prosoape tradiționale pentru nuntă și pentru alte evenimente tradiționale, fețe de masă cu șase șervețele și șervețele aparte, fețe de perne brodate sau croșetate cu ațe de diferite culori cu deschizături solicitate de obicei, mai ales în satele moldovenești pentru zestrea fetei.

SVETLANA FRUNZE

Donici, Orhei rayon, tel.: 023573622, mob. 078615781

In modern society embroidery is used much less to decorate textile items. Artistic embroidery is still practiced by women who are interested in the craft, including this craftswoman from Donici village, who fell in love with the embroidering and crocheting art a long time ago. Initially she was motivated mainly by curiosity and a desire to test out her own creative powers. Once she began to master this art, she was inspired to make beautiful and useful objects for everyday life. Later she was inspired to focus others' attention on the beautiful things that can be produced with a thread and needle or crochet. She has been studying this art by herself for 30 years, initially having been attracted by the beauty of napkins, and then she started studying and manufacturing large traditional towels for weddings on demand. Later she tried her hand at embroidering tablecloths in the Moldovan style, with black and red stitches and decorated with crocheted items and lace around the tablecloth. She became more specialized in the art by studying specialized literature and specific crocheted patterns and, as a result produced four embroidered icons, including one with beaded embroidery. The craftswoman uses the “simple cross” and “wheat ear” technique to embroider thematic paintings with faces of children and angels, icons with the Virgin Mary traditional towels for weddings and other traditional events, tablecloths with six napkins and separate napkins, pillow cases embroidered or crocheted with threads of various colors, which are in high demand in rural areas for girls' dowries.

NATALIA RUSU-CALIN

s. Morozeni, r. Orhei, tel.: 023557313, mob. 068755475

Un material etnografic documentar bogat și original se păstrează în colecțiile muzeelor locale din localitățile Parcului Național «Orhei», în deosebi despre vestimentație și piese textile împodobite cu decor prin intermediul cusăturilor și broderiei, racordate la caracterul materiei prime locale și funcției obiectelor. Unele meșterițe încearcă prin creația sa să preia și să păstreze tehnicile conservate în colecțiile muzeelor locale. Meșterița din s. Morozeni practică această activitate de 10 ani. Brodează utilizând anume tehnici vechi precum „chilim”, „cruciulițe”. De sub acul ei ies tablouri cu peisaje, cu natura moartă, portrete, icoane cu chipurile Maicii Domnului și Iisus Hristos, Sf. Gherghhe. Unele lucrări sunt brodate deja în procedeul tehnic mai modern și nu este ceva specific acestei zone - cu biser. Asupra unor lucrări, în dependență de complexitatea desenului și tehnica executării, meșterița lucrează uneori și 2 luni, aceasta se referă mai ales la brodarea icoanelor. Ocupația preferată este percepută de meșteriță ca odihnă spirituală care aduce la încărcare cu puteri și emoții noi atât de necesare pentru meșteriță deoarece ea este profesoară în gimnaziul satului Morozeni.

NATALIA RUSU-CALIN

Morozeni, Orhei rayon, tel.: 023557313, mob. 068755475

A rich and original ethnographic documentary material is kept in the collections of local museums from the settlements of the Orhei National Park, in particular pieces of clothing and textile items decorated with stitches and embroideries, adjusted to the nature of the local raw materials and objects' functions. Some craftswomen try to use techniques that were preserved in the collections of local museums in their works. The craftswoman from the village of Morozeni has been practicing this activity for 10 years. She uses some old embroidery techniques, such as "kilim crosses." With her needle she produces paintings with landscapes, still life, portraits, icons with the Virgin Mary and Jesus Christ, Saint George. Some works are already embroidered using a more modern technique, which is not specific for this region - beads. The craftswoman sometimes works for two months on certain works, depending on their complexity, design and technique, in particular embroidered icons. The craftswoman perceives her favourite occupation as a hobby, which energizes her and makes her feel positive, which are necessary for the craftswoman in her position of teacher in the Morozeni secondary school.

SVETLANA ZGHIBARȚA

s. Morozeni, r. Orhei, tel.: 023557289

O altă meșterită din satul Morozeni deja aproape de 20 ani practică acest meșteșug din mare plăcere, și cu multă pasiune. În creația doamnei sunt câteva categorii de lucrări ce se deosebesc după procedeele utilizate în croșetare, după tematică și cromatică. În afară de lucrări făcute în tradițiile vechi ale acestui areal – fețe de masă brodate cu ornament floral în gama cromatică roșu cu negru pe fondal alb, multe lucrări au fost realizate, inspirându-se din diferite cărți. Tot odată meșterita își dă bine seamă că pe parcursul unei perioade îndelungate tehnologia și ornamentica broderiilor au suferit inevitabil influență orientală, europeană, slavă. Acestea se datoresc poziției geografice a Moldovei și relațiilor ei comercial-economice istorice cu alte state vecine.

La moment doamna brodează mai mult peisaje urbane și rurale, ornamente vegetale, florale, fețe de masă mici, seturi de șervețele pentru masă, pernute. Tehnica care predomină în broderiile doamnei este în „cruciuliță”. Această activitate de creație îi aduce o relaxare spirituală și îi permite meșteritei să fie în armonie absolută cu frumusețea naturii care înconjoară satul ei natal.

SVETLANA ZGHIBARȚA

Morozeni, Orhei rayon, tel.: 023557289

Another craftswoman from Morozeni has been practicing this craft with great pleasure and passion for 20 years. Some of her works are unique in terms of the crocheting procedures, as well as in terms of themes and chromatics. Besides the works made by the old traditions of this region - tablecloths embroidered with floral ornaments in red and black on a white background, many works were inspired from various books. At the same time, the craftswoman realized that throughout time the embroidery technology and ornaments were influenced inevitably by Oriental, European and Slavic trends. This was determined by the geographic position of Moldova and its historic commercial-economic relations with the neighbouring states.

Currently she is mainly embroidering urban and rural landscapes, vegetal and floral ornaments, small tablecloths, sets of napkins and small pillows. She mainly uses the “cross” embroidery technique. This creative activity brings her relaxation and puts the craftswoman in absolute harmony with the beauty of the surrounding nature.

IRINA COROBCA

s. Săseni, r. Călărași, tel.: 024466217, mob. 060064616

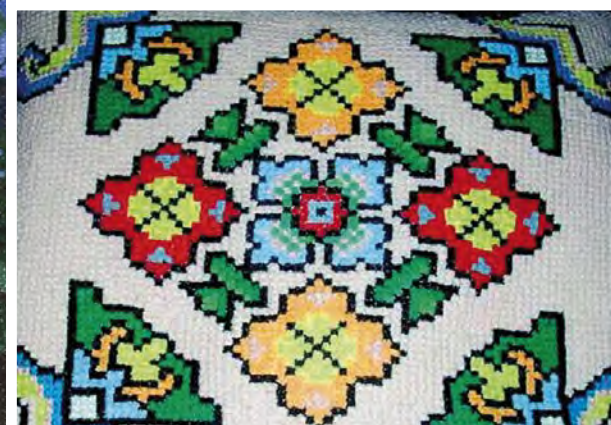
„Omul este născut pentru a face ceva frumos” este mottoul cu care merge prin viața meșterii din s. Săseni și o face pe această viață mult mai frumoasă prin intermediul propriilor lucrări. Această meșteră firavă la întruchipare, însă puternică ca personalitate din anul 2012 are o proprie mică afacere ce este strâns legată de dragostea ei față de tot ce este frumos. Meșteră deja de 3 ani participă activ cu propriile lucrări la diferite expoziții și vânzări în Moldova și în România, unde expune publicului larg aceste lucrări suficient de diferite ca asortiment: tablouri-suvenire brodate cu flori și peisaje, pernuțe decorative brodate, icoane „pictate” cu ajutorul acului și aței, costume tradiționale înfrumusețate cu decorațiuni specifice centrului Moldovei, fețe de masă brodate cu ornamente florale bogate, înconjurate cu dantelă croșetată manual. Unele lucrări ale meșterii așa și rămân după hotarele țării (de exemplu, în România, Norvegia), altele pleacă din țară împreună cu oaspeții, care au vizitat Moldova, au văzut undeva la expoziții lucrările Irinei și nu au putut trece indiferenți. Broderiile sunt executate în așa procedee tehnice ca „bătută”, tehnica cruciulița compusă și simplă, în biser.

IRINA COROBCA

Saseni, Calarasi rayon, tel.: 024466217, mob. 060064616

“People are born to create beauty” is the motto of the craftswoman from Saseni and she makes her own life more beautiful with her work. This craftswoman with a lively temperament also has a strong personality. In 2012 she started up her own business, which is closely related to her love of beauty. For the past three years she has been participating actively in various exhibitions and fairs in Moldova and Romania, where she displays her wide range of works: paintings embroidered with flowers and landscapes, decorative embroidered pillows, icons “painted” with the help of needle and thread, traditional costumes with decorations specific for the Central area of Moldova, tablecloths embroidered with rich floral ornaments, surrounded with manually crocheted lace. Some of the craftswoman’s works can be found abroad (for instance in Romania and Norway), while others are taken out of the country with guests who visited Moldova, and saw and appreciated Irina’s works at an exhibition. The embroideries are made using the “rich,” complex cross, simple cross and the beads technique.

LARISA COJOCARU

s. Săseni, r. Călărași, tel.: 0 24466612, mob. 068426420

Această meșterită practică broderie și croșetare din anul 1997, dar dragostea față de acest meșteșug se trage din copilărie, când în urma unui accident a stat mult timp pe un loc și a început să lucreze. Propria activitate meșterită o vede doar ca parte componentă a tezaurului național, iar cuvintele „Să ștergem praful de pe dănilile și meșteșugurile strămoșilor noștri”, este motto-ul acestei doamne și copiilor din Centrul de creație „Pănușitele”, care este organizat și condus de Larisa Cojocaru. Lucrează împreună cu copiii pentru a le transmite dragostea față de tradițiile și obiectele făcute manual și în spiritul acestor tradiții, împreună cu discipolii săi participă la masterclass-uri, ateliere, întâlniri cu oameni de creație. În cadrul Centrului, copiii nu doar pătrund în sensul artei populare de brodat și croșetat ci și participă activ în diferite evenimente organizate de doamna care ajută la păstrarea tradițiilor vechi moldovenești – „Șezătoare dedicată mărtișorului strămoșesc”, șezători „Obiceiuri de vară”, copiii Centrului au participat și la alte evenimente cu tradiții – s.Văzieni, r. Ialoveni „Șezătoare în Casa mare” de 28 august, s.Palanca, rn. Călărași la „Casa părintească” dnei T. Popa la sărbătoarea Sînzien, la Ungheni – „Jocuri de toloacă”, la s.Căpriană, rn. Strășeni – „Sărbătorile de vară”. În cadrul Centrului de creație „Pănușitele” a fost organizat și un muzeu/expoziție permanentă cu expunerea lucrărilor proprii a doamnei și a copiilor. Gama obiectelor care sunt confecționate și înfrumusețate de meșterită este destul de largă: confecționarea și brodarea costumelor tradiționale, brodarea și croșetarea cu dantela a fețelor de masă, fețelor de perne, prosoapelelor tradiționale, brodarea tablourilor cu peisaje - sunt doar câteva din categoriile de obiecte confecționate de meșterită. În cadrul Centrului au încercat să confecționeze unul din elementele costumului tradițional femeiesc - ia. La comandă sunt brodate tablouri și icoane în tehnica „goblen”. Meșterita este gata să organizeze și masterclass pentru turiștii din zona Parcul Național «Orhei».

LARISA COJOCARU

Saseni, Calarasi rayon, tel.: 024466612, mob. 068426420

This craftswoman has been practicing embroidery and crocheting since 1996-97, but her love for this craft goes back to her childhood. After she suffered an accident she took a long break before resuming her work. The craftswoman views her own work only as part of the national heritage, and the words “Let us wipe off the dust from the customs and traditions of our ancestors” are the motto of this lady and the children who attend the “Panusitele” Creative Centre, which is organized and run by Larisa Cojocaru. She is working with children to instill into them the love for traditions and objects manufactured manually in the spirit of these traditions; together with her disciples she is attending master classes, workshops, creative meetings. At the Centre, children are not only introduced in the world of embroidering and crocheting, but they also participate actively in various events organized by the lady, who help preserve old Moldovan traditions - „Sewing bee dedicated to the ancient martisor,” bees “Summer customs,” the children from the Centre participated in other events with traditions – Vazieni village, Ialoveni district, „Sewing Bee in the Guest Room” on 28 August, Palanca village, Calarasi district at „Parent’s House” of Mrs T. Popa Sinziene holiday, in Ungheni – “Outdoors games”, in Capriana village, Strasen district – „Summer holidays”. In the “Panusitele” Creative Centre a museum was set up, where the craftswoman and children display their works. The range of objects manufactured and decorated by the craftswoman is quite large - the manufacture and embroidering of traditional costumes, embroidering and crocheting with lace of tablecloth, pillow cases, traditional towels, embroidered landscape paintings - these are some of the categories that this craftswoman manufactures. At the Centre they tried to manufacture one element of the traditional costume - the national blouse. She embroiders paintings and icons to order using the “gobelin” technique. The craftswoman is ready to organize master classes for the tourists who come to the “Orhei” National Park.

ELENA BEJAN

s. Bravicea, r. Călărași, tel.: 024434565

Croșetarea și broderia s-au dezvoltat de-a lungul secolelor întregi și au devenit din epoca medievală pînă în prezent ocupații de bază pentru femei în atelierile mănăstirești, în casele înstărite și centrele urbane. Din izvoare scrise este cunoscută utilizarea unor modalități tehnico-decorative ca: cusutul pe fir și broderia pe vestimentație, articole din pânzetură cu horboțele folosite în decorul casei mari, piese în componența zestrei fetelor, atribute de ritual în cadrul ceremoniilor de familie ș.a. Meșterita Elena Bejan conform tradițiilor din alte vremuri a devenit adeptul acestor îndeletniciri casnice cu ajutorul mamei și surorilor sale mai mari. Spune că știe a broda și a croșeta de mic copil, pe lîngă cele învățate la lecțiile de educație tehnologică majoritatea abilităților s-au format în sînul familiei. Nu o dată a experimentat și cu țesutul covoarelor moldovenești, lăcerilor, practic toată zestrea ei a fost făcută cu propriile mîini. Doamna consideră că croșetarea este o terapie pentru ea, îi ajută să se relaxeze cu cîrligul și ața în mînă. Broderiile meșteritei sunt făcute în tehnici tradiționale în „cruciuliță simplă” ori moldovenească și în „cruciuliță dublă” sau bulgărească, predominant sunt brodate fețe de masă cu combinația culorilor roșu, negru sau verde. Totuși îndeletnicirea ei preferată este croșetarea. Cu mare dragoste și atenție doamna păstrează pînza țesută încă de mama ei imediat după al II-lea război mondial, apoi de sora sa mai mare, mai cumpără cîte ceva din țesăturile manuale de la vecinele din sat. Acum din aceste pînze cu ajutorul elementelor croșetate încheagă fețe de masă albe fără broderii specifice după părerea domniei sale doar brăvicenilor. Combinația părților țesute și a celor brodate este diferită, depinde de dimensiunile elementelor țesute, dar deseori meșterita încheagă fața de masă întrucît părțile țesute să formeze frunza viței de vie, dar împrejurul țesăturilor sunt croșetate în așa numitele elemente „ochiuri cochete”.

Deseori meșterita lucrează la comandă, confecționînd fețe de masă, șaluri, haine ajurate pentru dame etc. Pentru turiști în gama obiectelor confecționate de meșterită se regăsesc fețe de masă, șervețele decorative, seturi de șervețele pentru ceai, cafea, deși pot prezenta interes și confecțiile vestimentare ajurate.

Fiind profesoară, are experiență în organizarea instruirii doritorilor în croșetare și broderie, a lucrat în cadrul unui proiect susținut de Fundația SOROS în vederea asigurării unui sprijin familiilor social vulnerabile.

ELENA BEJAN

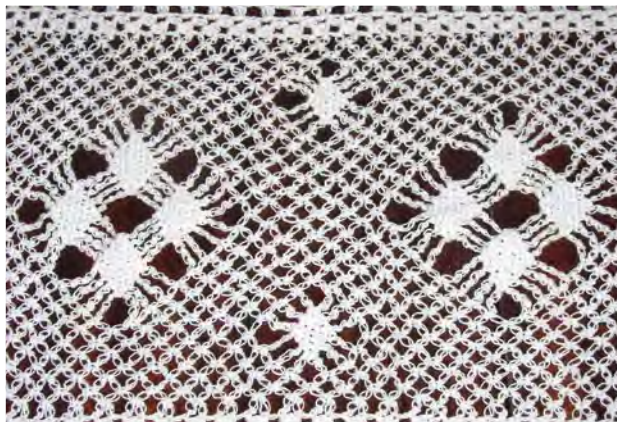
Bravicea, Calarasi rayon, tel.: 024434565

Crocheting and embroidery have developed over the ages since the Middle Ages and have become main occupations for women in monastery workshops, in wealthy houses and urban centres. Written sources show the use of technical-decorative methods, such as thread sewing and embroidery on clothing, cloth items with fringes used in the decoration of the Guest Room, items included in girls' dowries, religious items for family celebrations and so on. Elena Bejan is a craftswoman according to the traditional customs and took up these traditional occupations supported by her mother and elder sisters. She says she knew how to embroider and crochet since she was a young child and apart from lessons she received at school, she developed most of skills within her family. She experimented repeatedly weaving Moldovan carpets, mats and almost all of her dowry was done by herself. She believes that crocheting is a therapy and holding the thread and the hook helps her relax. The embroideries of the craftswoman are done simply or with the Moldovan cross and in the double or Bulgarian cross; she mainly embroiders tablecloths in a combination of red, black or green colours. Still her favourite activity is crocheting. The lady retains a great love and care for the cloth which was woven by her mother immediately after World War II, then by her elder sister; she also buys some manually woven cloth from the neighbours. Now she uses this cloth to put together white tablecloths without embroidery by means of crocheted elements, which in her opinion is typical only for the inhabitants of Bravicea. The combination of woven and embroidered pieces is different, depending on the sizes of woven elements, but the craftswoman often puts together a tablecloth where the woven parts form a grape leaf and they are crocheted around with the so-called "coquette eyelets."

The craftswoman often has private orders, making tablecloths, shawls, lace clothing for ladies etc.

For tourists, the craftswoman has tablecloths, decorative towels, sets of tea towels and her lace garments are also of interest.

Being a teacher, she has experience in organizing trainings for those who want to learn crocheting and embroidery; she worked in a SOROS Foundation-financed project aimed at ensuring support for socially vulnerable families.

VALENTINA FIRNEI

s. Piatra, r. Orhei, tel.: 023558426

Meșterita din satul Piatra se ocupă de această îndeletnicire din anii '70 a sec.XX și inițial secretele acestui meșteșug le-a învățat de la maica sa, care i-a transmis procedeele vechi de brodare. Datorită propriei maestrii din anul 2006 devine membru al Uniunii Meșterilor Populari din Moldova.

Croșetează din plăcere, croșetează întotdeauna când găsește o clipă liberă, mai ales în timpul iernei. Spectrul obiectelor croșetate de doamna este foarte variat și se schimbă în dependență de piață. Aici putem găsi diferite fețe de masă confecționate din stofă țesută încă de mama meșteritei și croșetate cu ornamente tradiționale zonei Orheiului, fețe de perne pentru pernute decorative, șervețele decorative pentru măsuțe de dimensiuni mici, seturi de șervețele pentru cafea, ceai - care au un aspect deosebit de estetic și poartă cu adevărat caracter utilitar; mărtișori - simbol tradițional al sărbătorii primăverii, de diferite forme și dimensiuni. Figurile antropomorfe - „mire și mireasă”, „vornică” sunt obiecte care au apărut recent și se solicită de obicei pentru înfrumusețarea/decorarea meselor pentru nunți; berete, pălărioare și alte accesorii vestimentare apar ca reacția meșteritei la cererea pieței contemporane. În afară de cele spuse mai sus meșterita mai brodează goblene, imagini tematice în tehnica „bătută”.

Doamna este ferm convinsă că lucrările diferitor meșteri se deosebesc nu doar datorită unor tehnici speciale și propriului stil de executare ci și prin existența propriei viziuni asupra fenomenului frumuseții. Lucrările meșteritei au ajuns prin intermediul turiștilor în diferite țări ale lumii: Franța, Italia, Ucraina, Rusia etc.

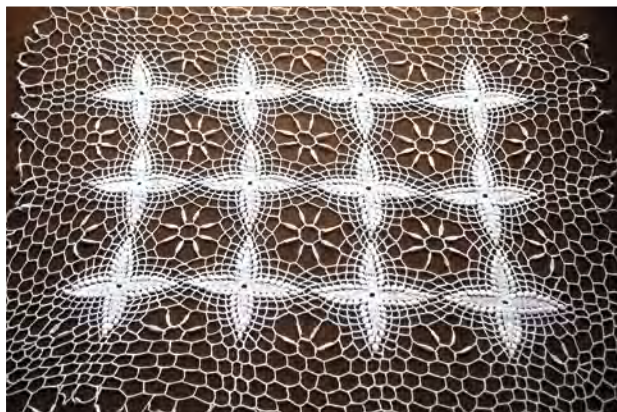

VALENTINA FIRNEI

Piatra, Orhei rayon, tel.: 023558426

The craftswoman from Piatra village has had this occupation since the 1970s and she learned the secrets of this craft from her mother, who passed down to her the old embroidery methods. Thanks to her own skills, she became a member of the Craftsmen Union of Moldova in 2006. She crochets for pleasure and always crochets in her free time, especially in the winter. The range of items crocheted by her is very wide and changes depending on the market. We can find various tablecloths made of cloth woven by the craftswoman's mother and crocheted with traditional ornaments of Orhei area; pillow cases for decorative pillows; decorative towels for small tables, sets of towels for tea or coffee - which are particularly pretty and useful; "martisori" - a traditional symbol of spring celebration - of various forms and sizes. The anthropomorphic figures - "bride and bridegroom", "bridesmaid" are objects that appeared recently and are usually demanded for the decoration of tables at wedding parties; berets, hats, and other garments are produced by the craftswoman as her response to the contemporaneous market demand. Besides the aforementioned, the craftswoman also embroiders tapestry, thematic pictures using "rich" techniques.

The lady is firmly convinced that the works of different crafts people are unique not only due to special techniques and a personal style, but also because each of them has their own idea of what is beautiful. Her workswere bought by tourists from many countries: France, Italy, Ukraine, Russia, etc.

NINA TULBURE

s. Românești, r. Strășeni, tel.: 023760206, mob. 069903134

Practicarea împletitului cu cârligul începe odată cu apariția țesăturilor, împletiturilor din papură și fibre textile, a plaselor pentru pescuit, vânătoare ș.a. Croșetarea sau împletitul horboțelilor are rădăcini timpurii și este o modalitate tehnico-decorativă de împodobire a produselor țesute de uz casnic și de înfrumusețare a locuinței, de decorare a pieselor vestimentare și de ritual. Arta de a croșeta oferă posibilitatea de a utiliza o gamă bogată de îmbinări de lanțuri din firul de ață și procedee tehnice, care oferă ca rezultat o mare varietate de noi modele a pieselor croșetate. Prin croșetarea dintr-un fir de ață sunt create și textile integral împletite ajurat.

Meșterita din s. Românești croșetează flori artificiale din ață sau incrustate cu biser, fețe de masă, panouri decorative, la comandă croșetează haine – maiouri, coftițe. Materialele utilizate în timpul creației sunt procurate din Chișinău, se aduc la comandă. Cu produsele confecționate meșterita participă la diverse expoziții, expune propria creație în cadrul diferitor evenimente organizate la nivel local și raional. Croșetarea ține de timp, dispoziție, inspirație și, ca și orice proces de creație – durează. Durata confecționării unei fețe de masă, de exemplu, poate să ajungă și la 7 luni, unei coftițe- pînă la 3 luni, o floare „răsare” în 8 ore.

NINA TULBURE

Romanesti, Straseni rayon, tel.: 023760206, mob. 069903134

Hook knitting started at the same time as cloths, bulrush and plant fibre weaving, fishing nets, hunting nets and so on. Crocheting or lace knitting started a long time ago and it is a technical-decorative method to embellish the woven household items and the housing, to decorate the usual and ritual clothing. Crocheting allows the possibility of using a wide range of combination of chains in the thread and technical procedures, which result in a wider diversity of the crocheted pieces. By crocheting with one thread, integral textile items are created.

The craftswoman from Romanesti crochets artificial flowers from thread or encrusted with beads, tablecloth, decorative panels, as well as crocheted clothes - T-shirts, coats made to order. The raw materials are bought in Chisinau and are brought to order. The craftswoman displays her works at various fairs and various events organized at the local and district levels. Crocheting requires time, a good mood, inspiration and, like any other creative process - it takes time. For instance, to make a tablecloth it can take up to 7 months, a coat can take up to 3 months and a single flower can take 8 hours.

ZOIA BURACOVSKI

s. Piatra, r. Orhei, tel.: 023558282

Despre această doamnă putem spune că este cu adevărat o meșterită cu o experiență enormă, deoarece practică croșetarea din anul 1958 cu pasiune, ce durează deja o viață. Fiind și un profesor cu dar de la Dumnezeu, în anul 2006 la solicitarea administrației Uniunii Meșterilor Popolari din Moldova a ținut un curs practic de croșetare și a instruit 14 persoane; mulți ani la rând a împărtășit această dragoste față de croșetare cu copiii și tinerii din gimnaziul s.Piatra, oferindu-le lecții practice. Sortimentul lucrărilor doamnei Zoia Buracovschi este foarte variat - fețe de masă confecționate din stoffe vechi, țesute manual și integrate cu ajutorul dantelelor cu ornamentare predominant florală, prosoape tradiționale ornate la margini cu dantele croșetate manual cu lățime de la 15 cm și mai mult, fețe de pernă croșetate în volum, șervețele decorative și cu caracter utilitar, seturi de șervețele pentru cafea, vin,cofțițe pentru doamne și copii, gulere integral împletite ajurat, buzunărașe pentru chei – ca element de decor pentru interiorul casei, semne pentru cărți, flori și struguri croșetați etc.

Meșterita utilizează diferite moduri de croșetare: „orez”, „floare”, „ornament moldovenesc”, în ornamentele croșetate se regăsesc așa numitii „trandafiri din Moldova”: din Orhei, din Piatra, din Ivancea; ușor se observă asemănarea cu florile din piatră de pe stâlpii porților și pridvorurilor din satele din zona Orheiului, cu ornamentele de pe prosoapele locale.

Pe parcursul perioadei de creație a participat la mai multe expoziții din satele Trebujeni, Butuceni, or. Orhei și mun. Chișinău, acum, datorită vârstei, nu participă atât de activ. Lucrările meșteritei ca daruri și suveniruri au ajuns în multe țări ale lumii: în Franța, Grecia, Italia, SUA, România, Ucraina, Rusia etc.

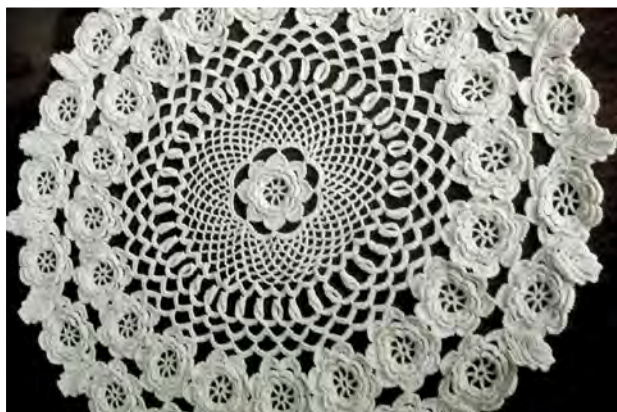

ZOIA BURACOVSKI

Piatra, Orhei rayon, tel.: 023558282

One may say that this craftswoman has a vast experience, as she has been crocheting with a life-long passion since 1958. Being also a gifted teacher she held a practical training course on crocheting in 2006 for 14 persons at the request of the Craftsmen Union of Moldova. In addition, she has been sharing her love for crocheting with children and young people from the secondary school in Piatra village, where she runs practical courses. The range of Zoia Buracovschi's works is very varied - tablecloths made of old cloths, woven manually and integrated with laces and predominantly floral ornaments, traditional towels with edges decorated with manually crocheted laces of 15cm in length or more, crocheted pillow cases, decorative and utility napkins, sets of napkins for coffee, wine, coats for women and children, collars, pockets for keys - as a decoration for the house interior, bookmarks, crocheted flowers and grapes, etc.

The craftswoman uses different crocheting ways: „rice”, „flower”, „Moldovan decoration”, the crocheted decorations contain such elements as „the roses of Moldova”: from Orhei, from Piatra, from Ivancea; it is easy to notice the resemblance with the stone flowers on the village gates and stoop columns in the Orhei area, with decorations on the local towels. She has taken part in a number of fairs in the villages of Trebujeni and Butuceni, in Orhei and in Chisinau. But now, given her age, she is no longer participating actively in these fairs. Her works have reached many countries: France, Greece, Italy, the USA, Romania, Ukraine, Russia etc in the form of presents or souvenirs.

ÎNCONDEIEREA OUĂLOR

Încondeierea ouălor este o artă aparte, sofisticată și sacră în același timp. Pe parcursul perioadei sovietice această îndeletnicire a gospodinelor practic a fost pierdută în întregime pe teritoriul țării, iar arealul Parcul Național «Orhei» nu a fost o excepție. Artă încondeierii ouălor a fost redusă la vopsirea ordinară a ouălor fierte cu ajutorul unor vopsele chimice în culoare, preponderent, roșie. Doar datorită dorinței unor gospodine inspirate din satul Trebujeni de a readuce această practică frumoasă acasă, a fost realizată instruirea mai multor femei și copii în domeniul acestei îndeletniciri divine.

Încondeierea ouălor de Paști este o tradiție veche caracteristică creștinismului, însă rădăcinile ei se pierd în ceața vremurilor păgâne, când ouăle încondeiate simbolizau sosirea primăverii și renașterea naturii. În motivele ornării predominau forme geometrice sau elemente vegetale, totodată combinația elementelor variază în dependență de regiune sau chiar localitate.

Tradițional acestea se încondeiau o dată pe an - înaintea sărbătorilor de Paști în „joiă verde” și „vinerea seacă”, deoarece se considera că ouăle încondeiate de aceste sărbători nu se strică chiar și pe parcursul întregului an. Se mai crede că ouăle pe Paști pot prezice cum va fi anul următor – bogat și roditor ori altfel. Evident că pentru vopsire se utilizau culori vegetale, preparate după rețete străvechi, care au la bază o mare varietate de procedee și tehnici. Secretele locului spun că: culoarea roșie se obține din coajă de măr copt, frunze și flori de măr dulce, flori de sovârf, coajă de măcieș etc., albastrul - respectiv din flori de violele, iar galbenul - din coji de ceapă, coajă de lemn pădureț, coajă de lemnul câinelui. Verdele poate fi obținut din frunze de nuc, floarea-soarelui, iar culoarea neagră poate fi obținută din coaja verde a nucilor etc. S-a păstrat în timp și semnificația culorilor utilizate la încondeierea ouălor - albul este simbolul purității, roșu semnifică viața (culoarea sângelui), albastrul este culoarea cerului și a apei, negrul reprezintă fertilitatea, galbenul reprezintă soarele și aurul – bunăstarea.

Motivele desenelor utilizate sunt foarte diverse, evidențiindu-se un șir de simboluri în ornamentarea ouălor. În părțile Parcul Național «Orhei» predomină simboluri religioase, vegetale, geometrice, animale, antropomorfe, cele mai utilizate motive fiind: crucea, mănăstirea, animalele locale (albina, broasca, șarpele, mielul), motive vegetale (frunza bradului, garoafa, spicul grâului), uneltele pentru lucrarea pământului (grebla, lopata, fierul plugului), elemente ce repetă ornamentele caracteristice portului popular moldovenesc etc. Figurile geometrice, care, de fapt, predomină în ornarea ouălor, au semnificații aparte: linia dreaptă verticală înseamnă viața, iar linia dreaptă orizontală – moartea, linia dublă dreaptă – eternitatea, linia cu dreptunghiuri – cunoașterea și cugetarea; linia ușor ondulată – apa sau purificarea, spirala – timpul și eternitatea, dubla spirală – legătura dintre viața și moarte.

Astăzi ouăle încondeiate se produc nu doar respectând strict tehnologiile vechi, ci și aplicând tehnici mai noi. La meșterițele din Trebujeni vom găsi ouă încondeiate cu ceară artificial colorată sau „împodobite” cu mărgelușe nisip – o tehnică complicată, iar rezultatul este uimitor, și autoarele acestor mici capodopere merită tot respectul. Sunt și ouă artificiale, din lemn sau lut, încondeiate cu diverse vopsele ori înfrumusețate cu mărgelușe nisip. Și gama ouălor utilizate pentru încondeiere este tot mai diversă, sunt folosite ouă de găină, rață, gâscă sau chiar și de struț sau prepelețe.

Procesul de încondeiere este destul de anevoios și cere respectarea unor reguli anume: inițial se degresează suprafața pentru fixarea uniformă a vopselei, oul apoi se fierbe ori se goleşte de conținut cu ajutorul unei seringi, pentru obținerea desenului dorit se rânduiesc băile de vopsea și ceară, într-un final oul se încălzește puțin și cu ajutorul unei cârpe încălzite se șterge ceara pentru a evidenția ornamentul obținut. Oul se unge cu ulei sau grăsime pentru a deveni mai strălucitor. Abia acum oul încondeiat este gata să fie admirat sau procurat de turiști.

Mulți știu că turiștii care-și petrec vacanța la pensiunile din Trebujeni sau Butuceni, la fel au posibilitatea să învețe a încondeia ouă de Paști.

EGG DECORATING

Egg decorating is a special art, which is both sophisticated and sacred. During the Soviet period, this craft was almost lost in Moldova and Orhei National Park was no exception. The egg decorating art was limited to the ordinary colouring of boiled eggs with chemical dye, in particular red. But thanks to desire of an inspired housewife from Trebujeni to revitalize this beautiful custom, a number of women and children have been initiated in this divine art.

Easter egg decorating is an old Christian tradition, but its roots come from the ancient pagan times, when the decorated eggs symbolized the arrival of spring and a revival of nature. The eggs used to be decorated mainly with geometrical forms or vegetal elements, the combination of elements varying depending on region or even the community.

Traditionally, they were decorated once a year - before the Easter holidays until “Maunday Thursday” and “Good Friday,” because it is believed that the eggs decorated during these holidays won't spoil for the entire year. It is also believed that Easter eggs can forecast how the next year will be - rich and fruit-bearing or otherwise. Obviously the eggs were coloured with natural dyes, prepared by using old recipes, which are based on a large variety of procedures and techniques. The local secrets reveal that: red can be obtained from the peel of a ripen apple, leaves and flowers of sweet apply, oregano flowers, wild rose peel, etc., blue - from viola flowers, and yellow - from onion peels, forest wood peel, wild privet peel. Green can be obtained from walnut or sunflower leaves, and black can be obtained from walnut bark etc. The significance of the colours used for egg decoration has remained unchanged over time - white is the symbol of purity, red means life (the colour of blood), blue is the color of sky and water, black represents fertility, the yellow represents the sun and gold (welfare).

The motifs are very diverse, highlighting a series of symbols used for eggs decoration. The prevailing symbols in the Orhei NP region are religious, vegetal, geometric, animal, and anthropomorphic, the most commonly used ones being: the cross, monastery, local animals (bee, frog, snake, lamb), vegetal motifs (pine tree needle, carnation, wheat ear), agricultural tools (rake, shovel, plow), elements that repeat the characteristic elements of the Moldovan folk etc. The geometric forms used to decorate eggs have special meanings: straight vertical line means life and straight horizontal line - death double straight line - eternity, line with rectangles - knowledge and spirit; a slightly wavy line - water or purification, spiral - time and eternity, double spiral - connection between life and death.

Currently eggs are decorated not only using the old technologies, but also using newer technologies. The craftsmen of Trebujeni paint eggs with artificially coloured wax or “decorate” them with sand beads - a complicated technology with amazing results, and the assistants of these small masterpieces deserve all our respect. The artificial wood or clay eggs are also painted in various colours or decorated with sand beads. The range of eggs used for decoration is also more diverse: hen, duck, geese, and even ostrich or quail eggs.

The decoration process is quite difficult and should follow some specific rules: first the grease should be removed in order to apply the paint uniformly, then the egg is boiled or its content is emptied with a syringe, to obtain the desired drawing the egg is emerged in paint and then in wax in turns. In the end, the egg is warmed a little and the wax is wiped with a cloth in order to highlight the obtained decoration. The egg is greased with oil or fat to become brighter. Only now the decorated egg is ready to be admired or purchased by tourists.

Many know that tourists, who spend their holidays in guest houses of Butuceni or Trebujeni, also have the opportunity to learn how to decorate Easter eggs.

LUDMILA BUZILĂ

s. Trebujeni, r. Orhei, tel.: 023556099

Secole la rând zona Orheiului Vechi era locul în care tradițiile creștinismului își găseau un adăpost sigur datorită stâncilor abrupte și locurilor ferite de ochii celor care luptau împotriva credinței sau tradițiilor. Totuși, în decursul ultimilor câteva decenii una din tradițiile creștine – încondeierea ouălor de Paști practic a fost pierdută din îndeletnicirile și memoria localnicilor. Doamna Ludmila Buzilă, pe când era profesoară, adesea discuta cu bătrânii satului despre tradițiile locale, despre acest meșteșug practicat aici cândva dar... pierdut. Femeile mai în vârstă i-au descris procesul de încondeiere, însă nu au putut să i-l arate pe viu. Fiind proprietara unei frumoase pensiuni rurale amplasate în satul Trebujeni, în anul 2004 a adăpostit aici două maici dint-o mănăstire din România, care în două săptămâni au împărtășit meșteritelor din sat multe dintre secretele încondeierii ouălor. De atunci ea a început să practice acest meșteșug și să instruiască un grup de femei și copii din sat, care au învățat tehnica încondeierii ouălor în cadrul unui proiect de inițiativă locală.

În acești 10 ani încondeierea ouălor a devenit o ocupație de suflet, deoarece această îndeletnicire poate fi practică doar cu sufletul curat și dispoziție bună. Lucrările meșteritei sunt prezente la expozițiile raionale și republicane, la evenimente cu caracter public, la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală. Desenele încondate sunt specifice locului: spicul de grâu, ornamente de pe prosopul tradițional, figuri geometrice, cruciulița, toate acestea cu ușurință pot fi găsite în satele Parcul Național «Orhei». Cromatica în lucrările meșteritei, de obicei, este compusă din roșu, negru, galben, alb, uneori apare albastrul închis și portocaliul.

Vopselele, de regulă, sunt naturale, obținute după tehnologii vechi din diferite plante, dar pentru confecționarea suvenirilor meșterita folosește și vopsele alimentare inofensive, ce permit obținerea unor culori vii și ornamente mai expresive. Suvenirile făcute de meșterită sunt procurate de turiștii veniți la pensiunile din localitățile Trebujeni și Butuceni, urmând calea spre Rusia, Japonia, Danemarca, Italia, Elveția etc.

Având un stagiu pedagogic mare și experiența instruirii altor persoane în încondeierea ouălor domnia sa oferă și „lecții practice” pentru turiștii care doresc să-și confecționeze un suvenir cu mâinile proprii.

LUDMILA BUZILA

Trebujeni, Orhei rayon, tel.: 023556099

For centuries the Old Orhei was an area where Christian traditions found a safe haven thanks to the steep cliffs and protection from the eyes of those who fought against the faith and traditions. Nevertheless, over the past few decades the Christian tradition of decorating Easter eggs was practically forgotten and lost. When working as a teacher, Mrs. Ludmila Buzila used to talk a lot with village elders about local traditions about this craft that used to be practiced here once, but ...was lost. Elder women described the decorating process to her, but could not show it in real life. Being the owner of a rural guest houses, located in Trebujeni, she offered accommodation to two nuns from a Romanian monastery in 2004 for two weeks, who taught the village craftswomen the many secrets of egg decoration. Since then she began practicing this craft and trained a group of women and children from the village, who learned how to decorate eggs as part of a local initiative project.

During these 10 years, egg decoration has become an occupation close to her heart, as it is possible to practice it only with a pure heart and when the decorator is in a good mood. The craftswomen's works are displayed in district and republican fairs and at public events, at the National Museum of Ethnography and the Natural History. The painted drawings are specific for this area: wheat ear, ornaments from the traditional towel, geographic shapes, crosses, all of them can be easily seen in the villages in Orhei National Park. The chromatics in the craftswoman's works usually consists of red, black, yellow, white, and sometimes dark blue and orange.

The dyes are usually natural, obtained by old technologies from various plants. For souvenirs the craftswomen also use harmless food dyes to obtain brighter and more expressive colours and ornaments. The craftswoman's souvenirs are purchased by tourists who come to guest houses from Butuceni and Trebujeni, and then leave by road to travel abroad to Russia, Japan, Denmark, Italy, Switzerland, etc.

Using her extensive experience as a teacher, she offers "practical lessons" to tourists who would like to make a souvenir with their own hands.

CORNELIA GUSIN

s. Trebujeni, r. Orhei, tel.: 023556958

Meșterița este una din elevele Ludmilei Buzilă, inițial ea a învățat în cadrul unui grup de femei și copii din satul Trebujeni la începutul renașterii acestei îndeletniciri în localitățile din arealul Parcul Național «Orhei». De aproximativ 8 ani practică această activitate cu mare pasiune. Meșterița încondeiază ouă la comandă pentru pensiunile din satele Trebujeni și Butuceni.

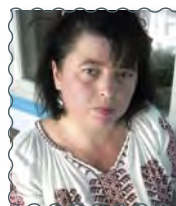
Atelierul său de încondeiere este atât de mic, încât încapă într-o simplă cutie de metal și poate fi instalat oriunde, de aceea meșterița nu are nevoie de spații mari și poate lucra oriunde – chiar și în momentul când are loc vreun eveniment.

Cornelia practică două tehnici de încondeiere a ouălor – cu creioane de ceară și cu vopsea. Se inspiră din tot ce o înconjoară – covoarele și prosoapele tradiționale, ornamentele cioplite cu mare măiestrie în piatră și lemn, care pot fi găsite în orice colț al satului, culorile le descoperă în natura bogată și mereu schimbătoare a plaiului orheian. În cromatica lucrărilor meșteriței predomină culorile albastrului cerului, reflectat în apele bătrînului Răut, negrul pământului roditor, galbenul ce simbolizează soarele darnic, spicul de grâu, iar roșul în creația ei se asociază cu viața și dragostea. Micile „bijuterii” ca suvenire au ajuns în multe țări ale lumii, inclusiv în SUA, Rusia, România, Ucraina, Lituania etc.

Totodată, meșterița are experiență în organizarea atelierelor practice pentru turiști în pensiunile satului Trebujeni, pentru copii în Centrul de Creație ARTICO – Chișinău. Chiar ficele ei - Svetlana și Ana-Maria - deja cu mare nerăbdare își încearcă puterile în măiestria încondeierii ouălor, spre marea bucurie a bunicilor din sat.

CORNELIA GUSIN

Trebujeni, Orhei rayon, tel.: 023556958

The craftswoman is one of best students of Ludmila Buzila; initially she studied with a group of women and children in Trebujeni as this craft began to be revived in the communities of Orhei National Park area. She has been practicing this activity for about 8 years with great passion. The craftswoman decorates eggs at the request of guest houses from Butuceni and Trebujeni.

Her workshop is so small, that it fits into a simple metal box and can be installed anywhere, which is why the craftswoman does not need large spaces and can work anywhere - even at various events.

Cornelia practices two egg-decorating techniques - with wax crayons and paint. She draws inspiration from everything around - traditional carpets and towels, ornaments carved with great craftsmanship in stone and wood, which can be found in every corner of the village, they discover the rich natural colorus and constantly changing landscapes of Orhei. The chromatics of her works are dominated by sky bluish, reflected in the waters of the old Raut, black - in the fertile lands, yellow symbolizes the generous sun, wheat ear, and red is associated with life and love in her creation. The small “jewels” in souvenir form reached many countries, including the USA , Russia, Romania, Ukraine, Lithuania etc.

However, the craftswoman has experience in organizing practical workshops for tourists in the guest houses from Trebujeni village, for the children in ARTICO Centre of Creation - Chișinău. Even her daughters - Svetlana and Anna-Maria - are already eagerly trying their egg decorating skills, to the great joy of grandparents in the village.

CONFEȚIONAREA INSTRUMENTELOR MUZICALE

Întotdeauna Codrii se asociau cu o lume a sunetelor miraculoase, printre care se înscriau și melodiile scoase de haiduci sau păstori din fluiere, nai sau bucium. Această închipuire s-a format datorită tablourilor pictate de artiștii plastici moldoveni sau filmelor turnate cândva la „Moldova-Film”. Vizitatorii Codrilor Orheiului pot veni la meșterii locali, care se ocupă de confecționarea instrumentelor muzicale și promovează tradiția „sunetelor localităților orheiene”. Deși numărul lor s-a redus, putem vizita meșterii care în atelierele locale se ocupă de confecționarea instrumentelor muzicale, deși o parte dintre aceștia prelucrează lemnul, iar în orele de adâncă inspirație creează fluiere, nai sau buciume.

Instrumentele muzicale de suflat sunt specifice spațiului carpato-balcanic și sunt parte componentă a culturii popoarelor acestui teritoriu. Fluiorul, buciumul sau cimpoiul sunt personaje aparte în operele literale orale - basme, legende, balade, în doinele și cântecele populare, pe care poporul nostru le-a păstrat cu drag pînă astăzi.

Sunetul produs de instrumentele muzicale formează baza cântecului și dansului popular, diferitelor ceremonii tradiționale sau de familie. Populare în Moldova și în arealul Codrilor sunt cobza, fluiorul, buciumul, dar și alte instrumente de suflat. Evident că, fiind parte a culturii, aceste instrumente erau confecționate de meșterii autohtoni din materiale locale, cum ar fi: lemnul tare (cireș, nuc, frasin etc.), ales și uscat după tehnici speciale.

Există multe secrete în tradiția locală de confecționare a instrumentelor muzicale: la început, din tulpina arborelui de specii tari potrivite se aleg părțile utile, care se curăță și se usucă la umbră. Apoi, cu cuțite speciale se face rotunjirea pre-fabricatului, găurirea axului central și a găurilor cu sfredel de diferite dimensiuni pentru acordarea mai bună a sunetelor. În final, se șlefuieste pe un strung pînă se obține expresia unui instrument milenar. La confecționarea naiului se unesc mai multe piese de diferite mărimi și se asamblează într-o consecutivitate anume, pentru producerea sunetelor plăcute auzului nostru. În final, toate piesele sunt gravate și lăcuite.

Meșterii au păstrat tradiția confecționării instrumentelor muzicale de suflat, iar vizitatorul Parcul Național «Orhei» poate asista în atelierul meșterului la procesul „nașterii” fluiorului sau naiului. Acestea prin iscusința meșterului - lăutar prind viață sub ochii noștri și redau farmecul melodiilor moldovenești.

Tradițional meșterii specializați în confecționarea de instrumente muzicale sunt invitați să participe la un șir de evenimente, desfășurate peste an la nivel local, raional și național, cum ar fi:

- Hramul satelor
- Sărbătoarea Roadei/Vinului în Orhei și alte evenimente replicate în raion
- Festivalul Gustar
- Sărbătoarea Vinului
- Sărbătorile „Ziua Independenței” și „Limba Noastră”
- Programele culturale ale expozițiilor specializate etc.

MANUFACTURE OF MUSICAL INSTRUMENTS

The Codri have been always associated with a world of miracle sounds, including the songs played by hajduks or shepherds on flutes, pan-pipe or alphorn. This was due to the paintings of the Moldovan painters or the movies shot once in the “Moldova-Film” studio. The visitors of Orhei Codri can come to the local craftsmen who make musical instruments and promote the tradition of the “sounds of Orhei localities”. Although their number has diminished, one can still visit the craftsmen who make musical instruments in the local workshops; while some of them carve the wood, in moments of deep inspiration they create flutes, pan-pipe or alphorns.

The wind musical instruments are specific to the Carpathian-Balkan region and represent a component part of the culture of these peoples. The flute, alphorn or bagpipe are individual characters in the verbal literary works, like fairy tales, legends, ballads, doinas and folk songs, which our people have preserved until the present day.

The sound made by the musical instruments forms the basis of the folk song and dance, of various traditional or family ceremonies. Popular wind instruments in Moldova and Codri region are cobza, flute, alphorn and others. It is obvious that since these instruments were part of the culture, they were made by the local craftsmen from local materials, such as hard wood (cherry-tree, nut-tree, ash-tree, etc.) that was selected and dried according to special techniques.

There are many secrets of making musical instruments in the local tradition: at the beginning, the useful parts are selected from the tree bole of suitable hard species, which are cleaned off and dried in the dark. Then, the object is given a round shape using special knives, the central axis and holes are drilled with drills of various sizes for better tuning up the sounds. In the end, the instrument is burnished on a lathe until the expression of a millennial instrument is obtained. When making the pan-pipe several pieces of different sizes are put together and fastened in a certain sequence to produce pleasant sounds. In the end, all the pieces are carved and burnished.

The craftsmen preserved the tradition of making the wind musical instruments, and the visitors of Orhei National Park can assist at the creation of the flute or pan-pipe in the craftsman's workshop. Due to the craftsman's skills these instruments are coming to life in front of us and reproduce the charm of Moldovan songs.

Traditionally, the craftsmen specialized in making musical instruments are invited to participate in a series of events organized throughout the year at local, district and national level such as:

- Day of the villages
- Harvest/Wine Day in Orhei and other similar events in the rayon
- Gustar Festival
- Wine Day
- “Independence Day” and “Our Language Day”
- Cultural programmes of specialized exhibitions, etc.

GRIGORIE SÎNCHETRU

s. Trebujeni, r. Orhei , tel.: 023556889, mob. 060295147

Satul Trebujeni are o amplasare nemaipomenită, care amintește de un veritabil amfiteatru, unde se răspândesc armonios diferite sunete – murmurul râului, jocul vântului, frământările animalelor și zburătoarelor, sunete cu care natura a îndestulat aceste locuri din Orhei. Melodiile naturii îi înconjoară pe locuitorii acestui sat toată viața, iar Grigorie nu este o excepție. Din copilărie poartă în sine această lume a sunetelor și dragostea față de instrumentele care le reproduc. La început meșterul percepe confecționarea instrumentelor muzicale doar ca pasiune, care în scurt timp devine o adevărată dedicație. Meșterul cu mare drag practică această activitate deja de 10 ani și confecționează doar instrumente de suflat. Sortimentul variază de la fluiere simplu la fluiere-souvenire, de la fluiere gemeni la nai sau caval. Pentru confecționarea instrumentelor muzicale de suflat folosește lemnul tare învechit (stejar, salcâm), foarte des prepară singur și utilizează materialul local (cireș, nuc, frasin, prun, măr, gutui etc). Materialul pentru aceste instrumente se găsește în localitățile Parcul Național «Orhei», este ales prin gospodăriile vecine. Unele instrumente, cum ar fi naiul, se confecționează uneori și din bambus, material exotic importat din alte țări. Meșterul lucrează în atelierul său din satul Trebujeni, dar uneori el poate fi găsit și în atelierul său din Chișinău.

Instrumentele confecționate de meșterul Grigorie Sînchetru de regulă sunt procurate pentru copii care învață la școli muzicale din întreagă țară. Datorită lui Constantin Moscovici și creației sale fama naiului confecționat de Grigorie Sînchetru a fost dusă departe de hotarele Moldovei – în Ucraina, Rusia, Belarus etc. Acum meșterul primește comenzi și de peste hotarele țării. Pentru a demonstra instrumentele confecționate, meșterul participă la diferite expoziții în Moldova sau România, în cadrul expozițiilor de sărbători naționale, de Hramul or. Chișinău, de Ziua Vinului, în cadrul evenimentelor locale și raionale.

GRIGORIE SANCHETRU

Trebujeni, Orhei rayon, tel.: 023556889, mob. 060295147

The village of Trebujeni is in a wonderful location that reminds one of a true amphitheatre where different sounds of nature can be heard in harmony, like the murmuring of the river, the rustling of the wind, and the movements of animals and birds. The songs of nature surround the inhabitants of this village throughout all their lives and Grigorie is no exception. Since childhood he holds this world of sounds and love for the instruments that reproduce those sounds in his heart. At the beginning the craftsman considered that manufacturing musical instruments was a hobby, but it soon became something he was devoted to. The craftsman has been practicing this activity for 10 years now and has only made wind instruments. The instruments range from common flutes to souvenir flutes, from twin flutes to pan-pipe or reed pipe. He makes the wind instruments from very old wood (oak-tree, acacia-tree); he often prepares alone and uses the local material (cherry-tree, nut-tree, ash-tree, plum-tree, apple-tree, quince-tree, etc.). The material for making these instruments can be found in Orhei National Park localities, it is selected from the neighbouring households. Some instruments, such as the pan-pipe, are made sometimes from bamboo, an exotic material imported from other countries. The craftsman works in his workshop from Trebujeni, but sometimes he can be found in his workshop from Chisinau.

The instruments made by the craftsman Grigorie Sanchetru are usually bought for the children studying at the musical schools throughout the country. Thanks to Constantin Moscovici and his creation the fame of the pan-pipe made by Grigorie Sanchetru spread far beyond Moldova's borders - in Ukraine, Russia, Belarus and other countries. Now the craftsman receives orders from abroad as well. To show the instruments made, the craftsman participates in various exhibitions in Moldova or Romania, in the exhibitions organized due to the national holidays, Chisinau City Day, Wine Day, in local and district events.

DUMITRU CONIUC, membru al Asociației Internaționale de Arte Plastice, UNESCO

s. Piatra, r. Orhei, tel.: 023558295, mob. 069685241

Maestrul Dumitru Coniuc este ferm convins că fiecare pictor își are propria tehnică și un fel al său de a lucra. Este mai degrabă un motto al vieții și un motiv de a crea și a experimenta. Pe parcursul anilor spectrul intereselor artistice ale maestrului s-a lărgit considerabil, iar pictura, sculptura în lemn, prelucrarea artistică a pietrei au devenit o modalitate de exteriorizare a lumii sale interioare.

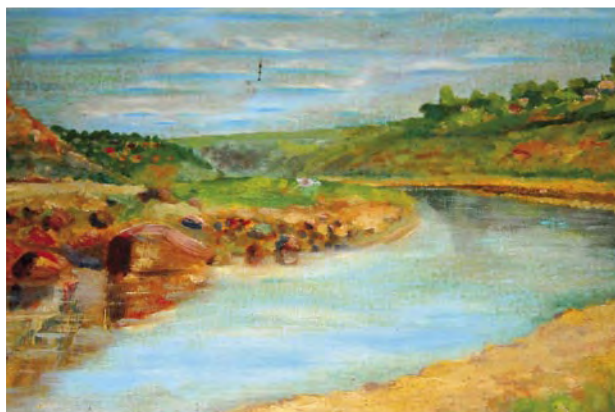
La început a fost, totuși, pictura, pe care o practica de mic copil, o pasiune, care l-a determinat în anii '60 ai secolului trecut să meargă la facultatea de arhitectură a Institutului Politehnic din Chișinău. Deja de 40 de ani Dumitru Coniuc practică pictura în acuarelă, ulei sau creion, imortalizând neobișnuitul în peisajele Codrilor Orheiului, creînd diverse scene tematice din viața de la sat, portrete ale unor personaje interesante sau portrete familiale.

În creația plastică a pictorului există o temă specială: restaurarea icoanelor în bisericile satelor vecine (Seliște, Cigoreni, Chiperceni din raionul Orhei) sau pictarea la comandă a icoanelor într-o manieră proprie. Rezultatele creației domnului Dumitru Coniuc sunt apreciate de toți vizitatorii atelierului său, admiratorii săi, dar și de Uniunea Artiștilor Plastici din Moldova, al cărui membru a fost pînă în anul 2008 ca mai apoi să devină Membru al Asociației Internaționale de Arte Plastice, UNESCO. Actualmente se află în strînsă colaborare cu Uniunile Artiștilor Plastici din Chișinău, din Ucraina și România. În afară de creația proprie, a mai avut grijă și de educația artistică a copiilor din satul natal, deoarece de ani buni în calitate de profesor ține lecții de artă plastică sau lucrează individual cu copii talentați.

Multe lucrări artistice ale pictorului au ajuns în colecții din diferite țări ale Europei, iar în Italia, România, Rusia, Ucraina au fost prezentate la mai multe expoziții. În Moldova picturile domnului Dumitru Coniuc pot fi admirate la expozițiile din Chișinău: Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, Biblioteca „T. Arghezi”, Biblioteca Științifică Centrală Academiei de Științe a Moldovei, Sala de Expoziții „Constantin Brîncuși” etc. În România pot fi găsite în unele săli expoziționale la București și Piatra Neamț, iar în Ucraina – la Odessa.

Pasiunea pentru prelucrarea artistică a lemnului apare mai târziu - prin anii '70 ai sec. XX. Lucrările lui pot fi numite, pe bună dreptate, sculpturi în lemn, deoarece redau diferite chipuri umane și sunt de diferite dimensiuni create în relief. Mai cioplește și diferite răstigniri.

Meșterul nu a putut să nu fie tentat de piatra de Orhei. Atractivitatea unui asemenea material ca piatra specifică din zona Orheiului l-a provocat să încerce puterea expresiei artistice a pietrei cioplite. A creat hogoaguri, coloane și stâlpi, cruci și răscruci, „ca la Orhei”, făcând legământ cu tradiția acestui plai.

DUMITRU CONIUC, Member of International Association of Plastic Arts, UNESCO

Piatra, Orhei rayon, tel.: 023558295, mob. 069685241

Craftsman Dumitru Coniuc is confident that each painter has his/her own technique and style of work. This is his life motto and a reason to create.

The spectrum of the craftsman's artistic interests has significantly widened over the years and the painting, wood carving, artistic sculpture of stone have become a way to externalize his inner world.

However, it was the painting at the beginning which he has been practiced since childhood and which determined him to go to the Architectural Faculty of the Polytechnic Institute of Chisinau in the 1960s. For 40 years Dumitru Coniuc has painted in water colours, oil or pencil, having immortalized the unique landscapes of Orhei Codri and created various thematic scenes of country life, and portraits of interesting characters or family portraits.

The works are executed on paper, cloth or glass. If inspiration comes suddenly to him, the painter can create the paintings in water colours in only 10-20 minutes, while work on the paintings in oil can last from 2-3 days to one month.

There is a special theme in the plastic creation of the painter: restoration of icons in the churches of the neighbouring villages (Seliște, Cigoreni, Chiperceni from Orhei district) or painting of icons on order in his own manner. The works created by Mr Dumitru Coniuc are appreciated by all the visitors of his workshop, his admirers, and even by the Union of Plastic Artists of Moldova, the member of which he was until 2008; later he became a member of the International Association of Plastic Arts, UNESCO. Nowadays he collaborates closely with the Unions of Plastic Artists from Chisinau, Ukraine and Romania. Besides his own creation, he also cared about the artistic education of the children from his home village, as for many years he has been teaching lessons of plastic art or working individually with talented children.

Many artistic works of the painter have got into the collections of different European countries, and displayed at various exhibitions organized in Italy, Romania, Russia, Ukraine. In Moldova the paintings of Mr Dumitru Coniuc can be admired at exhibitions in Chisinau: the National Museum of Ethnography and Natural History, "T. Arghezi" Library, Central Scientific Library of the Academy of Sciences of Moldova, "Constantin Brancusi" Exhibition Centre, etc. In Romania they can be found in exhibition halls in Bucharest and Piatra Neamț, in Ukraine - in Odessa city.

The passion for artistic carving in wood arose later, in the 1970s. His works can be considered sculptures in wood, as they express different human faces and are executed in different sizes. The craftsman also carves crucifixions.

It was impossible that the craftsman would not be tempted by the stone in Orhei. The attraction of such a material like the specific stone from Orhei region provoked him into trying the power of artistic expression expressed by carving stone. He has made chimneys, columns and pillars, crosses and crucifixions "like in Orhei", by having made a vow with the traditions of this region.

PRELUCRAREA ARTISTICĂ A METALULUI

In era tehnologiilor sofisticate obiectele din metal cu caracter utilitar și estetic păstrează un loc important în viața cotidiană: uși, porți, garduri ornate, gratii, zăbrele pentru cămine, corpuri de iluminat pentru exterior și interior, mese, scaune de grădină - fără aceste obiecte este greu de închipuit anturajul multor gospodării contemporane. Practic în fiecare localitate din arealul Parcul Național «Orhei» putem vedea diferite elemente de decor exterior, confecționate fie din tablă zincată și alte materiale asemănătoare, sau piese din metal forjat artistic. De exemplu, începând cu anii 80-90 ai sec. XX, aproape în fiecare ogradă își regăsesc locul burlane și jgheaburi, frontoane înfrumusețate cu flori din metal, foișoare sau acoperișuri pentru fântâni confecționate din tinichea.

Metalul și obiectele confecționate din metal au devenit partea componentă a vieții omului multe secole în urmă. Ateliere de fierărie până în secolul al XX-lea existau practic în fiecare localitate pentru necesitățile locale sau comerț. Odată cu modernizarea gospodăriilor casnice, apariția întreprinderilor specializate, producerea obiectelor din metal este preluată de fabrici, micilor ateliere de fierărit revenindu-le executarea unor lucrări la comandă și confecționarea obiectelor mici de uz casnic sau de artă. Majoritate meșterilor fierari din acest areal lucrează doar la comandă, deoarece materialul este importat din alte țări și lucrările sunt confecționate în timp.

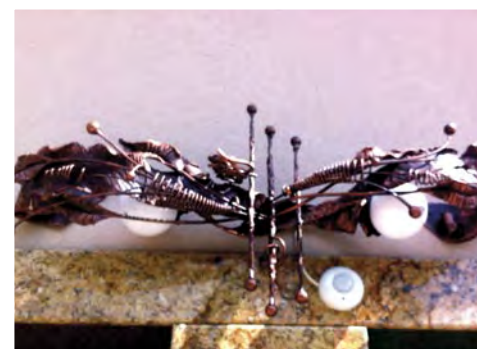
Sortimentul produselor locale confecționate de meșterii fierari pe parcursul mai multor secole aproape că nu s-a schimbat. La fel ca pe timpuri, fierarii confecționează: unelte agricole (sape, greble, furci, coase, cuțite de plug etc.), unelte meșteșugărești (topoare, securi, ferestraie, sfredede, piese pentru războaie de țesut etc.), obiecte de uz gospodăresc (vase, fârașe, cîrlige, răzători etc.), structuri din fier pentru construcții și instalații (porți, porțițe, aplicații pentru ele, zăvoare, balamale, lăcate etc.), obiecte din fier pentru mijloace de transport (roți, osii, lanțuri, potcoave), feronerie decorativă (garduri, porți realizate prin forjare, suporturi pentru flori, piese pentru sobe, corpuri de iluminat etc.), obiecte de cult (sfeșnice bisericești, cruci pentru biserici, cruci și monumente funerare). Utilajele și uneltele fierarilor contemporani practic nu au suferit schimbări mari și sunt cam aceleași ca și sute de ani în urmă: foi, nicovale, ciocane, maiuri, clești, dorne, dălți, vase pentru călire etc. Toate acestea pot fi văzute în fierăriile locale din Parcul Național «Orhei», iar excursiile tematice pot pune în valoare aceste obiecte de artă populară.

ARTISTIC PROCESSING OF METAL

In an age of sophisticated technologies, the metal objects for aesthetic and utilitarian purposes have an important place in everyday life: decorated doors, gates, fences, grates, fire grates, indoor and outdoor lighting fixtures, tables, garden chairs - without these objects it is difficult to imagine how each contemporary household would look. In almost every locality in Orhei National Park one can see various outdoor decorative elements made either from galvanized sheets of metal or parts of artistic forged metal. For example starting in the 1980s and 1990s, you can find found downspouts, gutters and gables decorated with flowers of metal, tin gazebos or roofs for wells in almost every courtyard.

Metal and metal objects became part of human life many centuries ago. The blacksmith's shops existed almost in each locality up until the 20th century and were designed for local needs or trade. With the modernization of households and the emergence of specialized enterprises, the manufacture of metal objects was taken over by factories, the small blacksmith's shops executing only some works on order and making small art or household objects. Most smiths from this region work only to order as the material is imported from other countries and it takes time to make the works.

The range of local goods made by the smiths over the centuries has practically not changed. Just as in past times, the smiths make: agricultural tools (shovels, rakes, forks, mowers, plough knives, etc.), craft tools (axes, hatchets, saws, drills, parts for looms, etc.), objects for household purposes (vases, dust pans, crooks, scrapers, etc.), iron structures for constructions and installations (gates, applications for them, fasteners, hinges, locks, etc.), iron objects for the means of transport (wheels, shafts, chains, horseshoes), decorative ironworks (fences, gates made by forging, flower racks, parts for stoves, lighting fixtures, etc.), items for worship (church candlesticks, crosses for churches, crosses and tombstones). The equipment and tools of contemporary smiths have not changed much and are almost the same as hundreds of years ago: sheets, anvils, hammers, tampers, pliers, chisels, pots for quenching, etc. All these items can be seen in the local blacksmithing workshops from Orhei National Park, and the thematic tours may increase the value of these folk art objects.

NICU COROBCA

s. Săseni, r. Călărași, tel.: 024466229, mob. 078095051

Din cauza invaziei din străinătate a unui număr mare de obiecte pe piața noastră majoritatea obiectelor din metal în gospodăriile casnice sunt de import. Astfel producția de masă standardizată a pieselor din metal a înlocuit aproape în totalitate producția meșterilor locali. Totuși, în ultimul timp interesul pentru obiecte confecționate manual din metal, mai ales, porți, garduri, gratii la ferestre, suporturi decorative a crescut simțitor. Astfel meseria de fierar treptat devine iar una importantă pentru populația localităților rurale.

Unul din puținii meșteri-fierari în zona Parcului Național «Orhei» este tânărul Nicușor Corobca, care a început practicarea acestei îndeletniciri în 2008 la vârsta de 18 ani, când pleacă din sat la Chișinău, unde reușește să se angajeze într-o firmă de confecționare a obiectelor din metal forjat. Experiența acumulată timp de câțiva ani îi permite să deschidă propria întreprindere individuală în acest domeniu. Acum conduce o echipă de meșteri, care confecționează din metal la comandă mai multe piese lucrate artistic pentru interior și exterior, transformând obiectele de uz practic în adevărate opere de artă, inedite și irepetabile.

Dintre tehnici folosește prelucrarea fierbinte a fierului, care cere o bună specializare a meșterilor și un grad ridicat de duritate al fierului. Tehnica poartă numele de „fierbere a fierului”. Aceasta se face pînă la momentul în care materialul devine roșu-incandescent, moale, aproape de punctul de curgere, pe porțiunea care trebuie prelucrată. Apoi, pentru obținerea formei dorite, metalul înroșit se forjează prin lovire rapidă, repetată, ritmică și puternică, cu ajutorul ciocanelor de diferite mărimi și forme. Tehnica este deosebit de dificilă și presupune o bogată experiență și îndemnare în execuție, pentru că topirea excesivă a metalului sau lovirea lui necorespunzătoare pot compromite definitiv piesa.

Modelele propuse spre realizare, de obicei, sunt o combinație dintre propria imaginație și diferite mostre deja existente sau tradiționale, dar se mai inspiră și din reviste sau cărți specializate. Pe lângă elementele noi cerute de piață, meșterul încearcă să păstreze și elementele specifice acestei zone de sute de ani. Meșterul folosește experiența în combinarea diferitor materiale – metal cu lemn, metal cu piele, de exemplu, la confecționarea meselor și scaunelor decorative. Pentru vizitatorii atelierului său propune felinare decorative, diferite cuiere, suporturi decorative pentru păstrarea sticlelor cu vin etc.

NICU COROBCA

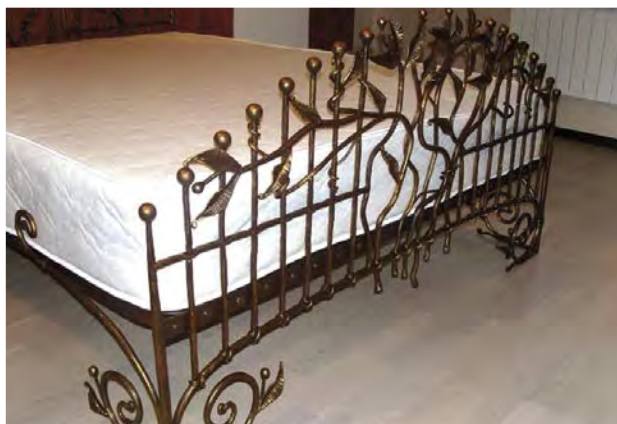
Saseni, Calarasi rayon, tel.: 024466229, mob. 078095051

Because of the high number of objects from abroad on our market, most household metal objects in households are imported. In this way, the standardized mass production of metal objects has almost fully replaced the production of local craftsmen. However, over the past few years the interest in hand-made metal objects, especially, gates, fences, window grates and decorative racks, has significantly increased. In this way, the smith's craft has gradually become important again for the inhabitants of rural localities.

One of the few smiths of Orhei National Park region is Nicușor Corobca, a young man who began practicing this craft in 2008 at the age of 18, when he left the village for Chisinau, where he got a job in a firm manufacturing forged metal objects. The experience he gained over several years allowed him to set up a business in this field. Now he has a team of craftsmen under his supervision, who make various indoor and outdoor artistic objects, transforming household objects into genuine, unique and one-off works of art.

Among the techniques he uses is hot iron working, which requires the craftsmen to have a high degree of skill and the iron needs to be very hard. The technique is called "iron boiling." It is applied until the material becomes red hot, soft, close to leaking point in the part that has to be worked. Then, the red metal is forged by quick, repeated, rhythmic and strong strokes, using hammers of different sizes and shapes, in order to obtain the desired form. The technique is very difficult and requires vast experience and skill, since the excessive melting of the metal or an inappropriate strike could permanently compromise the work.

The prototypes to be executed are usually a combination of the craftsman's own imagination and different already existent or traditional samples, but they also get inspiration from specialized magazines or books. Besides adding new elements demanded by the market, the craftsman tries to preserve the elements specific to this region for hundreds of years. The craftsman uses the experience when combining different materials - metal with wood, metal with leather, for example when making decorative tables and chairs. For the visitors of his workshop the craftsman proposes decorative hand lamps, different hangers, decorative racks for wine bottles and others.

VALERIU BUZU

s. Peresecina, r. Orhei, tel.: 023542264, mob. 079447972

Rareori poți întâlni frumoasa tradiție de a transmite meseria din tată în fiu, din generație în generație. Meșterul tinichigiu Buzu Valeriu este o excepție fericită, deoarece această îndeletnicire a moștenit-o de la tatăl său și o practică, începând cu anul 1992. În propriul atelier, de mai mulți ani la rând, confecționează pentru consăteni diferite elemente pentru ornamentarea acoperișurilor caselor, fântînilor, foșoarelor. Utilizează tehnici de tăiere artistică în tablă zincată sau în foi de aluminiu. În ultimele decenii tablă zincată pentru acoperișul caselor capătă o răspândire aproape la fel de largă ca și ardezia. Rareori, când o casă sau o fântână acoperită cu metal nu are acoperișul împodobit cu dantelă la margini. De fapt, decorul arhitectural din foi de metal (dantela, decorul frontonului, creasta de pe vârful acoperișului) prezintă, în mare măsură, o reproducere a decorului tradițional din lemn. Excepție fac doar burlanele pentru scurgerea apei. În atelierul meșterului, vizitatorul poate vedea prelucrarea foilor de metal prin tăierea cu dalta, „foarfecele” sau „ghilotina”; incizarea cu dalta și găurirea cu ajutorul dornului sau „prieboiului”. Ultimul procedeu se aplică, mai ales, pentru redarea unor volume și forme decorative sau ornamentarea cu figuri simbolice (cercuri, semicercuri, linii drepte simple și duble) în relief. În ornamentele meșterului predomină elemente florale, păsări și figuri simbolice, care în combinație creează obiecte finalizate estetic. Meșterul a realizat și comenzi peste hotarele țării, de exemplu, a confecționat un acoperiș pentru fântână, care a fost transportat și instalat într-o gospodărie din Italia.

Pentru vizitatori meșterul propune diferite figurine de animale și păsări specifice folclorului tradițional și executate cu mare maiestrie.

VALERIU BUZU

Peresecina, Orhei rayon, tel.: 023542264, mob. 079447972

One rarely meets the beautiful tradition of handing down a craft from father to son, from generation to generation. The tinsmith Buzu Valeriu is an exception in this regard, as he inherited this craft from his father and has been practicing since 1992. For many years, he has been making different elements for the decoration of roofs, houses, wells and gazebos in his own workshop. The craftsman uses techniques for artistic cutting in galvanized sheet metal or in aluminum sheets. Over the past decades the galvanized sheet metal for the roof of houses has become almost as widespread as the slate. One can seldom find a house or well covered by metal that does not have the roof decorated with lace. In fact, the architectural decor of metal sheets (lace, decor of gazebo, roof gable) represents largely a reproduction of the traditional wood decor. The downspouts are the only exception. In the craftsman's workshop the visitors can assist at the working of metal sheets by cutting with chisel, "scissors" or guillotine cutting machine; slicing with a chisel and punching with a punch. The last method is especially applied for creating some decorative volumes and shapes or decoration with symbolic patterns (circles, semi-circles, simple and double straight lines) in relief. Floral elements, symbolic birds and patterns predominate in the craftsman's decorations, which combined create aesthetically finalized objects. The craftsman has also carried out orders from abroad, for example, he made a well roof which was transported and installed in a household from Italy.

For the visitors the craftsman proposes different figurines of animals and birds, which are specific to the traditional folk art and are skillfully executed.

**LISTA MEȘTERILOR POPULARI
din Arealul Parcului Național «ORHEI»**

**LIST OF CRAFTSMEN
from «ORHEI» National Park Region**

	Nume, prenume meșter/ Craftsman's first name, last name	Raion/ Rayon	Localitate/ Settlement	Date contact/ Contact data	Sortiment produse locale/ Range of local goods
Meșteșuguri Piatră/ Stone Crafts	Tudor Gondiu	Orhei	Brănești		<ul style="list-style-type: none"> • Stâlpi pentru porți, prispe, • flori de piatră, • cruci pentru răscruci, • hogoaguri de piatră, • colaci de fântână • sculpturi tematice din piatră • Columns for gates, stoops, • stone flowers, • crosses for crucifixions, • stone chimneys, • well kerbs • thematic stone sculptures
	Tarnovschi Victor	Orhei	Brănești		
	Rotari Serghei	Orhei	Brănești	023576074, mob. 060711412	
	Savin Ștefan	Orhei	Butuceni	mob. 068105916	
	Vieru Nicolae	Călărași	Meleșeni	024465375, mob. 069538610	
Meșteșuguri lemn/ Wood crafts	Stratev Vasilie	Strășeni	Românești	023760279	<ul style="list-style-type: none"> • vase pentru prelucrarea strugurilor, • butoaie, • butoiașe decorative, • uși, • ferestre • bowls for grape squeezing, • barrels, • small decorative barrels, • doors, • windows
	Tihon Andrei	Orhei	Neculăieuca	023560135, mob. 069442258	
	Petrachi Tudor	Orhei	Peresecina	023547855	
	Turuta Gavril	Orhei	Trebujeni	023556844	
	Turuta Mihail	Orhei	Trebujeni	023556844	
	Postolachi Vladimir	Orhei	Trebujeni	023556002	
	Bălan Andrian	Orhei	Trebujeni	069261223	
	Albu Vasilie	Criuleni	Mașcăuți		
	Rișcovan Semion	Călărași	Bravicea	024434128, mob. 069957113	
	Berezantev Grigorie	Orhei	Donici	023573724, mob. 068584987	
Împletitul în fibre vegetale/ Waiving plant fibers	Stici Gheorghe	Orhei	Neculăieuca	023560354, mob. 060348109	<ul style="list-style-type: none"> • coșuri felurite • seturi de șervețele • flori decorative • vase decorative • clopoței • bomboniere • garduri împletite • rogojini etc. • various baskets • sets of napkins • decorative flowers • decorative vases • bells • sweet bowls • woven fences • mats, etc.
	Bujor Vasilisa	Orhei	Trebujeni	023556858	
	Gangan Natalia	Orhei	Trebujeni	023556843	
	Gusin Cornelia	Orhei	Trebujeni	023556958	
	Bădărău Valentina	Orhei	Trebujeni	023556126	

Țesături/Cloths	Creciun Nina	Orhei	Tabăra	023559360	<ul style="list-style-type: none"> • covoare moldovenești de perete din lână, • renovarea covoarelor vechi moldovenești, • covorașe de pus pe jos, • covorașe de pus pe pat, • suvenir din lână, • suvenir din semi lână, • suvenir din mătase, • suvenir florale • Moldovan wall wool carpets, • renovation of old Moldovan carpets, • floor carpets, • bed carpets, • wool souvenirs, • half-wool souvenirs, • silk souvenirs, • floral souvenirs
	Pșeneac Angela	Orhei	Tabăra	023559360	
	Bolbocean Axenia	Orhei	Tabăra	023559360	
	Cemîrtan Veronica	Orhei	Tabăra	023559360	
	Tricolici Tatiana	Orhei	Tabăra		
	Buzu Liuba	Orhei	Peresecina	023542168	
	Bălan L.	Orhei	Trebujeni		
	Roșcovanu Feodora	Orhei	Trebujeni		
	Buhaniuc Svetlana	Orhei	Piatra	023558598	
Broderie/Croșetare/ Embroidering/ crocheting	Țurcan Lidia	Orhei	Ivanca		<ul style="list-style-type: none"> • Fețe de masă, fețe de perne brodate și croșetate, • cuverturi brodate în diverse tehnici (chilim, goblen, în cruciulițe, cu biser, broderie bătută) • suvenir, • icoane brodate, • tablouri cu flori, cu peisaje, • costume tradiționale brodate și croșetate • prosoape tradiționale brodate și croșetate • seturi șervețele pentru cafea, pentru vin, • coftițe, • gulere croșetate, • flori croșetate din ață, • flori artificiale din biser, • panouri decorative • Tablecloths, embroidered and crocheted pillow cases, • embroidered blankets using various techniques (kilim, gobelin, crosses, with beads, "rich" embroidery) • souvenirs, • embroidered icons, • flower, landscape paintings, • embroidered and crocheted traditional costumes • embroidered and crocheted traditional towels • sets of coffee, wine napkins, • blouses, • crocheted collars, • crocheted flowers, • artificial flowers of beads • decorative panels
	Goloșneanu Liuba	Orhei	Brănești	023576261	
	Danilevici Galina	Orhei	Brănești	023576132	
	Buracovschi Ala	Orhei	Piatra	023558241	
	Firnei Valentina	Orhei	Piatra	023558426	
	Andritcaia Evdochia	Orhei	Piatra	023558218	
	Cosoi Ioana Iulia	Orhei	Vîprova	023561865	
	Țaca Tatiana	Strășeni	Țigănești	023763260	
	Rusu-Calin Natalia	Orhei	Morozeni	023557313, mob. 068755475	
	Zghibarța Svetlana	Orhei	Morozeni	023557289	
	Anghel Maria	Orhei	Peresecina	023547256, mob. 069364364	
	Bujor Mihaela	Orhei	Trebujeni	023556858	
	Corobca Irina	Călărași	Săseni	024466217, mob. 060064616	
	Bejan Elena	Călărași	Bravicea	024434565	
	Oceretniuc Lidia	Strășeni	Românești	023760258	
	Frunza Svetlana	Orhei	Donici	023573622, mob. 078615781	
	Palamari Zinovia	Orhei	Donici	023573687	
	Buracovschi Zoia	Orhei	Piatra	023558282	
	Cojocar Larisa	Călărași	Săseni	024466612, mob. 068426420	
	Tulbure Nina	Strășeni	Românești	023760206, mob. 069903134	

Încondeierea ouălor/ Egg decorating	Buzilă Ludmila	Orhei	Trebujeni	023556099	<ul style="list-style-type: none"> • Ouă de găini, giști încondeiate cu voprea sau cu ceară colorată • Hen's, geese's eggs decorated with dyes or color wax
	Gusin Cornelia	Orhei	Trebujeni	023556958	
Instrumente muzicale/ Musical Instruments	Sâncetru Grigorii	Orhei	Trebujeni	023556889, mob. 060295147	<ul style="list-style-type: none"> • fluiere, • naiuri, • cavale din lemn tare, vechi • buciom • chitară, • cimpoi • flutes, • pan-pipes, • old, hard wood reed pipes • alphorn • guitar, • bagpipe
	Berezantev Grigorie	Orhei	Donici	023573724, mob. 068584987	
	Tihon Andrei	Orhei	Neculăieuca	023560135, mob. 069442258	
Meșteșuguri Metal/ Metal crafts	Buzu Valeriu	Orhei	Peresecina	023542264, mob. 079447972	<ul style="list-style-type: none"> • porți, • porțițe, • corpuri de iluminare pentru exterior, • flori decorative, • gratii decorative, • scări ornamentate • gates, • portals, • outdoor lighting fixtures, • decorative flowers, • decorative grates, • decorated stairs
	Teut Valeriu	Strășeni	Românești	023760133	
	Corobca Nicu	Călărași	Săseni	024466229, mob. 078095051	
Pictură/ Painting	Coniuc Dumitru	Orhei	Piatra	023558295, mob. 069685241	<ul style="list-style-type: none"> • picturi în acuarelă, • picturi în ulei, • peisaje, • picturi în creion, • picturi pe sticlă • portrete familiale • water color paintings, • paintings in oil, • landscapes, • pencil paintings, • paintings on glass • family portraits
	Stratev Vasile	Strășeni	Românești	023760279	
	Rișcovan Simion	Călărași	Bravicea	024434128, mob. 069957113	
Confecționare măști/ Manufacture of masks	Anghel Maria	Orhei	Peresecina	023547256, mob. 069364364	<ul style="list-style-type: none"> • Confecționarea măștilor tradiționale • Manufacture of traditions masks
Împletit în biser/ Weaving with beads	Bujor Mihaela	Orhei	Trebujeni	023556858	<ul style="list-style-type: none"> • Confecții din biser • Works of beads

